

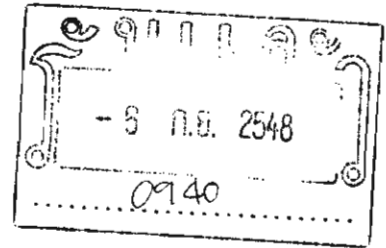

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา
ตำบลท่าซอม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครราชสีมา

โดย ประสพ จันทรทองเดช และคณะ

สิงหาคม 2548

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา
ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑. นายประสพ จันทรทองเดช	หัวหน้าโครงการ
๒. พระอาจารย์สมเกียรติ กิตติปัญโญ	ทีมวิจัย
๓. นายณัฐวุฒิ เกตุชาติ	ทีมวิจัย
๔. นางพรรณี หนูทอง	ทีมวิจัย
๕. นางบุรฉกร เขียวเสน	ทีมวิจัย
๖. นายเสริมศักดิ์ คำคง	ทีมวิจัย
๗. นายสมภักดิ์ คิชฌ์นวล	ทีมวิจัย
๘. นายไพรัตน์ คงแก้ว	ทีมวิจัย
๙. นาวภักวัฒน์ (โชคดี) ช่วยค้ำ	ทีมวิจัย
๑๐. นายมัตรี กุลไกรจักร	ทีมวิจัย
๑๑. นายพิภพ (กิจ) คงสุวรรณ	ทีมวิจัย
๑๒. นายธวัช ทวีชนม์	ทีมวิจัย

บทที่ 1

บทกล่าวนำ

ผู้ที่มีความรู้เรื่องวัด หรือผู้ที่มีอายุมากพอสมควร คงพอจะรู้ว่าวัดสมัยก่อนมีบทบาทต่อสังคมมากกว่าปัจจุบันมากมายนัก หลายท่านคงกล่าวถึงบทบาทในการให้การศึกษา ทั้งในแง่การสอนหนังสือ การสอนให้รู้หลักของการให้รู้หลักของการปฏิบัติพระพุทธศาสนา การสอนหลักการใช้ชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม หลายท่านคงกล่าวถึงการเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติประเพณีพิธีกรรมและประเพณีต่างๆของชุมชน และคงมีรายละเอียดปลีกย่อยเพิ่มอีกมากสำหรับวัดในแต่ละท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับว่า วัดนั้นจะมีความสำคัญต่อชุมชนหรือท้องถิ่นในระดับไหน

หากมองให้ลึกไปกว่านี้ จะเห็นว่า แท้เดิมวัดคือ สัญลักษณ์ของความเป็นชุมชนแต่ละชุมชน ถ้าเป็นวัดขนาดใหญ่ก็อาจเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น กล่าวคือ วัดกลายเป็นพื้นที่ที่คนมาปฏิบัติพิธีกรรมสำคัญที่แสดงว่าคนกลุ่มนั้นเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งผูกพันกับวิถีความเชื่อและความคิดเชิงจักรวาลวิทยาของคนกลุ่มดังกล่าว วัดจึงเป็นพื้นที่ที่เป็นสัญลักษณ์ของความผูกพันหรือการแสดงถึงอัตลักษณ์ร่วมของคนในชุมชน ในขณะเดียวกัน คนต่างชุมชนก็สามารถรู้ได้ว่าใครเป็นสมาชิกของชุมชนใด โดยดูว่าเขาปฏิบัติพิธีกรรมที่สำคัญอยู่ที่วัดใด เช่น การบวช การทำบุญในวันพระและวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ การเผาศพญาติมิตรที่เสียชีวิต เป็นต้น วัดจึงเป็นสิ่งที่ช่วยนิยามความหมายของความเป็นชุมชนและการเป็นสมาชิกของชุมชน

นอกจากนี้ วัดบางแห่ง ไม่เพียงเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชุมชนใดชุมชนหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นท้องถิ่นด้วย ท้องถิ่นในความหมายดังกล่าวนี้ คือคนในหลายชุมชนที่อยู่ห่างไกลออกไป มีความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นพวกเดียวกันหรือมีอัตลักษณ์บางอย่างร่วมกัน ทั้งนี้เกิดจากความจำเป็นเบื้องต้นในชีวิตจริงที่คนในชุมชนต่างๆต้องอาศัยฐานทรัพยากรเดียวกันในการทำมาหากินหรือดำรงชีวิต หากไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ซึ่งเป็กิจกรรมชีวิตที่ต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ภายใต้กฎเกณฑ์ของการร่วมกันสร้างขึ้นมา ภายใต้บริบทเช่นนี้ คนที่เข้าเกี่ยวข้องกับไม่ว่าจะอยู่ห่างกันแค่ไหนก็ตาม ก็พยายามสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ดังกล่าวให้คงมีความหมายและดำเนินต่อไปได้ วัดกลายเป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ภายใต้การเข้ามาเกี่ยวข้องกันของคนกลุ่มต่างๆในหลายๆเรื่อง เช่น การมีพระอุปถัมภ์ร่วมกัน การเข้ามาเรียนหนังสือ คำราชา คาถาอาคม จากอาจารย์รูปเดียวกัน กระทั่งการเข้ามาปฏิบัติพิธีกรรมหรือประเพณีบางอย่างร่วมกัน ความสัมพันธ์ในทางวัฒนธรรมดังกล่าวจะเป็นส่วนสำคัญที่สร้างความแน่นแฟ้นให้แก่ผู้คน แม้จะอยู่ต่างชุมชนกันก็ตาม

วัดพุทธสีกา เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการเป็นศูนย์กลางของท้องถิ่นในเขตอำเภอหัวไทร แลค่าเอกลักษณ์เชิงใบคิด เพราะวัดพุทธสีกาถือกำเนิดขึ้นมาจากใต้เงาที่บริเวณดังกล่าวเป็นศูนย์กลางทางการค้าขาย ซึ่งไม่เพียงระดับท้องถิ่นหรือท้องถิ่นกับรัฐส่วนกลางเท่านั้น แต่หมายถึงระดับต่างประเทศด้วย ผ่านเส้นทางการเดินเรือ ศิลปวัตถุจำนวนมากที่วัดเก็บสะสมไว้ในแต่อดีต ที่เพิ่งได้รับอนุญาตให้เปิดและนำลงมาจากหอไตรกลางน้ำเมื่อเร็ว ๆ นี้ เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นเป็นอย่างดีถึงความเจริญก้าวหน้าทางการค้าขายของท้องถิ่นแถบนี้ และความยิ่งใหญ่ของวัดพุทธสีกาในอดีต

วัดพุทธสีกา ยังคงสามารถรักษาความเป็นศูนย์กลางของท้องถิ่นได้มาอย่างต่อเนื่อง จนแม้เมื่อประมาณ 100 ปีที่แล้ว วัดพุทธสีกาก็ยังเป็นที่รู้จักของผู้คนทั้งใกล้และไกล ซึ่งยังคงแวะเวียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆตามที่ตนสนใจศรัทธา พร้อมกันนั้นยังมีเจ้าอาวาสที่เป็นที่เคารพเลื่อมใสของผู้คนทั่วไปในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านของการประสิทธิประสาทความรู้ การเป็นผู้ทรงกล้าทางคาถาอาคม เป็นผู้มีความรู้ทางการแพทย์ การสงเคราะห์ หรือกับเหตุการณ์บ้านเมือง โดยเฉพาะอดีตเจ้าอาวาสที่รู้จักและกล่าวขานมาถึงปัจจุบันก็คือ อาจารย์ซุเผ่า หรือพ่อท่านซุเผ่า ซึ่งท่านมีศรัทธาพารมีต่อวัด ต่อชุมชนสูงมาก

เมื่อรัฐส่วนกลางเข้ามาผนวกกับรัฐส่วนท้องถิ่น พร้อมกับพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในอันดับต่อมา ท้องถิ่นค่อยๆถูกรุกรานและหมดสภาพของการพึ่งตนเองไปเป็นลำดับ วัดพุทธสีกาและชุมชนต่างๆก็ตกอยู่ในวงจรเดียวกันดังกล่าวนี

เส้นทางสายน้ำ ไม่ใช่เส้นทางสำคัญของการค้าขายอีกต่อไป การคมนาคมทางถนนที่เข้ามาแทนที่ ได้ผลักดันให้วัดพุทธสีกาออกไปอยู่ในเขตที่ห่างไกล และต่อมาก็กลายไปอยู่ในส่วนของพื้นที่ที่กล่าวได้ว่า คนส่วนใหญ่ยากจน และขาดโอกาสในชีวิตหลายๆเรื่อง เช่นเดียวกับคนในชนบททั่วไป

การพัฒนาในปัจจุบัน ได้นำโลกไปสู่จุดวิกฤติที่สุดเท่าที่เคยมีมา อันมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงรากฐานที่สุด คือ ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายอย่างมหาศาล โดยที่คนส่วนน้อยที่ได้รับประโยชน์จากการนำทรัพยากรไปใช้พัฒนาโลกดังกล่าว ในขณะที่คนส่วนใหญ่ต้องแบกรับภาระต้นทุน ผลกระทบต่างๆที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศน์ แต่ถึงแม้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติในโลกและในประเทศของเราถูกทำลายไปอย่างมหาศาล ผู้มีอำนาจหมายถึงบางกลุ่มของนักการเมือง บางกลุ่มของนักธุรกิจ ที่เป็นกลุ่มคนใกล้ชิดมาตลอด ก็ยังใช้อำนาจกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศและโลกตามแบบเดิม เป็นผลให้เกิดการแย่งชิงความได้เปรียบในทรัพยากรธรรมชาติที่เหลืออยู่น้อยในโลกรุนแรงขึ้นมาก โดยที่ผู้เข้มแข็งกว่าเข้าไปรุกรานแย่งชิงทรัพยากรจากผู้ที่อ่อนกว่า ซึ่งสามารถเห็นได้ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก การแย่งชิงดังกล่าวปรากฏในรูปแบบผู้ที่เข้มแข็งกว่า ใช้เทคโนโลยีที่นำสมัยกว่ามาแย่งชิงไปตรงๆ การใช้

กฎหมาย กระทั่งการสร้างวัฒนธรรมการบริโภคเข้ามาครอบงำให้คนขึ้นตรงต่อแรงกระตุ้นของการตลาด แย่งกันใช้ทรัพยากรเพื่อหารายได้ไปใช้จ่ายในตลาด ทั้งหมดนี้ ไม่เพียงแต่นำไปสู่ความขัดแย้งอย่างรุนแรง แต่ยังนำไปสู่ความทุกข์ยากของคนส่วนใหญ่มากขึ้นทุกที สังคมเกิดการอ่อนแอ และสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศก็เสื่อมลงทุกที

ทั้งหมดนี้ นำไปสู่การตั้งคำถามที่ว่า ในอนาคตโลกจะอยู่ได้อย่างไร คนรุ่นลูกหลานเราจะอยู่รอดได้อย่างไร

คำตอบ จะมีอยู่ทางเดียวคือ การกลับไปสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนต่างๆ ให้สามารถหลุดพ้นจากอำนาจการครอบงำของการตลาด สามารถมีพลังต่อรองได้ในพื้นที่ของการพัฒนาในระดับต่างๆ ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแนวความคิดเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ปัญหาต่อไปคือ เราจะทำอย่างไร คำถามนี้หากตอบในรายละเอียดคงจะได้คำตอบที่แตกต่างหลากหลายกันไป แต่โดยหลักแล้วก็คือ คนในแต่ละชุมชนจะต้องค้นหาสิ่งที่จะช่วยให้รู้สึกเป็นพวกเดียวกันให้พบ เพื่อให้ทุกคนมีความสำนึกถึงการเป็นพวกเดียวกันที่เข้มแข็ง และสามารถใช้สิ่งดังกล่าวแสดงให้เห็นภายนอกให้เห็นตัวตนของชุมชน จนสามารถมีพื้นที่การต่อรองเรื่องต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะได้

ในปัจจุบัน ชุมชนวัดพัทธสีมา พยายามที่จะทำในสิ่งดังกล่าวนี้ โดยพยายามที่จะค้นหาและฟื้นฟูทุนทางสังคมขึ้นมา เพื่อแสดงความเป็นตัวตนของชุมชน และสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ชุมชน โดยการใช้ฐานทางวัฒนธรรมที่สร้างและสืบทอดผ่านวัดพัทธสีมา เรื่องราวของพ่อท่านซุเผ่า อดีตเจ้าอาวาส ศิลปินราชวาทะที่วัดเก็บสะสมมาแต่อดีต กระทั่งภูมิปัญญาต่างๆ ที่สั่งสมและถ่ายทอดสืบเนื่องกันมา ทั้งในรูปเอกสาร พัทธสีมารำลึก โดยอาจารย์แคล้ว อินทรคำ อดีตครูใหญ่โรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม เรียบเรียง หนังสือประวัติวัดพัทธสีมา โดยนายจวน หนูนวล แต่งเป็นคำกลอน ทั้งคำบอกเล่าจากจวนหนึ่งสู่อีกจวนหนึ่ง ทั้งหมดนี้ คือ คลังทางปัญญาที่ชุมชนกำลังรื้อฟื้นและสร้างความสำคัญขึ้นมาอีกครั้ง

โครงการศึกษาวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (สกว.ภาค) ซึ่งปฏิบัติงานโดยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช มีสำนักงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยจุดมุ่งหมายสำคัญของการสนับสนุนอยู่ที่การผลักดันให้ชุมชนสามารถใช้กระบวนการค้นหาความรู้ความสามารถ ทำความเข้าใจเรื่องราวของตนเอง และจะได้พบแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งการเคลื่อนไหวของชุมชนพัทธสีมา กำลังพิสูจน์ในสิ่งที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กำลังสนับสนุนว่า จะเป็นแนวทางที่สามารถผลักดันให้ชุมชนสร้างตนเอง ให้มีความเข้มแข็งได้จริงหรือไม่

คณะทีมวิจัยศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดพัทธสีมา ประวัติโบราณวัตถุ ที่มีอยู่ในวัดพัทธสีมา
2. เพื่อศึกษาบทบาทของวัดพัทธสีมาในการจัดการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม บทบาทในการแพทย์พื้นบ้านและบทบาทอื่นๆ
3. เพื่อศึกษาพิธีกรรมและงานประเพณีที่สำคัญที่วัดพัทธสีมาเป็นศูนย์กลางในการจัด และความหมายทางสังคมเชิงพิธีกรรมและประเพณีดังกล่าว
4. เพื่อศึกษาความรู้ต่างๆที่วัดพัทธสีมาเคยเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดและสร้างปฏิบัติการทางสังคม เช่น คำราชรักษาโรคต่างๆ (และอื่นๆ) ทั้งที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลาน บุคคลา บุคชาว

คำถามหลักของการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของวัดพัทธสีมา ประวัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ของวัดพัทธสีมา เก็บบอกอย่างไร
2. บทบาทของวัดพัทธสีมาในการจัดการศึกษาทั้งทางธรรม และทางโลก บทบาทการเป็นศูนย์กลางของการแพทย์พื้นบ้าน (และบทบาทอื่นๆ) เป็นอย่างไร ทำไมบทบาทเหล่านี้จึงสูญหายไป
3. พิธีกรรมและประเพณีสำคัญของวัดพัทธสีมา ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร และมีสาเหตุมาจากอะไร ในพิธีกรรมและประเพณีดังกล่าวมีความหมายทางสังคมอย่างไร
4. ความรู้ต่างๆที่วัดพัทธสีมาเคยเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดและสร้างปฏิบัติการทางสังคม เช่น คำราชรักษาโรค (และอื่นๆ) ทั้งที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลาน บุคคัล บุคชาว และคำบอกเล่าของผู้อาวุโส เป็นอย่างไร ในเบื้องต้นนี้สามารถจัดหมวดหมู่และเขียนคำอธิบายประกอบได้หรือไม่ อย่างไร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ค้นพบประวัติผู้สร้างวัดพัทธสีมา ชัดเจนยิ่งขึ้นและมีหลักฐานรองรับ
 2. ได้รับรู้ถึงศักยภาพการมีระเทศเจ้าอาวาส มากยิ่งขึ้น
 3. ได้พบข้อมูลภูมิปัญญาของทุนมรดกศิลปวัฒนธรรม โบราณวัตถุ โบราณสถาน และ
- 3.1 ผลเป็นของดีคำกล่าพร

- 3.2 จะได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและศาสนา
- 3.3 เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 4. ได้พบข้อมูลเรื่องสมุนไพรพื้นบ้านวัดพัทธสีมา และ
 - 4.1 จะได้พันธุ์พืชเรื่องสมุนไพร
 - 4.2 จะได้เกิดชมรมแพทย์สมุนไพรพื้นบ้านวัดพัทธสีมา
 - 4.3 จะได้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้สรรพคุณพืชสมุนไพร เรียนรู้ยาและที่มาของคัวชา
ขนานต่างๆของวัดพัทธสีมา
 - 4.4 จะได้รักษาสืบสานศิลปกรรมและระบบนิเวศน์ของวัดให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 5. วัดพัทธสีมาจะได้เป็นศูนย์กลางในการที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมากยิ่งขึ้น
- 6. เกิดความสำนึกผูกพันกันระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน
- 7. ได้เรียนรู้ รักษา และการทำทะเบียนโบราณวัตถุ แบบเป็นทางการของพิพิธภัณฑ์สถาน
แห่งชาติ
- 8. จะได้มีอาคารพิพิธภัณฑ์ไว้เก็บและจัดแสดงโบราณวัตถุ
- 9. จะได้มีการบูรณซ่อมแซมหอไตรกลางน้ำ

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

1 สิงหาคม 2547 ถึง 31 มกราคม 2548

วิกฤตการณ์ของปัญหาในชุมชน สังคม ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและรวดเร็วเช่น
ปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา เกิดขึ้นจากการที่ผู้นำชุมชนที่ต่างสถานะกัน มาร่วมกันคิดว่า จะทำอะไรชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยวัด บ้าน โรงเรียน ต้องเดินไปด้วยความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เมื่อเจอปัญหาจะได้ร่วมกันแก้ไข ร่วมกันพัฒนา ดังนั้น จึงได้มีแนวคิดร่วมกันว่า ความสัทธิธาลัทธิกับคงและทั้งคงวัดพัทธสีมาตั้งแต่อดีตบับน่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญและสมบูรณ์ยิ่ง ที่จะทำให้สิ่งทั้งหลายที่คิดไว้เกิดเป็นผลเป็นรูปธรรมได้ จึงได้ขยายความถึกรวมกลุ่มกันเป็นคณะทีมวิจัยนี้ และอาศัยคณะที่ปรึกษาอีกหลายๆ ท่านลัทธิปรากฏนามอยู่

การศึกษาวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา จะสำเร็จได้ก็ได้อาศัยปัจจัยอันสำคัญยิ่งจากการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทำงานศึกษาวิจัยด้วยตนเอง และการเข้ามาสนับสนุนงบการศึกษาวิจัย โดยกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้รับการช่วยเหลือประสานงาน ให้คำปรึกษาแนะนำจาก มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช สำนักงาบัศสิลาปากรที่14 นครศรีธรรมราช สกานับทักษิณคดีศึกษา สงขลา หอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช สถาบันวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 นครศรีธรรมราช สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช

ข้อมูลในเบื้องต้น ได้จากหนังสือพัทธสีมาว่าลึก เรียบเรียงโดย อาจารย์แคล้ว อินทรคำยติศครูใหญ่โรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม หนังสือประวัติวัดพัทธสีมาคำกลอน แต่งโดย นายเจียม หนูนวล เป็นข้อมูลพื้นฐานหลักสำคัญ

คณะทีมวิจัย ได้เดินทางไป ๗ สถานที่ต่างๆ ได้รับความเอื้อเฟื้อ อนุเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับวัดพัทธสีมาด้วยดี จาก ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา วัดเขาแก้ววิเชียร อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช วัดท้าวโคตร นครศรีธรรมราช วัดแม่เจ้ายู่หัว นครศรีธรรมราช

ได้รับความร่วมเกิกล่างลัทธิจาก ร ค สว่าง แก้วลายเพลง และเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรตำบลบางนบ ที่ได้ดูแลความปลอดภัยเรื่องขอโบราณวัตถุที่ทางวัดได้นำลงมาจากหอไตรกลางน้ำ เพื่อศึกษาข้อมูลทำทะเบียน ขอบคุณรายการรอบรู้ถิ่นไทย ที่ถ่ายทอดทางโทรทัศน์ช่อง 11 ของคุณพรชัย (ไข่นุ้ย) ที่ได้ร่วมกันกระตุ้นสร้างความสำนึกให้กับชุมชนรักบ้านเกิด คณะทีมวิจัยศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้มีคุณูปการต่อคณะทีมวิจัยทั้งที่ได้เอื้อนนามและไม่ได้เอื้อนนามไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง และประการสุดท้าย ทีมงานวิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนร่วมกับวัดและชุมชนพัทธ

ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ที่ได้สั่งสมทุนมรดกวัฒนธรรมไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้
และบูรณาการให้เกิดประโยชน์ในสถานการณ์ปัจจุบัน ขอขอบพระคุณ

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง การวิจัยทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา

ระยะเวลาวิจัย 1 สิงหาคม 2547 ถึง 31 มกราคม 2548

ทุนการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช

ขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ ศึกษาวิจัยประเด็นหลักในพื้นที่ วัดพัทธสีมา หมู่ที่ 4 ตำบลท่าชอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา

วิธีศึกษาวิจัย เก็บข้อมูลจากเอกสารบันทึก ข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์ ผู้สูงอายุและผู้เกี่ยวข้องทั่วไป สัมภาษณ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ เอกสาร คำนาน บันทึกภาพ บันทึกเสียง มาสรุปวิเคราะห์ผล จัดเวทีประชาคมเสวนาแลกเปลี่ยน ข้อมูลที่ได้มา จัดนิทรรศการเสริมความรู้เกี่ยวกับทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมของวัด และชุมชนพัทธสีมา

กรอบของการศึกษา การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา ตามคำบอกเล่าต่อกันมาของคนเฒ่าคนแก่ในชุมชนว่า วัดพัทธสีมามีประวัติอันยาวนาน เคยเป็นศูนย์กลางอันสำคัญยิ่งของวัฒนธรรมต่างๆ การที่มีบทบาทอันสำคัญกับชุมชนมีการตั้งถิ่นฐานที่ยาวนาน ชุมชนบริเวณรายรอบน่าจะเป็นแหล่งค้าขายปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งบทบาทศักยภาพบารมีของเจ้าอาวาสก็มีสูงในหลายๆด้าน

จากข้อมูลที่บันทึกไว้แต่ไม่ชัดเจนในบางเรื่องของที่มา และจากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ที่ยาวนานนั้น ประกอบกับโลกปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทำให้วัดพัทธสีมาต้องเปลี่ยนตามยุคตามสมัยไม่ทันและอาจเกิดความ

สับสนกับตนเองและชุมชนดั้งเดิมได้ ดังนั้น ทำให้เกิดการรวมตัวรวมกลุ่มกันที่จะศึกษาวิจัยขึ้น ผู้นำชุมชนโดยกำนันประสพ จันทรทองเดช กำนันตำบลท่าขอม ร่วมกับทางวัดซึ่งมีพระสมเืกบริติ กิตติปัญโญ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา และคณะครูและตัวแทนในชุมชนอีกหลายๆฝ่ายหลายๆท่าน ที่มองเห็นความสำคัญที่เกิดขึ้น นอกจากที่การศึกษาวิจัยจะได้รู้ประวัติที่ชัดเจนแล้ว ยังได้ใช้โอกาสอันดีนี้มาบูรณาการให้เกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบันได้อีกด้วย

กรณีการศึกษาของงานวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา

กรณีศึกษา 1 ประวัติผู้สร้างวัดพัทธสีมา ปราบกฤษผลการวิจัยว่า ผู้สร้างวัดพัทธสีมา ไม่ใช่พ่อค้าสำเภามาจากเมืองจีน แต่เป็นพี่สาวกับน้องชาย ซึ่งมีนามว่า พลิตติ(พี่สาว) พลิมุข(น้องชาย) มีเชื้อสายศรีลังกากับเชื้อสายจีน ซึ่งทั้งสองเป็นลูกพี่สาวของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่5 จันทรภาณุ พลิตติ พลิมุข ได้นำทรัพย์สมบัติบรรทุกเรือสำเภาเดินทางมาจากลังกา เพื่อสมทบในการก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ เมืองนครศรีธรรมราช(พ.ศ.1793) ตามคำเชิญชวนของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่5 จันทรภาณุ เมื่อเดินทางมาถึงเมืองนครศรีธรรมราชปรากฏว่าพระบรมธาตุได้สร้างเสร็จแล้ว พลิตติ พลิมุข จึงได้สร้างวิหารพระม้าหรือวิหารมหาภิเนษกรณณ์ขึ้นมาหลังหนึ่ง ล้วนทรัพย์สมบัติที่เหลือ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่5 จันทรภาณุ ทรงโปรดแนะนำไปพลิตติ พลิมุข นำไปสร้างวัดต่างๆตามที่เห็นสมควร พลิตติ พลิมุขจึงได้รวบรวมทรัพย์เงินทองที่เหลือจากการสร้างวัดพระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช บรรทุกเรือสำเภาเดินทางเรื่อยมา จนถึงปากลำบางพัทธสีมา(ปัจจุบัน) พลิตติ พลิมุข เห็นว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ จึงได้ทำการสร้างวัดเสร็จแล้วให้ชาวบ้านเดินทางไปเฝ้าเมืองนครศรีธรรมราช เพื่อบิมนต์พระสงฆ์จากเมืองนครศรีธรรมราช มาอยู่เพื่อจะได้ทำพิธีกรรมทางศาสนา และได้นำพัทธสีมาฝังยังได้ดิน เพื่อกำหนดเขตที่จำสังฆกรรมและเรียกวัดนี้ว่า วัดพัทธสีมา ส่วนนครศรีธรรมราชเมื่อครั้งอดีตเรียกว่า วัดเสนาบถ

พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่5จันทรภาณุ ได้กำหนดเขตแดนพระราชทานเป็นพื้นที่กัลปนา พระราชทานผู้คนชายหญิงเพื่อปรนนิบัติพระศาสนาเรียกว่า ข้าพระโยมสงฆ์หรือข้าพระโยมทาน เพื่อบำรุงพระศาสนา

ตามหลักฐานเอกสารกัลปนาวัดพัทธสีมา ได้ระบุว่า พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่5จันทรภาณุ ได้ทำหนังสือถวายพื้นที่กัลปนาและข้าพระคนทานแก่วัดพัทธ

สีมา ให้ทางวัดเก็บผลประโยชน์จากที่ดินเพื่อบำรุงวัดบำรุงพระศาสนามีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ตั้งแต่ปากคลองเสือหึ่งไปถึงปลายพรวบ
ทิศใต้	จากปากคลองบางบนไ้ไปถึงปากคลองบางบน
ทิศตะวันตก	ติดคลองหัวไทร
ทิศตะวันออก	ไปถึงพรวบ

และพึงได้ยกเลิกเมื่อสมัยพ่อท่านขุนเฒ่า อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ 6

กรณีศึกษาที่ 2 ประวัติเจ้าอาวาสและบุคคลสำคัญของวัดและชุมชนพัทธสีมา

เนื่องจากวัดพัทธสีมา มีอายุยืนยาวมา กว่า 755 ปีตามหลักฐานของพงศาวดารนครศรีธรรมราช ณ หอสมุดแห่งชาติ ว่าด้วยการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชและความเกี่ยวเนื่องถึงวัดพัทธสีมา ดังนั้นผู้มีส่วนสำคัญในการเป็นจุดรวมของการสืบทอดพระศาสนาและดูแลวัดคือเจ้าอาวาส วัดพัทธสีมา ได้มีเจ้าอาวาสมาแล้วหลายรูปที่สืบต่อเนื่องกัน แต่จะรูปมีบทบาทสำคัญภาพการมีต่อวัด ต่อชุมชนแตกต่างกันไปตามเหตุการณ์ปัจจัยและกาลเวลายุคสมัย และเรียงตามลำดับที่มีหลักฐานได้ดังนี้

1 ท่านขรัวเนียม	พ.ศ. 2265-2293
2 ท่านขรัวคง	พ.ศ. 2293-2324
3. ท่านขรัวจู้ย	พ.ศ. 2324-2352
4. ท่านขรัวเบ็ญ	พ.ศ. 2352-2381
5. ท่านขรัวหนู	พ.ศ. 2381-2428
6. พระอธิการขุ พันธน์โม (พ่อท่านขุนเฒ่า)	พ.ศ. 2428-2470
7. พ่อท่านบัวแก้ว (รักษาการไม้ทันได้แต่งตั้ง)	พ.ศ. 2470-2470
8. พระอธิการเคียด ถิพทรดนะ	พ.ศ. 2470-2478
9. พระอธิการโรย พัทธสโร	พ.ศ. 2478-2487
10. พระใบฎีกาพ่วน ยโสธรโร	พ.ศ. 2487-2494
11. พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ (เพิ่ม ฉันทัมโม)	พ.ศ. 2494-2512
12. พระครูสิทธิธรรมวิรักษ์ (จำเริญ สิริธัมโม)	พ.ศ. 2512-ปัจจุบัน

บทบาทสำคัญภาพการมีของแต่ละรูปที่มีต่อวัดและชุมชนพัทธสีมา นอกจากเรื่องของคณะสงฆ์แล้ว ยังพอสรุปได้ตามหลักฐานที่มีได้ดังนี้

บทบาทของรูปที่ 1 ถึงรูปที่ 2 ไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจน

บทบาทของรูปที่3 ท่านขรัวขี้ ท่านได้ให้ชื่อวัดพัทธสีมาอารามศ มี ความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องอาหาร รายได้จากที่กลาปนา สร้างความสามัคคีให้กับ ชาวบ้านกับชุมชน

บทบาทของรูปที่4 ท่านขรัวเปี้ยว สืบทอดแนวทางจากรูปที่3 และเสริม ความเจริญให้ยิ่งขึ้นอีก

บทบาทของรูปที่5 ท่านขรัวหนู สืบทอดแนวทางจากรูปที่4พร้อมทั้ง ส่งเสริมการเรียนพระปริยัติธรรมของพระเณรในวัด ตามคำบอกเล่าของผู้อาวุโส ในชุมชนพอให้ทราบโดยคร่าวๆว่า หอไตรกลางน้ำก็ได้สร้างขึ้นในสมัยของท่าน

บทบาทของรูปที่6 พระอธิการฐ (พ่อท่านฐเฒ่า) มีบทบาท ศักยภาพ บารมีสูงที่สุดเท่าที่มีหลักฐานยืนยันได้ พอแยกให้เห็นคือ

ด้านการศึกษา จัดให้มีการเรียนหนังสือในวัดทั้งพระเณรที่บวชและลูกหลาน ไกล้ววัด โดยเริ่มเรียน นอ โม กอ ขอ จนแจกลูก นอกจากการเรียนเพื่ออ่าน ออกเขียนได้ในสมัยนั้นแล้ว ยังมีการเรียนศึกษาด้านสมุนไพร มนต์คาถา ไสย ศาสตร์ โหราศาสตร์ และอื่นๆอีกมากมาย ส่วนผู้ที่ชำนาญการเขียนก็ยังได้ทำ หน้าที่เขียนพระอภิธรรม พระวินัย คำราชา มนต์คาถาและคำราชนางอื่นๆลงใน ใบลาน บุคคำ บุคขาว เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนต่อและเป็นการฉลอง ศรัทธาสำหรับผู้ที่ต้องการจะถวายคัมภีร์ไว้กับวัด

ด้านการแพทย์แผนโบราณ ท่านเป็นหมอใหญ่ของระดับชุมชน มีคำราชา และสมุนไพรภายในวัดเป็นจำนวนมาก ซึ่งยังมีหลักฐานยืนยันมาจนถึงปัจจุบัน การรักษาโรคของท่านมีผู้มาพึ่งใบบุญบารมีจากหลายๆแห่งเช่น ปากพนัง สงขลา พัทลุง และเมืองแขกทางใต้ วัดพัทธสีมาในสมัยของท่านจึงเป็นสถานที่ สงเคราะห์ขนาดใหญ่ หลักฐานที่ยืนยันให้เห็นนอกจากคำราชาและพืชสมุนไพร แล้ว ยังมีศาลาโบราณกลางวัดซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของโรงพยาบาลใน สมัยก่อนที่ได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ด้านการพัฒนา มีการขยายเขตวัด ขุดคูล้อม ทำทางถนน ปลุกต้นไม้ซึ่งนอกจาก พืชสมุนไพรแล้วยังมี ต้นไผ่ มะพร้าว ต้นตาลโค่นค ไว้ให้ชาวบ้านได้ใช้สอย โดยเฉพาะต้นตาลโค่นคมีการปลุกไว้มากมายในสมัยท่าน

ด้านอิทธิปาฏิหาริย์พุทธาคม ด้วยวัตรปฏิบัติอันเคร่งครัดด้วยพระธรรมวินัย จึงมีคำบอกเล่าสืบต่อกันมาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวของท่านเช่น ถ่านน้ำใบกาได้ หรือการเข้าไปช่วยเหลือเป็นขวัญกำลังใจให้กับทหารเมื่อคราวเกิดสงครามครั้ง ที่ หนึ่ง ตามคำบอกเล่าของผู้อาวุโสว่า ท่านได้ถูกนิมนต์โดยพระยาวรเดช(พลเอก

เจ้าพระยาบดินทร์เดชาอนุชิต (แยม ณ นคร) ศิษย์เอกของพ่อท่าน ซึ่งทางทีมวิจัยได้รวบรวมรายละเอียดไว้ในหนังสือทำเนียบเจ้าอาวาสอีกชุดหนึ่ง

ด้านกฎหมาย ท่านได้แต่งตั้งผู้ทำการแทนเพื่อยื่นฟ้องรัฐต่อศาล เนื่องจากสมัยรัชกาลที่ ๖ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง วัดที่เงินที่กลบไปจะดั่งเงื้อมมือได้จากวัดมาเป็นของรัฐ ทำให้ท่านคิดว่าเป็นการเอาเปรียบจึงได้มีการฟ้องร้องเกิดขึ้น ซึ่งมีแผนที่ประกอบการฟ้องร้องเป็นหลักฐานยืนยันให้เห็นจนถึงปัจจุบัน

ด้วยบารมีที่หลากหลายและสำคัญ ทำให้เกิดลาภสักการะแก่ท่านมากมาย ซึ่งท่านก็ไม่ได้ยึดติดด้วยความโลภ ลาภสักการะเหล่านั้นจึงกลายมาเป็นโบราณวัตถุที่มีคุณค่ามากมายภายในวัดที่พร้อมจะทำให้เกิดประโยชน์กับชุมชนต่อไป

บทบาทของรูปที่ 7 พ่อท่านบัวแก้ว (รักษาการเจ้าอาวาส) เป็นรองเจ้าอาวาสสมัยพ่อท่านชูเผ่า และยังมีหน้าที่เตรียมเครื่องบูชา เป็นฝ่ายคลังยาสมุนไพรปลูกพืชสมุนไพร พร้อมทั้งยังชำนาญในเรื่องช่างไม้ ด้านศาสนานอกจากเป็นรองเจ้าอาวาสในสมัยพ่อท่านชูเผ่าแล้วเมื่อพ่อท่านชูเผ่ามรณภาพก็ได้ทำหน้าที่เป็นประมุขสงฆ์ ดูแลการเตรียมงานฌาปนกิจ เป็นอนุสาวนาจารย์ให้กับพระอาจารย์ช้วน อังครดโน (พระเถระสำคัญของวัดพัทธสีมาและอดีตเจ้าอาวาสวัดบ้านด่าน)

บทบาทของรูปที่ 8 พระอธิการเอื้อง อินทรคนะ นลจากท่านได้ศึกษาลำเรียนด้านพระศาสนาอย่างชำนาญแล้ว ท่านยังได้เป็นนักพัฒนาภายในวัดที่สำคัญรูปหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างกุฏิหลังใหญ่ (เมรุเก็บศพพ่อท่านชูเผ่า) ครัวฉัน กุฏิและอีกหลายอย่างในเรื่องของเสนาสนะ

บทบาทของรูปที่ 9 พระอธิการโรย พัทธสโร

1. สร้างหนังสือทั้งทางโลกและทางธรรม คัมภีร์พระไตรปิฎก
2. เป็นพระนักเทศน์ผู้ยิ่งใหญ่ เผยแพร่ทั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา สุราษฎร์ธานี ตรัง
3. เป็นพระที่มีความจำเป็นเลิศเกี่ยวกับพระไตรปิฎก
4. เป็นนักปราชญ์ ได้แต่งหนังสือไว้มากมาย (ปัจจุบันขนาดการเก็บรักษาไม่เหลือไว้เป็นหลักฐาน)
5. เปิดสอนโรงเรียนปริยัติธรรม ชั้นตรี โท เอก และส่งผู้ที่เรียนจบไปศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ หลายท่าน เช่น พันเอกพร้อม โพธิ์ศิริ พันเอกพลัด โพธิ์ศิริ ทั้งสองท่านเป็นอนุสาวนาจารย์ประจำกองทัพบก

6. เปิดโรงเรียนประถมศึกษาเป็นครั้งแรก เพื่อให้เด็กในชุมชนได้เรียนหนังสือ โดยใช้เงินทุนของตนเองในการจ้างครูมาสอน ตอนหลังมอบให้ทางราชการจนปัจจุบันเปลี่ยนเป็นโรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม ขยายโอกาสทางการศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา

7. จัดสร้างเสนาสนะ โดยเมื่อออกพรรษาแล้วได้ไปจัดหาไม้เนื้อแข็งจากอำเภอเขียงใหญ่ อำเภอชะอวด ล่องแพมาแปรรูปที่วัดเพื่อซ่อมแซมกุฏิและเสนาสนะที่ชำรุด
บทบาทของรูปที่ 10 พระใบฎีกาพ่วน ยโสธร

1. เป็นประธานในการสถาปนากิจสพพระอุปัชฌาย์ชวน อังครตโน พระอธิการโรย พระคณาจารย์แทน

2. เป็นครูสอนปริยัติธรรม จันตรี โทและสอนคำราชาสนุนไพร

3. รักษาประชาชนที่ป่วยไข้ตามคำร่ำยาแพทย์แผนโบราณแก่ประชาชนทั่วไป

4. เป็นผู้เริ่มการจัดหาไม้เพื่อสร้างอุโบสถ จากอำเภอชะอวด

บทบาทของรูปที่ 11 พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ (เพิ่ม จันทัมโม)

1. เป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านด่าน

2. เป็นเจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา

3. เป็นเจ้าคณะตำบลท่าซอม

4. เป็นพระอุปัชฌาย์

5. ส่งเสริมการเรียนของพระภิกษุสามเณร

6. ซ่อมแซมเสนาสนะหลายอย่างภายในวัดเช่น กุฏิ หอไตรกลางน้ำ

7. จัดสร้างอุโบสถหลังใหม่

8. ร่วมกับคณะครูโรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม จัดหาที่ดินสร้างอาคารเรียนเป็นเอกเทศในเนื้อที่ 10 ไร่ 2 งาน 35 ตารางวา

9. ขอที่ดินชาวบ้านชุดถนนระหว่างพัทธสีมาถึงบางพูด (ปัจจุบันเป็นถนนคอนกรีตสายหลัก รับผิดชอบโดย อบต.ท่าซอม)

10. สนับสนุนชาวบ้านให้ตั้งเป็นกลุ่ม ชื่อว่า กลุ่มธรรมวุฒิพัฒนา

11. สร้างอาคารเรียนโรงเรียนวัดบ้านด่าน

12. สร้างอาคารเรียนโรงเรียนบ้านบางโหนด

13. พัฒนาวัดบ้านด่าน

บทบาทของรูปที่ 12 พระครูสิริธรรมภิรักษ์ (จำเริญ สิริธัมโม)

1. เป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านด่าน

2. เป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านราม

3. เป็นเจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา

4. เก็บเจ้าคณะตำบลท่าซอม
5. เป็นพระอุปัชฌาย์
6. จัดสร้างและซ่อมแซมเสนาสนะ
7. ส่งเสริมการเรียกบิณฑิตรรม
8. เทศนาอบรมศีลธรรมแก่พุทธศาสนิกชนในท้องถิ่น
9. สนับสนุนการพัฒนาและการศึกษาของโรงเรียนชุมชนพินุลสงคราม
10. ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ใช้พื้นที่ของวัดตั้งอาคาร
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซอมละศูนย์การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน
11. สนับสนุนให้ส่วนราชการต่างๆ ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรม เช่น การ
ประชุม
12. ขุดสระน้ำขนาดใหญ่เนื้อที่ 8 ไร่ เพื่อให้ชาวบ้านได้ใช้น้ำ

การวิจัย จึงได้ศึกษาประวัติของเจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา เพื่อจะได้รู้ว่าเจ้าอาวาสแต่ละรูปนั้นมีบทบาทศักยภาพร่วมกับชุมชนในแง่ใดบ้างที่ชัดเจน และที่เด่นและกล่าวขานถึงคุณงามความดีมาตลอดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันอดีตเจ้าอาวาสรูปนั้นก็คือ พ่อท่านชูเผ่า อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ 6 ซึ่งความที่ท่านมีความหลากหลายในบทบาทศักยภาพมีของตัวท่าน ทั้งพระศาสนา และชุมชนทั้งใกล้และไกล ทำให้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วัดพัทธสีมาและชุมชนทั้งใกล้และไกลได้รับอานิสงส์จากท่านมาจนถึงปัจจุบันนี้

การวิจัยศึกษามุคคัลสำคัญ แยกเป็น 2 ประเภท คือ พระเถระและฆราวาส นอกจากได้รู้ประวัติของตัวบุคคลแล้ว ยังได้ทราบข้อมูลบทบาทที่เกี่ยวข้องกันที่มีผลต่อวัดต่อชุมชน

ฝ่ายพระเถระ ซึ่งมีหลายรูปแต่ที่สำคัญและเด่นชัดคือ

1. พระอาจารย์ช้วน อังครตโน เจ้าอาวาสวัดบ้านลำนและพระอุปัชฌาย์อุปสมบทเมื่อ พ.ศ.2421
2. พระอาจารย์หนูจันทร์ ปุณฺณสุวรรณโณ อุปสมบทเมื่อ พ.ศ.2455 ร วัดแดง ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านเป็นพระนักพัฒนา ชีวิตอุทิศให้กับพระศาสนา

ฝ่ายฆราวาส ซึ่งมีหลายท่านเช่นกัน แต่ที่สำคัญและมีผลต่อวัดและชุมชนมากได้แก่

1. อาจารย์แคล้ว อินทรกำ อดีตครูใหญ่โรงเรียนชุมชนพินุลสงคราม ท่านได้เข้ามาดำรงตำแหน่งเมื่อ พ.ศ. 2521 ท่านได้ร่วมกับเจ้าอาวาสวัดพัทธ

สืมาพัฒนาโรงเรียนชุมชนพิบูลสงครามจนได้รับรางวัลผู้บริหารและผู้นำ
หลักสูตรดีเด่น พร้อมกันนั้นท่านได้บันทึกเรียบเรียงประวัติของวัด ของ
ชุมชนพัทธสีมา และบุคคลสำคัญไว้เป็นหลักฐานที่ชัดเจนและนำมา
ศึกษาวิจัยได้

2. ร้อยคำรองเอกเปี่ยม นุชชะโชติ เป็นชาวบ้านบางกระดี่ ตำบลท่าซอม
อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช จากชีวิตลูกชาวนา ความรู้
ขั้นต้นชั้นประถมศึกษาค้นคว้าความรู้โดยอาศัยวัดและใช้ความสามารถ
ในขณะปฏิบัติงานจนถึงข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ

เป็นผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช 3 สมัย

เป็นอดีตนายกรัฐมนตรี จอมพลแปลก พิบูลสงคราม

เป็นอดีตนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

เป็นอดีตนายกอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เป็นอดีตหัวหน้าพรรคธรรมเวทย์

ท่านเป็นผู้หนึ่งที่สำคัญของชุมชนที่แสดงให้เห็นว่า การที่เป็นเด็กบ้านนอก
ลูกชาวนา เล่าเรียนจากวัดก็สามารถที่จะมีความสำเร็จในชีวิตและการทำงานได้
ท่านยังได้บันทึกหลักฐานต่างๆของวัดพัทธสีมา ชุมชนรายรอบไว้เป็น
หลักฐานในการนำมาศึกษาเรียนรู้

3. นายเม่ง สิงห์บุญ เกิดเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2459 บวชเรียนเมื่อ พ.ศ.
2480 เริ่มจำความได้ตั้งแต่สมัยพ่อท่านซุเฒ่าเป็นเจ้าอาวาส เป็นหมอยา
ตั้งแต่อายุ 15 ปี ซึ่งเรียนจากอาจารย์เอียด (อดีตเจ้าอาวาสวัดพัทธ
สีมา) นอกจากวิชาแพทย์แล้ว ยังมีภาษาไทย ภาษาขอม

นายเม่ง จะจัดให้มีพิธีไหว้ครูทุกวันพฤหัสบดีแรกของเดือน6 โดยถือ
ปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยของพ่อท่านซุเฒ่า ผู้ที่เข้าร่วมพิธีจะเป็นเหล่าผู้ที่
เลื่อมใสศรัทธาในพ่อท่านซุเฒ่า ขั้นตอนพิธีก็นำเครื่องสักการบูชาถวาย
หรือเรียกว่าเครื่อง12 แล้วจึงทำการอันเชิญครูมารับเครื่องสักการะ โดยกล่าว
เป็นคำกลอน ปัจจุบัน นายเม่งมีอายุมากแล้วแต่ความรู้ที่มีอยู่นั้นยังไม่ได้
ถ่ายทอดเพื่อสืบสานต่อกันอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นพิธีไหว้ครูหมอยาประจำปี
คำรายาสมุนไพรร การเรียนภาษาขอม ประวัติชุมชนท้องถิ่น ความรู้ต่างๆที่
สำคัญเหล่านี้ทางทีมงานวิจัยจะได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไป

4. นายเจียม หนูนวล เกิดเมื่อ วันศุกร์ พ.ศ.2441 ปีฉลู ที่บ้านพัทธสีมา
อาศัยการเป็นเด็กวัดและได้บวชตามแผนเมื่ออายุ 16 ปี จึงได้เล่าเรียน
หนังสือ สมัยที่บวช พระอุปัชฌาย์ชวน เป็นพระอุปัชฌาย์และได้ร่วมกัน

หาไม้มาทำอุโบสถ ท่านมีพรสวรรค์ในการเขียนคำกลอน เพลงกระแอม
แต่งหนังสือ ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันให้เห็นได้ว่า ผู้ที่บวชเรียนหาความรู้จากวัด
นั้น มีความสามารถมากได้เหมือนกับ หนังสือประวัติวัดพัทธสีมาคำ
กลอนที่แต่งโดยนายเจียม หนูนวล เป็นหลักฐานยืนยันได้เป็นอย่างดี

กรณีศึกษาที่ 3 โบราณสถาน โบราณวัตถุ บรรพบุรุษแต่ก่อนเท่านั้น
ภูมิปัญญาอันฉลาดเฉลียว ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นหลักฐานได้ชัดคือ หอไตรกลา
น้ำ ที่ไว้สำหรับเก็บคัมภีร์ใบลาน ความที่รู้จักใช้ความเอื้อเฟื้อของธรรมชาติและ
วัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมให้เข้าด้วยกัน ทำให้การรักษาคัมภีร์ใบลานที่จารึก
ความสำคัญต่างๆ ยังคงอยู่ในสภาพที่พร้อมจะนำมาศึกษา ค้นคว้าได้อย่างมีผล
มากมายมหาศาล

จำนวนที่มากมายของโบราณวัตถุ ที่ทางวัดได้เก็บสะสม สามารถแยก
ที่มาได้พอสังเขปดังนี้

1. โบราณวัตถุที่เป็นหลักฐานยืนยันประวัติของวัดและชุมชน เช่น ถิ่น
ถ่องสำริดอายุประมาณ 1300 ปี เข็มทิศการเดินเรือของจีนที่เขียนบอกทิศทาง 24
ทิศด้วยภาษาจีน เป็นต้น
2. โบราณวัตถุที่ได้มาด้วยบารมีของเจ้าอาวาส โดยเฉพาะพ่อท่านขุนเผ
เช่น หม้อน้ำมนต์ถมปิด เครื่องถ้วยเบญจรงค์ ตะลุมฝังมุก 12 นักขัต
พระพุทธรูปแก้วหล่อ เป็นต้น
3. โบราณวัตถุที่ได้มาจากความศรัทธาและประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน
เช่น ขันลงหีบ ขันทองเหลือง ที่ใช้ใบพิธิบำเพ็ญสวดมนต์ที่วัด หรือเครื่องถ้วย
สำรับที่ใช้จัดอาหารถวายพระที่วัด เป็นต้น

โบราณวัตถุมากมายเหล่านั้น บ่งบอกอะไรอีกหลายอย่าง ทั้งการเริ่ม
ก่อตั้งวัด บรมมีเจ้าอาวาส ประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชน ตลอดจน
ถึงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนรอบๆ โบราณวัตถุมากมายเหล่านั้น ปะปนไป
ด้วยหลายๆยุค หลายสมัย หลากแหล่งที่มา จำเป็นที่จะต้องศึกษาต่อไปอย่าง
จริงจังและต่อเนื่อง

กรณีศึกษาที่ 4 ประเพณีและพิธีกรรม

ด้วยสภาพความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งระบ
ทรัพยากรธรรมชาติ ภาวะภูมิอากาศ เทคโนโลยีกับทักษะ จินตนาการที่

เพิ่มขึ้น เหตุปัจจัยเหล่านี้มีผลสำคัญยิ่งที่ทำให้วัฒนธรรมต่างๆ ได้ลดความสำคัญหรือเลือนหายไป การศึกษาวิจัยพิธีกรรมและประเพณี เพื่อจะได้รู้ว่า แต่ละอย่างนั้นมีส่วนช่วยบุคคล ชุมชนสังคมได้ในแง่ใด ความเหมาะสมของแต่ละประเพณีพิธีกรรม ต้องประกอบด้วยปัจจัยที่สมบูรณ์อย่างไร บรรพบุรุษได้มองเห็นและกำหนดความเหมาะสมไว้อย่างสมบูรณ์ลงตัว ที่จะได้นำมาเป็นแง่คิดและศึกษาสืบทอดอย่างดั่งเดิม ประเพณีและพิธีกรรมที่นำการศึกษา พลแยกได้ ๖ ประเภท คือ

1. ประเพณีพิธีกรรมที่ยังทำอยู่ เช่น ประเพณีเดือนสิบ ประเพณีวันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา ออกพรรษา พิธีไหว้ครูของหมอยาสมุนไพรพื้นบ้าน
2. ประเพณีพิธีกรรมที่ยกเลิกไปแล้ว เช่น การแรกรนาขวัญ การสมโภชน์ขวัญข้าว

ประเพณีพิธีกรรมเหล่านี้ ล้วนแฝงคติธรรมเชิงความสัจธรรม ความเชื่อถือ การเชื่อมกลุ่มชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามอัธยาศัย ความสามัคคี การแสดงความกตัญญูกตเวที ประเพณีพิธีกรรมเหล่านี้ล้วนแฝงคติธรรมไว้มากมายที่เหมาะสมกับการวัตถุประสงค์ของพิธีนั้นๆ

กรณีศึกษาที่ 5 การวิจัยศึกษาความรู้ต่างๆ ที่วัดพัทธสีมาเคยเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอด

มรดกวัฒนธรรมต่างๆ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย มีมากมายหลายแขนง ที่มีจุดเริ่มต้นและขยายผลโดยวัดพัทธสีมา ศูนย์กลางของวัดพัทธสีมาได้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดในการศึกษา เรียนรู้วิชาต่างๆ ที่เหมาะสมกับกาลเวลาในขณะนั้น

นอกจากผู้ศึกษาจะอยู่ในภาวะของความเป็นพระแล้ว ผู้ที่อยู่กับบ้านกับเรือนทั้งสามารกนำไปใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ซึ่งได้เห็นได้เด่นชัดและเป็นรูปธรรมมากที่สุด คือ

1. เรื่องยาสมุนไพรพื้นบ้านที่ใช้รักษาโรค เพราะความที่ชุมชนอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองที่มีการแพทย์การรักษาที่ทันสมัย ประกอบกับชุมชนมีคนอยู่จำนวนมาก โรคภัยไข้เจ็บก็เลยเป็นธรรมดา

จากการศึกษาค้นพบหลักฐานบันทึกในเบื้องต้นได้ทราบว่า มีตำรายาสมุนไพรต่างๆ เป็นร้อยขนาน มีพืชสมุนไพรที่ยังคงอยู่ในวัดเป็นร้อยชนิด มีผู้สืบทอดตำรายาสมุนไพรอีกหลายๆ กลุ่มคนในปัจจุบันที่ได้ร่ำเรียนจากวัดพัทธสีมา อีกทั้งได้พบบันทึกของผู้ที่ได้เข้ามาบวชนอกจากเรียนพระธรรมวินัยแล้ว ผู้บวชยังต้องศึกษาตำรายาอีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เข้ามาบวชในวัดพัทธ

สีมา นอกจากเรียนพระธรรมวินัยแล้ว ยังจะต้องศึกษาวิชาอื่นๆอีกด้วย ซึ่ง
วัดพัทธสีมาเปรียบเหมือนมหาวิทยาลัยของชุมชนท้องถิ่นในขณะนั้น

2. การศึกษาเล่าเรียน นอกจากพระภิกษุสามเณรแล้ว ยังมีฆราวาสที่เข้ามาเล่า
เรียนในวัด ซึ่งสมัยก่อนเก็บการศึกษาเล่าเรียนภาษาเขมร จึงประกอบไปด้วย
ด้วยหลายวิชาหลายๆแขนง เช่น มนต์คาถา การแจกลูก ไสยศาสตร์
โหราศาสตร์ การคำนวณ พระธรรมวินัยภาษาเขมร และอื่นๆอีกมาก ซึ่งได้
ขยายไปยังหัวอื่นๆบริเวณรอบอีกด้วย เช่น วัดสระโพธิ์ วัดบ้านด่าน
วัดศาลาแก้ว

3. การสงเคราะห์ เนื่องจากวัดพัทธสีมาโดยเฉพาะในสมัยพ่อท่านชูเผ่า มีการ
รับรักษาผู้เจ็บไข้ได้ป่วยโดยไม่คิดค่ารักษา ดังนั้น ผู้คนทั่วทุกสารทิศจึงเข้า
มาพึ่งบารมี ทำให้เกิดความเชื่อโยงอย่างกว้างขวาง เพราะผู้ที่มาจากที่ไกล
สามารถมาพักรักษาอยู่กับวัดได้เมื่อหายพ่อท่านชูเผ่ายังมีเมตตาให้ถ้า
เดินทางกลับอีกด้วย

วัดพัทธสีมาได้ทำหน้าที่ของการเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเรื่อง
ดังกล่าวได้ดี หลักฐานต่างๆที่มีปรากฏอยู่จะทำให้ชนรุ่นหลังได้ทำการศึกษา
บูรณาการให้เกิดประโยชน์ต่อไป

กรณีศึกษาที่ 6 บทบาทของวัดพัทธสีมา

จากการศึกษาวิจัยในเบื้องต้นนั้น ทำให้เกิดความชัดเจนหลายประเด็นที่
วัดพัทธสีมาในอดีตนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งใหญ่ ทั้งพระศาสนา ทั้งกับชุมชน
ท้องถิ่นทั้งใกล้ทั้งไกล

คือนุคคล

8. เป็นที่พึ่งทางใจ

9. เป็นแหล่งทัศนศึกษาทางประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

10. เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งบริเวณวัดได้เปิดให้คนและรถรับ

11. เป็นสถานที่อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมและปฏิบัติธรรม ทั้งนักบวชและ

ฆราวาส

12. เป็นแหล่งกำเนิดและกระจายกุศลธรรม อันมีผลในการยกระดับความดี
ทั้งทางกาย วาจา ใจ ได้ในส่วนเฉพาะของบุคคล

13. เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อชุมชน

1. เป็นศูนย์รวมใจของชุมชนในด้านต่างๆ
2. เป็นกระงะกสะท้อนชีวิต วัฒนธรรมประเพณีต่างๆของท้องถิ่น
3. เป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น
4. เป็นสถานที่อันนำมาซึ่งความภูมิใจและเชิดหน้าชูตาของท้องถิ่น
5. เป็นแหล่งปฏิบัติธรรมและอธิษฐานบารมีร่วมกันของคนในชุมชน
6. เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต

ศาลประเทศ

1. เป็นปูชนียสถานอันสำคัญทางศาสนา
2. เป็นแหล่งกระจายวิมุติธรรม ช่วยเกื้อหนุนให้ชนในชาติอยู่อย่างปลอดภัยและ
เกิดคุณน่านับประการ
3. เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ
4. เป็นที่อนุรักษ์มรดกของชาติที่ยั่งยืน
5. เป็นที่เชิดหน้าชูตาของบ้านเมือง
6. เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต

ศาลโลก

1. เป็นแหล่งกระจายวิมุติธรรม
2. เป็นหลักในการขยายและดำรงพระพุทธศาสนา
3. มนุษย์ต้องดำเนินชีวิตภายใต้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติของแต่ละชุมชนจึงเกิดผล
4. เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลการศึกษาวิจัย สามารถได้ประวัติของ พลิตี พลิมุย ผู้สร้างวัดได้อย่างชัดเจน ได้ทราบ
บทบาทศักยภาพบารมีของอดีตเจ้าอาวาส บุคคลสำคัญ ความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุ
ที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ พร้อมทั้งประเพณีความเชื่อ ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ
ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน พร้อมกันนั้น ได้ทราบบทบาทความเป็นศูนย์กลางของวัดพัทธสีมาที่มี
อิทธิพลต่อพระศาสนาและการดำรงชีพของคนในชุมชนท้องถิ่น องค์ประกอบต่างๆนี้ เป็นทุน
มรดกศิลปวัฒนธรรมอันล้ำค่า ซึ่งได้สืบสานถ่ายทอดผ่านวัดพัทธสีมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และ
ยังสืบต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

ทบทวนเอกสารการวิจัยและงานพัฒนาที่ผ่านมา

1. เรื่องที่ศึกษาวิจัยและการพัฒนา เคยมีมาก่อนหรือไม่

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพุทธสีมา เป็นลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่คณะทีมงานวิจัยมีความเห็นร่วมกันว่า จะใช้ลักษณะของการศึกษาเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีบ้าน วัด ราชการ ร่วมกันดำเนินการ ซึ่งการวิจัยในลักษณะนี้ยังไม่เคยมีการทำมาก่อน แต่ทั้งนี้ สามารถทบทวนแหล่งข้อมูลได้ในลักษณะต่างๆ คือ จากเอกสารเก่าที่ได้มีการรวบรวมไว้ที่มีอยู่ในวัดพุทธสีมา หนังสือที่เกี่ยวข้องกล่าวถึงวัดพุทธสีมา และจากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ในชุมชน การลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลนอกสถานที่ แยกประเด็นได้ดังนี้

1.1 ประวัติวัดและชุมชนพุทธสีมา ทีมงานคณะวิจัยได้ทบทวนจากเอกสารเก่าที่ได้มีการศึกษามาก่อนของครูแก้ว อินทรคำ ผู้เรียบเรียงหนังสือพุทธสีมารำลึก ของนายเจียม หนูนวล ผู้แต่งหนังสือประวัติวัดพุทธสีมาคำกลอน จากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ในชุมชนและจากการเดินทางไปรวบรวมข้อมูลที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช สถาบันทักษิณคดีศึกษา วัดพะโคะ สงขลา วัดพระธาตุ วัดท้าวโคตร วัดเขาแก้ววิเชียร วัดแม่เจ้าอยู่หัว นครศรีธรรมราช

1.2 การศึกษาประวัติบุคคลสำคัญของหมู่บ้าน คำบอกเล่าหรือของชุมชน เพื่อนำความรู้ที่ได้มาเป็นข้อคิดในเรื่องมรดกศิลปวัฒนธรรมของวัดและชุมชน การดำรงชีวิตของคนยุคก่อนเก่าที่จะได้ทำการศึกษาไว้เป็นบทเรียนของชีวิต ในการพัฒนา ก็ยังไม่มีใครเคยทำมาก่อน คณะทีมงานจึงได้รวบรวมจากเอกสารบันทึก หนังสือประวัติของวัดและคำบอกเล่าของกาในชุมชน ซึ่งสาเหตุที่ยังไม่ได้มีการศึกษาวิจัยอาจจะ

1. ความสำคัญของบุคคลในชุมชนอาจถูกมองแค่ด้านใดด้านหนึ่ง จนเกิดเป็นคติและไม่ได้นำมาขยายผลของส่วนที่ดีให้เกิดประโยชน์กับชุมชน
2. บุคคลสำคัญของชุมชน ขาดความผูกพันในวิถีชีวิตของชุมชนแบบดั้งเดิม
3. ผู้นำชุมชนในระยะต่อมา อาจมองไม่ลึกซึ้งหรือไม่มีวิสัยทัศน์ที่จะนำข้อมูลเหล่านี้มาบูรณาการให้เข้ากับสภาพของชุมชนในปัจจุบันที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาให้ดีขึ้นทั้งด้านและทั้งกาย

1.3 การศึกษาวัฒนธรรมของวัดและชุมชน ยังไม่มีการศึกษาให้เป็นรูปแบบข้อมูลที่เป็นขั้นบันได เพียงแค่ปฏิบัติตามๆกันมา โดยบางกรณีผู้ปฏิบัติตามไม่สามารถหาหลักและ

เหตุผลที่แท้จริงได้ดีเท่าที่ควร ทำให้ขาดความสำคัญที่จะสานต่อในยุคต่อไปให้ยั่งยืน และมีเหตุผล อาจมีสาเหตุมาจากว่า

1. ผู้อาวุโสที่รู้จริงมีน้อยหรือขาดผู้นำที่รู้จริง ในการขึ้นอย่างมีเหตุผลในเรื่องของประเพณีวัฒนธรรมหรือพิธีกรรมต่างๆ มีผลที่ทำให้ชุมชนขาดความเชื่อมั่น
2. เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ของสภาพการดำรงชีพในโลกปัจจุบัน ประเพณีวัฒนธรรมหรือพิธีกรรมต่างๆ ถูกปฏิบัติแบบพอแค่นั้นๆ ทำให้คุณค่าเหล่านั้นลดน้อยลง
3. เกิดความห่างเหินของคนระหว่างวัย เช่น วัยทำงานกับวัยชรา วัยเรียนกับวัยชรา ทำให้การสื่อสารในเรื่องดังกล่าวนี้ไม่ค่อยติดต่อกันเพราะงานหรือได้เห็นแก่นแท้ของคุณค่าที่แท้จริง

การศึกษาวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา จึงต้องอาศัยศักยภาพปารมี ของอดีตเจ้าอาวาส โดยเฉพาะพ่อท่านซุเฒ่า อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่6 ซึ่งท่านเป็นพระที่มีบทบาทความสำคัญอย่างสูง ทั้งด้านพระศาสนา การศึกษา การสงเคราะห์ และก่อเหตุการณ์บ้านเมืองในขณะนั้น โดยมีวัดพัทธสีมาเป็นจุดศูนย์กลางทั้งใกล้และไกล โบราณวัตถุที่สะสมเก็บไว้ในหลาไครกลางน้ำเป็นเวลาครึ่งศตวรรษได้เป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดี

การทำวิจัย จึงได้ใช้ศักยภาพปารมีของพ่อท่านซุเฒ่า เป็นแนวทางเพิ่มความศรัทธา ความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในชุมชน และขยายเครือข่ายถึงสาธารณะ โดยเฉพาะลูกหลานศิษยานุศิษย์ของพ่อท่านและของวัดพัทธสีมาที่อยู่ห่างไกล ทางทีมงานวิจัยจึงได้รับการสนับสนุนอย่างดี และเพิ่มเครือข่ายเก็บกวาดกว้างขวาง เช่น

การให้ข้อมูล คำบอกเล่า บทสัมภาษณ์

การร่วมแรงร่วมใจกันในเรื่อง เก็บรักษา การศึกษาทำทะเบียนโบราณวัตถุ

การร่วมกันทำกิจกรรมที่จะฟื้นฟูศาสนนไพร่บ้านวัดพัทธสีมา

การร่วมกันทอดผ้าป่าเพื่อซ่อมและจัดสร้างเพื่อเก็บและแสดงโบราณวัตถุ

2. ผลจากการที่ได้ทำงานร่วมกัน

1. เกิดความผูกพัน สมัคคีธรรมสามัคคีของกลุ่มคนต่างๆในชุมชน ทั้งพระภิกษุ ครุ อาจารย์ ข้าราชการ ชาวบ้าน ผู้นำองค์กรท้องถิ่น ซึ่งเป็นพลังอันสำคัญในการรวมกลุ่มที่จะพัฒนาชุมชนให้เจริญยิ่งขึ้น และมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้กับลูกหลานในอนาคตให้ยั่งยืนสืบไป

เมื่อทุกฝ่ายเห็นความสำคัญในทุนมรดกศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อมั่น
เลื่อมใสศรัทธา ก็จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะสร้างความเป็น
ตัวตนให้เกิดขึ้นในชุมชนชัดเจนและยั่งยืน

2. เกิดการพัฒนาศักยภาพทั้งส่วนบุคคลและกลุ่มการทำงานหรือชุมชน ในการมี
ส่วนร่วมกับการทำการศึกษา การทำโครงการ ได้เข้าใจสภาวะของสังคมที่เก็บ
จริง โดยอาศัยมูลฐานจากทุนเดิมเข้ามาวิเคราะห์แล้วจะได้บูรณาการพัฒนา
ชุมชนต่อไปได้
3. ความสัมพันธ์ของชุมชน สามารถสร้างเครือข่ายสู่ภายนอกได้อย่างเข้มแข็ง
และมีทิศทาง
4. เกิดการตื่นตัวของเรื่องโบราณวัตถุ ตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน ถึง
ระดับประเทศ ทึ่งงานได้ภาคภูมิใจกับคุณค่าอันดีนี้ มาวิวัฒนาการให้เกิดประโยชน์
กับโครงการวิจัยได้

บทที่3

วิธีดำเนินการวิจัย

องค์ประกอบ

1. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา เป็นไปภายใต้ขอบเขตดังนี้

1. เป็นการศึกษาประวัติผู้สร้างวัด
2. ศึกษาประวัติผู้สร้างวัดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับการสร้างพระบรมธาตุ
3. เป็นการศึกษาประวัติอดีตเจ้าอาวาส บุคคลสำคัญของชุมชน
4. ศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่มีอยู่ในวัดพัทธสีมา
5. ศึกษาบทบาทของวัดพัทธสีมาในการจัดการศึกษา ทั้งทางโลกและทางธรรม บทบาทในการเป็นศูนย์กลางของการแพทย์พื้นบ้านและบทบาทอื่นๆ
6. ศึกษาพิธีกรรมและงานประเพณีสำคัญๆที่จัดที่วัดพัทธสีมา ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และความหมายสำคัญของพิธีกรรมและประเพณีดังกล่าว
7. เพื่อศึกษาความรู้ต่างๆที่วัดพัทธสีมาเคยเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดและสร้างปฏิบัติการทางสังคม เช่น ตำรายาสมุนไพร ตำราโบราณและอื่นๆ ทั้งที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลาน หนังสือบอกเล่า บุคคล และคำบอกเล่าของผู้อาวุโส

2. สถานที่ดำเนินการ

สถานที่ที่ดำเนินการวิจัย คือ วัดพัทธสีมา และชุมชนบริเวณรอบวัดได้แก่ หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้สร้างวัด และสถานที่ที่เก็บข้อมูลเกี่ยวเนื่องกันกับประวัติผู้สร้างวัด

3. กลุ่มเป้าหมายและทีมวิจัย

3.1 ทีมวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา มีจำนวน 12 ท่าน ดังนี้

1. นายประสพ ดันนาร์ทองเดช คำนับตำแหน่งท่าซอม	หัวหน้าโครงการทีมวิจัย
2. พระสมเกียรติ กิตติปัญญา ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	ผู้ร่วมวิจัย
3. นายสมภักดิ์ ดิษฐ์นวล ข้าราชการครูชำนาญ	ผู้ร่วมวิจัย
4. นายณัฐวุฒิ เกตุชาติ ผู้อำนวยการ ร.ร.ชุมชนพิบูลสงคราม	ผู้ร่วมวิจัย
5. นางนุสกร เขียวสน ครูโรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม	ผู้ร่วมวิจัย
6. นางพรณี หนูทอง ครูโรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม	ผู้ร่วมวิจัย

7. นายเสริมศักดิ์ คำคง	ครูโรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม	ผู้ร่วมวิจัย
8. นายภักดิ์ คุ้มค้ำ	ครูโรงเรียนนพคุณประชาสรรค์	ผู้ร่วมวิจัย
9. นายไพรัช คงแก้ว	แกนนำเยาวชน	ผู้ร่วมวิจัย
10. นายธวัช ทวีชนม์	ปราชญ์ชุมชน	ผู้ร่วมวิจัย
11. นายภิกขุ ดวงสุวรรณ	อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3	ผู้ร่วมวิจัย
12. นายมัตรี กุลไกรจักร	เกษตรกร	ผู้ร่วมวิจัย

3.2 กลุ่มคนที่ร่วมดำเนินการ

3.2.1 ที่ปรึกษางานวิจัย

3.2.1.1 ฝ่ายบรรพชา

1. พระราชปฏิญาณโสภณ	เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. พระครูอุดมวิริยคุณ	เจ้าคณะอำเภอหัวไทร
3. พระครูสิทธิธรรมภิรักษ์	เจ้าคณะตำบลท่าชอม
4. พระครูจิตตสุนทร	เจ้าคณะตำบลหัวไทร
5. พระครูโกศลเวทย์	เจ้าคณะตำบลแหลม
6. พระครูโสภิตบุญสาร	เจ้าคณะตำบลทรายขาว
7. พระครูตันติคุณาธาร	เจ้าอาวาสวัดผาสุการาม
8. พระครูนิวิธเถรธรรม	เจ้าอาวาสวัดบ่อโพ
9. พระอธิการเวียง ปุณฺณภาโต	เจ้าอาวาสวัดหัวไทร
10. พระอธิการจรัส กุลวิเศษโณ	เจ้าอาวาสวัดบ้านค่าน
11. พระธรรมศักดิ์ วัฒนศักดิ์โก	เจ้าอาวาสวัดศิลาล้วน

3.2.1.2 ฝ่ายฆราวาส

1. นายไพฑูริย์ เทพ	นายกเหล่ากาชาดหัวไทร
2. ดร.เลิศชาย ศิริชัย	ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
3. อจ.สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์	อดีต ผอ.สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา
4. รศ.ดร. สี่พงษ์ ธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
5. รศ.วิมล คำศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีฯ
6. อจ.โสภณ มุสิกธีระกุล	ข้าราชการครูบ้านาญ อ.หัวไทร
7. อจ.ปลื้ม เทอดเกียรติชาติ	ข้าราชการครูบ้านาญ
8. นายถนอมการะบริหาร	ส่วนตำบลท่าชอม
9. นายสุชาติ ชำนาญแทน	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชอม

10. นางดอกฟ้า แก้วเพ็ง เจ้าหน้าที่ธุรการ อบต.ท่าซอม
11. นางอุบล หนูทอง
12. นางพรทิพย์ หนูทอง
13. นางปิยะนุช แก้วหนุณา
14. นางสาวเพ็ญศรี ทองจีนสังข์
15. นางสาววารี ทองเพชร
16. นางสงห เกลี้ยงเกิด
17. นายสมชาย กระจ่าง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7
18. นายวิจิต ใจไกรจักร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1
19. นายไพรัช คำบาลแก้ว
20. นายสุวิมล ราชแก้ว
21. ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช
22. นายสัมพันธ์ แก้วพัฒน์ คดีด สส นครศรีธรรมราช
23. นายสามารถ หวานหู
24. นายพิชัย บุญเกียรติ รองนายก อบจ. นครศรีธรรมราช
25. ผู้อำนวยการสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นครศรีธรรมราช
26. นายเม่ง สิงห์บุญ ปราชญ์ชาวบ้านพัทลุง
27. นายจวน หนูทอง ช่างไม้ท้องถิ่นบ้านพัทลุง
28. นายสาคร บะขาว แพทย์แผนไทย
29. นางหนูวัน ปานกล่อม แพทย์แผนโบราณ
30. นายเกษม วราภรณ์ ผู้เชี่ยวชาญสมุนไพรบ้านพัทลุง
31. นายภิรมย์ ปานโง แพทย์แผนโบราณ
32. นายสุวรรณะ เกลี้ยงเกิด แพทย์แผนไทย
33. นายชุ่ม แก้วปาน ปราชญ์ชาวบ้าน
34. นายเค็กบ มีแก้ว คดีด อบต.ท่าซอม
35. นางกระฉ่าง สังข์สิงห์
36. นายชลินทร์ กุลไกรจักร สถาปนิก บ.เอกชน
37. นายวิโรจน์ คงด้วง อจ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช
38. ร.ต.อ.สว่าง แก้วลายทอง หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรตำบลบางนบ
39. นายธรรมรงค์ ศรีจันทร์ กีมรวิทยาสงบหมู่บ้านพัทลุง
40. นายวิโรจน์ ขวัญเกิด กีมรวิทยาสงบหมู่บ้านพัทลุง
41. นายสำราญ ขุนทองจันทร์ กีมรวิทยาสงบหมู่บ้านพัทลุง

42. นายหวน จันทร์ทอง ทีมรักษาความสงบหมู่บ้านพัทธสีมา
43. นายสมพงษ์ ทองจีนสังข์ ทีมรักษาความสงบหมู่บ้านพัทธสีมา
44. นายจร มาทช่วย ทีมรักษาความสงบหมู่บ้านพัทธสีมา
45. นายเคียน คำชุม ทีมรักษาความสงบหมู่บ้านพัทธสีมา
46. รท สมพร ปานดำ คณ.วิทยาลัยศิลปนครศรีธรรมราช
47. ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง11 นครศรีธรรมราช
48. ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

3.2.1.3 ชาวบ้านในตำบลท่าชะกล

3.2.1.4 คณะครู นักเรียนโรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม

3.2.1.5 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะกล

3.3 คณะวิทยากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการเสริมความรู้ประสบการณ์

4. เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราชและคณะสงฆ์อำเภอหัวไทร ตลอดถึงพระเถรานุเถระที่เคยมีความผูกพันกับวัดพัทธสีมา
5. คณะวิทยากรจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช
6. คณะวิทยากรจากสถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา
7. คณะวิทยากรจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภาค เชียงใหม่
8. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช
9. สำนักงานศิลปากรที่14 นครศรีธรรมราช
10. สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง11 รายการรอบรู้ถิ่นไทย
11. คณะวิทยากรจากกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
12. สำนักงานพระพุทธศาสนา นครศรีธรรมราช
13. นายอำเภอหัวไทรและส่วนราชการอำเภอหัวไทร
14. ปราชญ์ท้องถิ่นและศิษยานุศิษย์ของวัดพัทธสีมา
15. ภาสกรวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช
16. สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช
17. หอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช
18. เครือข่ายโครงการที่นางบวักหักกับ
19. คณะครูอาจารย์ จากสถาบันต่างๆในจังหวัดนครศรีธรรมราช
20. กระทรวงการท่องเที่ยว
21. สถานีวิทยุชุมชนบางคูระ อ.แก่งบาฬ

3.4 ผู้สนับสนุนหรือองค์กรสนับสนุน

1. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
2. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช
3. สำนักงานกรมศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช
4. หอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช
5. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
6. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช
7. คณะสงฆ์อำเภอหัวไทร
8. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคอม
9. โรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม
10. กรมศิลปากร กรุงเทพฯ
11. โครงการตามแผนปฏิบัติการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการงบกลางรายการค่าใช้จ่ายเพื่อการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและการพัฒนายั่งยืน ปี 2548 จังหวัดนครศรีธรรมราช

4. กิจกรรมที่ดำเนินการ

กิจกรรมที่ 1	จัดประชุมแนวร่วม ทำความเข้าใจของกระบวนการทำวิจัย
วิธีเก็บข้อมูล	- สรุปผลการประเมินของกลุ่มแนวร่วมการวิจัยเพื่อขยายผลสู่ชุมชน - สรรหาทีมวิจัย
หมายเหตุ	งบประมาณ งบ สกว.
กิจกรรมที่ 2	จัดเวทีประชาคม เพื่อทราบความต้องการของโครงการวิจัย ในเวทีครั้งที่ 1 (มีผู้ร่วมเข้าประชุม ทั้งพระและฆราวาสประมาณ 150-200 คน)
วิธีเก็บข้อมูล	ประชุมปรึกษาหารือ รับฟังคำเสนอแนะ
หมายเหตุ	งบประมาณ งบ สกว.
กิจกรรมที่ 3	เก็บข้อมูลวัดพัทธสีมา
วิธีเก็บข้อมูล	สัมภาษณ์ ถ่ายภาพ ถ่ายเอกสาร จัดบันทึก เชิญเจ้าหน้าที่สำรวจวิเคราะห์ ทำทะเบียนโบราณวัตถุของวัดพัทธสีมา
หมายเหตุ	งบประมาณ งบ สกว.

กิจกรรมที่4	สัมภาษณ์ผู้สูงอายุ/ผู้รู้ จำนวน 10 คน ในพื้นที่และบริเวณรายรอบวัด และหมู่บ้านใกล้เคียง
วิธีเก็บข้อมูล	สัมภาษณ์ จดบันทึก
หมายเหตุ	งบประมาณ งบ สกว.
กิจกรรมที่5	ทีมวิจัยนำข้อมูลมาสรุปวิเคราะห์และแยกประเด็น
วิธีเก็บข้อมูล	จดบันทึก ถ่ายเอกสาร ปรีक्षाผู้รู้ผู้อาวุโส
หมายเหตุ	งบประมาณ งบ สกว.
กิจกรรมที่6	ศึกษาข้อมูลนอกสถานที่ เพื่อหาหลักฐานอ้างอิงและเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช
	หอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช
	สภากาชาดนครศรีธรรมราช สงขลา
	วัดนิมมาวาส สงขลา (แต่ไม่เปิด)
	วัดพะโคะ สงขลา
	วัดเขาแก้ววิเชียร อ.เชียรใหญ่
	วัดแม่เจ้าอยู่หัว อ.เชียรใหญ่
	วัดหอยรอก อ.ปากพนัง
	วัดเกาะบางโคก อ.ปากพนัง
	วัดท่าลิพง อ.เชียรใหญ่
	วัดพระธาตุ นครศรีธรรมราช
	วัดเขาพระบาท อ.เชียรใหญ่
	วัดหรั่ง อ.หัวไทร
	วัดโคกโพธิ์ อ.หัวไทร
	วัดสห (วัดร้าง) อ.หัวไทร
	วัดอู่แก้ว อ.หัวไทร
วิธีเก็บข้อมูล	สัมภาษณ์ ถ่ายภาพ ถ่ายเอกสาร จดบันทึก
หมายเหตุ	งบประมาณ งบ สกว.
กิจกรรมที่7	จัดประชุมคณะวิจัย วิเคราะห์ สรุปข้อมูลจากการศึกษาบอกสถาบันที่

วิธีเก็บข้อมูล	บันทึก ถ่ายเอกสาร
หมายเหตุ	งบประมาณ งบสกว.
กิจกรรมที่8	สำรวจโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัดพุทธสีมา 16-18 ธันวาคม 2547 ผู้ที่เข้าร่วมการสำรวจมี พระ ชาวบ้าน คณะครูนักเรียนโรงเรียนชุมชน พิบูลสงครามและทีมงานวิจัย (จำนวน 50-70 คน)
วิธีเก็บข้อมูล	เชิญผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช มาเป็นพี่เลี้ยงแนะนำ ใบ การทำความสะอาด จัดหมวดหมู่ ศึกษา ความสำคัญของโบราณแต่ละชิ้น มีการจด บันทึก จัดทะเบียน ถ่ายภาพ จัดนิทรรศการ เสริมความรู้เรื่องโบราณสถาน โบราณวัตถุ
หมายเหตุ	งบประมาณ งบ สกว.
กิจกรรมที่9	จัดเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักฐาน ทั้งหมดที่พอจะสรุปได้ ณ เบื้องต้น และได้เชิญผู้ ที่มีความรู้ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถาน โบราณวัตถุเข้ามาให้คำปรึกษาชี้แนะ เช่น อาจารย์สุทธิ วงศ์ พงศ์ไพบูลย์ รองศาสตราจารย์สืบพงศ์ธรรมชาติ รองศาสตราจารย์วิมล คำศรี คณะสงฆ์เจ้าอาวาสวัด นายอำเภอหัวไทรและอีกหลายๆท่าน
วิธีเก็บข้อมูล	บันทึก ถ่ายภาพ ถ่ายเอกสาร จัดนิทรรศการนำเสนอ ความเคิดเห็น
หมายเหตุ	งบประมาณ งบ สกว.
กิจกรรมที่10	ประชุมคณะทีมวิจัย วิเคราะห์ สรุปข้อมูลและวางแผน
วิธีเก็บข้อมูล	บันทึก ถ่ายเอกสาร
หมายเหตุ	งบประมาณ งบ สกว.

กิจกรรมที่ 11

นำเสนอผลงานจากการวิจัย เพื่อนำสู่กระบวนการวิจัยแบบสมบูรณ์ โดยมีการถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 รายการรอบรู้ถิ่นไทย, ไข่น้อยก้อยข้าว, สถานีวิทยุชุมชนบ้านบางกระบือ อำเภอปากพนัง, รายการวิทยุของป้าจอยฝอยข้าว, ครูเขาวี เขาทะลุ, มนตรี เจ๊ะสมาน, หนังสือพิมพ์ข่าวสด 2 ครั้ง, หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์, บีบีซี, เวปไซด์ www.vigal.org, จัดทำแผ่นซีดี, หนังสือประวัติ, หนังสือแผนการทำงานโครงการพิพิธภัณฑ์และศูนย์สมุนไพรพื้นบ้านวัดพัทธสีมา, แผ่นพับ, ทำโครงการเสนองบประมาณต่อจังหวัด, ทำโครงการเสนองบประมาณต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครศรีธรรมราช

วิธีเก็บข้อมูล

บันทึก ถ่ายภาพ ถ่ายเอกสาร ถ่ายวีซีดี

หมายเหตุ

งบประมาณ งบ สกว., วิทยุบริจาคสมทบ

กิจกรรมที่ 12

ประชุมคณะทีมวิจัย วิเคราะห์ สรุปข้อมูล วางแผน

วิธีเก็บข้อมูล

บันทึก

หมายเหตุ

งบประมาณ งบ สกว.

กิจกรรมที่ 13

จัดกิจกรรมร่วมเพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันคิดวิเคราะห์ เสนอแนะ โครงการงานที่จะทำต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดจิตสำนึกร่วมกันกับชุมชนท้องถิ่น และบริเวณรายรอบชุมชน จะได้กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งมีกิจกรรมที่ได้จัด

1. จัดเวทีประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การ

วิจัยท้องถิ่น จ. นครศรีธรรมราช

2. ประชุมสังฆกรกำหนดผู้ใหญ่บ้านของอำเภอหัว

ไทร จำบาก รณด คบ

จ. กสบ หัวไทร เจ้าคณะกิจกรรม

	4.ชมรมสหวิทยาการ ปากพวง หัวไทร เจ็พ ใหญ่ จำนวน 200 คน เข้าค่ายกิจกรรม
	5.ฝึกอบรมหลักการพูดให้กับเยาวชนและ ผู้สนใจในชุมชนพัทลุง
	6 โครงการสิ่งแวดล้อมและรณรงค์การปลอด สารเคมี
	7 โครงการผัดพื้นบ้านอาหารเจในยา
	8.โครงการสมุนไพรพื้นบ้านวัดพัทลุง
	9.ร่วมจัดกิจกรรมการแข่งดีคำกลหัวไทรเกษตร แฟร์ (11-13 ก.ค.48)
	10.ทุนเดิมของวัดพัทลุง สู่ของดีอำเภอหัว ไทร
	11.จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าซอม
	12.จัดประชุมเสนอโครงการ เอสเอ็มแอล บันทึก ถ่ายภาพ ถ่ายเอกสาร จัดนิทรรศการ งบประมาณ งบ สกว. วัลบริจาค
วิธีเก็บข้อมูล	
หมายเหตุ	

กิจกรรมที่ 14

	ประชุมคณะวิจัย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปข้อมูล วางแผน จากข้อมูลทั้งหมดของการวิจัยเพื่อให้ เกิดผลต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
วิธีเก็บข้อมูล	บันทึก
หมายเหตุ	งบประมาณ งบ สกว.

กิจกรรมของงานประเพณีที่มีส่วนสำคัญกับการวิจัย

- 1.งานสงกรานต์ (วันผู้สูงอายุ) มีผู้สูงอายุประมาณ 300 คนของตำบลท่าซอม
และใกล้เคียงเข้าร่วมในวันที่ 13 เมษายน 2548
2. การละเล่นพื้นบ้านในวันที่ 11-12 เมษายน 2548
- 3.การร่วมเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา
- 4.การร่วมกันทอดผ้าป่าสามัคคีเมื่อวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ปี 2548
- 5.งานประเพณีบุญเดือนสิบ
- 6 ประเพณีออกพรรษา
- 7 งานลากพระ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

นี่คือสรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ (ความรู้ใหม่ที่ได้รับ)

- 1.1 ประวัติวัดพัทธสีมา
- 1.2 ประวัติผู้สร้างวัดพัทธสีมา
- 1.3 ประวัติเจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา
- 1.4 พิธีกรรมและประเพณีต่างๆ
- 1.5 โบราณสถาน โบราณวัตถุ
- 1.6 บทบาทความเป็นศูนย์กลางของวัดพัทธสีมา
- 1.7 ประวัติบุคคลสำคัญของชุมชน
- 1.8 สภาพภูมิประเทศ สภาพเศรษฐกิจการค้า

ตอนที่ 2 ผลกระทบจากการทำวิจัยเชิงพัฒนา

- 2.1 ได้ข้อมูลองค์ความรู้ใหม่ที่ละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น ดังกล่าวไว้ในตอนที่ 1
- 2.2 ทำให้เกิดการขยายเครือข่ายในการสร้างจิตสำนึก ตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สังคม ในวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ การพัฒนาร่วมกันเป็นเครือข่ายมากขึ้นในระดับ ชุมชน สังคม
- 2.3 ระดับบุคคลในทีมงานวิจัยและบางส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้อง กล้าและมีความเชื่อมั่นที่จะทำการเคลื่อนไหวสู่ภายนอกที่ชัดเจน
- 2.4 ตามที่ได้รับประโยชน์จากการวิจัย ทำให้เกิดความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้นใน การที่จะพัฒนาไปในรูปแบบของเศรษฐกิจพอเพียง ในการรองรับผลจากการวิจัย ก็มีความมั่นคงยั่งยืนให้กับชุมชน
- 2.5 ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์
ระดับบุคคล ไม่มีวิสัยทัศน์ในการคาดหวังตามความเป็นจริง ในสิ่งที่จะได้รับ จากการวิจัยว่าจะเป็นรูปธรรมขึ้นมาได้ ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าว มีตั้งแต่บางส่วนของ ชาวบ้าน ส่วนราชการบางหน่วยงาน ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้การ เครือข่ายแห่งการทำงาน การประสานงานเกิดความไม่คล่องตัวที่จะให้เห็นผลอย่าง ค่เนื่องและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ความผูกพันของบุคคลที่ไม่เข้าใจ ไม่มีวิสัยทัศน์ดังกล่าว ได้สร้างเครือข่ายในการไม่เห็นด้วย ภาพรวมทำให้ชาวบ้าน ชุมชน เกิดความไขว้เขว สับสน ต่อกระบวนการทำงานของทีมวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมดำเนินการกับทีมวิจัย

ตอนที่ 3 การจัดการกระบวนการ

ขณะทำการวิจัย ได้นำทฤษฎีความผูกพัน บ้าน วัด โรงเรียน(ราชการ) โดยเอาวัดพุทธสีมาเป็นสำคัญในการสร้างจุดเชื่อมโยง ในการสร้างเครือข่าย ดังนั้น ทำให้การพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปลักษณะที่เป็นแบบที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ทางทีมวิจัย ได้นำสิ่งที่ชาวบ้านสรวทอย่างแรงกล้า (พ่อท่านขุนเฒ่า อธิศเจ้าอาวาสองค์ที่ 6 ของวัดพุทธสีมา) ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มาฟื้นฟูและขยายผล เพื่อชักจูงเข้าสู่เครือข่ายในแนวเดียวกัน ซึ่งความขัดแย้ง ไม่เห็นด้วยในเบื้องต้นที่กล่าวมา เริ่มคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น

ตอนที่ 4 การเรียนรู้พัฒนาการของทีมวิจัย และบทเรียนปัญหาอุปสรรค

4.1 ได้รู้จักวิเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้า การวางแผน การจัดระบบ การ

ประสานงาน การสร้างความผูกพันหรือเครือข่าย รู้จักตั้งสติในการแก้ปัญหา

4.2 การเผชิญกับปัญหาใหม่ ทำให้เกิดความสับสน ไขว้เขว แต่เป็นเพียงชั่วคราวซึ่งปัญหาบางอย่างอยู่เหนือหตุและปัจจัยว่ามีผลประกอบด้วยมากน้อยแค่ไหน

4.3 คณะทีมงานวิจัย จัดระบบบริหารเวลาของการทำวิจัยยังไม่ดีพอ เพราะได้เลย

เวลากำหนดที่จะต้องสรุปการวิจัย สาเหตุมาจากว่า

4.3.1 โบราณวัตถุที่นำลงมาจากหอไตรกลางน้ำ เมื่อศึกษาข้อมูลนั้น มีจำนวนมากและล้วนแล้วแต่มีคุณค่าอันหลากหลาย ต้องเตรียมการ เตรียมระบบในการศึกษาและเก็บรักษาให้อุบัติวิธี พร้อมกับทำประวัติทะเบียนให้ถูกต้องตามหลักวิชาการของพิพิธภัณฑ์

4.3.2 ภารกิจหน้าที่ของและละบุคคลในทีมวิจัยนั้นมีมาก จึงไม่ค่อยมีเวลาในการทำแบบศึกษาวิจัยได้กว้างเต็มที่

4.3.3 หลังจากได้นำโบราณวัตถุลงมาจากหอไตรกลางน้ำ ทำให้ทราบถึงข้อมูลอีกหลายๆเรื่องที่จะต้องได้รับการศึกษาค้นคว้า ทำให้เกิดการสับสนกับทีมวิจัย เพราะข้อมูลเหล่านั้นล้วนสำคัญและมากด้วยคุณค่า

การแก้ปัญหา

1.ระดับบุคคล ความพร้อมของเวลาที่ให้กับการทำวิจัยน้อยเกินไป เพราะมีภาระส่วนตัวหรือภาระอย่างอื่นมาก ดังนั้นการทำวิจัยต้องเตรียมบุคคลที่มีความพร้อมพอสมควร เพราะจะได้ไม่มีปัญหาของระยะเวลาที่ทำวิจัย

2.ระบบการบริหารด้านงบประมาณ ต้องให้เกิดความคล่องตัวและเพียงพอกับโครงการวิจัย

3.เมื่อเจอปัญหา การมีที่ปรึกษาหรือการสร้างเครือข่าย มีส่วนช่วยในการทำวิจัยได้มากมาย

4.การทำวิจัย บางครั้งเร่งเรื่อง เป็นวิชาการ การสื่อสารทำความเข้าใจกับชาวบ้านต้องใช้เวลาและความอดทน พร้อมทั้งต้องรู้จักใช้วิธีและการแก้ปัญหา

ตอนที่ 5 จิตสำนึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้ทำการวิจัย

การศึกษาวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา ตั้งแต่ วันที่ 1 สิงหาคม 2548 จนถึงปัจจุบัน

5.1 ขณะทำงานทีมวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา ค้างตั้งใจทำงานศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา ด้วยความหวังบนพื้นฐานที่อยากจะนำสิ่งที่สำคัญที่มีอยู่เป็นทุนเดิมทั้งหมดนั้น ให้ชุมชนเกิดความเป็นตัวคน เป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของตนเองอย่างแท้จริง จะได้รู้จักพึ่งตนเอง ใช้ศักยภาพของตนเอง บริหารจัดการแบบความพอเพียงให้เกิดขึ้น สร้างตัวอย่างที่ดีที่จะได้ชักนำ ปลุกฝังสิ่งที่ดีงามให้เยาวชนลูกหลานของชุมชน โดยอาศัยทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งชักนำ ขณะทีมงานวิจัยต้องเจอกับปัญหานานัปการ แต่ไม่ยอมถอย เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของสิ่งที่วิจัยและสิ่งที่คาดหวังว่าจะได้รับจากการวิจัยให้เกิดเป็นจริงเป็นรูปธรรมให้กับชุมชนสังคมและได้เพิ่มขยายเครือข่ายได้มากขึ้นแบบไม่รู้จบ

5.2 ชาวบ้านได้เกิดความรู้สึกภูมิใจในทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสะสมไว้ ได้เรียนรู้ถึงคุณค่า ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ศักยภาพภูมิของอดีตเจ้าอาวาส มากขึ้น ทำให้เพิ่มความมั่นใจ ภูมิใจ ที่วัดพัทธสีมาเป็นตัวแทนเป็นสื่อกลางในการสืบทอดสิ่งดังกล่าว

5.3 ระหว่างที่ทำการศึกษาวิจัย ได้รับความสนใจจากภายนอกมากขึ้นทุกขณะ และได้รับกำลังใจมาโดยตลอด ตั้งแต่ชาวบ้าน ชุมชนในพื้นที่ หลากหลายสถาบันการศึกษา ทุกสาขาอาชีพ รวมถึงคณะสงฆ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำสนับสนุนในเรื่งดังกล่าวมาด้วยดีตลอด

5.4 จากการใช้แนวทางความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อศักยภาพภูมิของอดีตเจ้าอาวาส (พ่อท่านฐะฒ่า) โดยให้มีการจัดทอดผ้าป่า เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2548 เพื่อซ่อมและจัดทำตู้เก็บแสดงโบราณวัตถุ และจัดนิทรรศการเสริมความรู้เกี่ยวกับทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมของวัดและ

ชุมชนพัทธสีมา ได้รับความสนใจ ความร่วมมืออย่างดียิ่ง จากชาวบ้านทุกสาขาอาชีพ และ คณะสงฆ์คณะเถรวาท ทั้งหมดทำให้เกิดการมีจิตสำนึก มีส่วนร่วม มีส่วนผลักดับที่จะให้ วัดพัทธสีมา มีพิพิธภัณฑ์และศูนย์สมุนไพรมันบ้านวัดพัทธสีมา เพื่อจะได้สืบทอด อนุรักษ์ มรดกของชาติให้ยั่งยืนสืบไป เพื่อจะได้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อจะได้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและศาสนา โดยจะมีการให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการ ท่องเที่ยวกับพระตำหนักพักแรม ที่อำเภอปากพนัง และเชื่อมโยงกับ แม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่

5.5 เกิดเป็นแนวร่วม เป็นเครือข่าย ในการวางแผนในมรดก ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ จึง ได้รับการตอบสนองไปการขยายผลที่จะได้รับการจากวิจัย โดยตอบสนองรับจากการที่ทีมงาน วิจัยได้ทำโครงการของประมาณต่างๆ เช่น การบูรณซ่อมแซมหอไตรกลางน้ำ ได้ทำ โครงการของประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

5.6 เกิดเป็นแนวร่วมที่เป็นเครือข่าย ในการฟื้นฟูพืชสมุนไพร ซึ่งได้รับการสนองตอบจากการ สนับสนุนของกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข การท่องเที่ยวและ นันทนาการ

5.7 ความเชื่อ ความศรัทธา ในศักยภาพการมีองค์เจ้าอาวาสวัดพัทธสีมาและพระมหาเถระของวัดพัทธสีมา โดยเฉพาะ พ่อท่านชูเผ่า อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ 6 ของวัดพัทธสีมา ท่าน ได้สร้างคุณงามความดีไว้มากมาย ทั้งด้านศาสนา การศึกษา การสงเคราะห์ และต่อเหตุการณ์ บ้านเมืองในขณะนั้น โดยมีวัดพัทธสีมาเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนทั้งใกล้และไกล โบราณวัตถุต่างๆที่ทางวัดสะสมเก็บไว้เป็นหลักฐานยืนยันได้เป็นอย่างดี

ความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีต่อพ่อท่านชูเผ่าของชุมชนทั้งใกล้และไกลนี้ ทำให้มีการระลึกถึงอดีตมีเรื่องราวต่างๆที่จะเป็นประโยชน์กับวัดกับชุมชน โดยขยายเครือข่ายโดยตรงจากศิษยานุ ศิษย์ของพ่อท่าน ศิษย์ของวัดพัทธสีมาที่ได้เข้ามาศึกษาบวชเรียน หรือผู้ที่เคยได้ฟังบุญของพ่อ ท่านในการรักษาโรค เรื่องของสมุนไพรมันบ้านวัดพัทธสีมา และรวมถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของท่าน ทำให้มีผู้คนเข้ามาศึกษาโบราณวัตถุและกราบไหว้ขอพระระลึกถึงพ่อท่านชูเผ่ามากขึ้นทุกขณะอย่าง ดลเบื่อง

ตอนที่ 6 กลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง

1. คณะทีมงานวิจัย
2. คณะที่ปรึกษา
3. ผู้มีส่วนในการให้ข้อมูล
4. หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน
5. เครือข่ายชุมชนที่คณะทีมวิจัยเข้าไปศึกษาข้อมูล

6. การเดินทางเข้ามาดูงานของผู้ที่สนใจ ณ วัดพัทธสีมา

ตอนที่ 7 การเรียนรู้ของทีมวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง

- 7.1 แนวทางในการทำโครงการพัฒนาเขตวัดเบ็ญตึงและกังก๊ิง
 - 7.1.1 จะได้ตอบสนองโครงการพระราชดำริของกลุ่มน้ำปากพนัง เช่น เรื่องเศรษฐกิจแนวพอเพียง
 - 7.1.2 จะได้สืบทอดเจตนารมณ์ของพ่อท่านชูเผ่า และอดีตเจ้าอาวาสที่มีส่วนได้ทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น
 - 7.1.3 จะได้วางแผนพัฒนาร่วมกันระหว่างวัดพัทธสีมา บ้าน(องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชอม) และโรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม
 - 7.1.4 จะได้ศึกษาฟื้นฟูศูนย์สมุนไพรพื้นบ้านวัดพัทธสีมา
 - 7.1.5 จะได้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
 - 7.1.6 จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและศาสนา
 - 7.1.7 จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - 7.1.8 จัดเป็นสถานที่ที่ได้อนุรักษ์มรดกของชาติให้ยั่งยืน
 - 7.1.9 จัดเป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าประจำชุมชน ตำบลท่าชอม
- 7.2 ดังกล่าวข้างต้น เพราะทีมงานวิจัย ได้พบความเชื่อ ความศรัทธา ต่อกษัตริย์ภาพบารมีของอดีตเจ้าอาวาส ต่อวัดพัทธสีมา ชุมชนพัทธสีมา ทำให้มีผู้สนับสนุนในการดำเนินงานต่างๆด้วยดีและสะดวกขึ้นมาก และมีพลัง
- 7.3 การมีส่วนร่วมของเครือข่าย ที่จะได้พัฒนาทำงานร่วมกัน เข้าใจและเดินไปในทิศทางอันเดียวกัน โดยอาศัยวัดพัทธสีมาเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดศักยภาพของทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมและการเชื่อมโยง
- 7.4 อาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย บวกกับการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของทีมวิจัย ทำให้ผ่านพ้นวิกฤติปัญหาต่างได้เป็นลำดับ
- 7.5 ชาวบ้านได้เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน การพัฒนาร่วมกันในระบบ วัดบ้าน โรงเรียน อย่างมีศักยภาพ ทำให้มองเห็นคุณค่าของตนเองในการมีส่วนร่วมของกิจกรรมเบาๆ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 สรุปวัตถุประสงค์/ขอบเขตการศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดพัทธสีมา ประวัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่มีอยู่ภายในวัดพัทธสีมา
2. เพื่อศึกษาเทวาทของวัดพัทธสีมาในการจัดการศึกษา ทั้งทางโลกและทางธรรม บทบาทในการแพทย์พื้นบ้าน และบทบาทอื่นๆ
3. เพื่อศึกษาพิธีกรรมและงานประเพณีต่างๆที่สำคัญที่วัดพัทธสีมาเป็นศูนย์กลางในการจัดและควบคุมความหมายทางสังคมของพิธีกรรมและประเพณีดังกล่าว
4. เพื่อศึกษาความรู้ต่างๆที่วัดพัทธสีมาเคยเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดและสร้างปฏิบัติการทางสังคม เช่น คำร่ายรักษาโรค (และอื่นๆ) ทั้งปรากฏในคัมภีร์ใบลาน บุคคล บุคคล คำบอกเล่าของผู้อาวุโสในชุมชน

ขอบเขตการศึกษา

- ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา ได้ใช้พื้นที่ในการหาข้อมูลเป็นหลักที่วัดพัทธสีมา หมู่ที่ 4 ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมทั้งพื้นที่ประกอบศึกษาหาข้อมูลหรือเสริมข้อมูล ได้แก่บริเวณรายรอบวัดพัทธสีมา มีหมู่ที่ 3 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมทั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช หอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช สถาบันทักษิณคดีศึกษา จังหวัดสงขลา วัดเจ้าวโศธร วัดเขาแก้ววิเชียร

- ขอบเขตด้านเวลา

ในการทำการศึกษาวิจัย ใช้ระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่ วันที่ 1 สิงหาคม 2547 ถึง วันที่ 31 มกราคม 2548

- ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้ทำการศึกษาวิจัย

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นผู้เกี่ยวข้องด้วยกับ พลิตี พลิมข ผู้สร้างวัดพัทธสีมา
2. การศึกษาสภาพภูมิ พร้อมประวัติของอดีตเจ้าอาวาสและบุคคลสำคัญของชุมชน
3. ศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่มีอยู่ในวัดพัทธสีมา
4. ศึกษาแหล่งแหล่งวัดพัทธสีมา ในการจัดการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม บทบาทในการเป็นศูนย์กลางของแพะพื้บ้านและบทบาทอื่นๆ
5. ศึกษาพิธีกรรมและงานประเพณีสำคัญๆที่ได้จัดที่วัดพัทธสีมา ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และความหมายสำคัญของพิธีกรรมและประเพณีดังกล่าว
6. เพื่อศึกษาความรู้ต่างๆที่วัดพัทธสีมาเคยเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดและสร้างปฏิบัติการทางสังคม เช่น จำเริญรักษาโรค คำราโบราณ และอื่นๆ ทั้งที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลาน หนังสือบุคคล บุคชาว และคำบอกเล่าของผู้อาวุโส

จากข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญที่ทางทีมวิจัยได้นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า ก็คือ หนังสือพัทธสีมาว่าลึก ซึ่งเรียบเรียงโดย ครูแคล้ว อินทรคำ อดีตครูใหญ่โรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม หนังสือประวัติวัดพัทธสีมาคำกลอน แต่งโดย นายเจียม หนูนวน และประกอบด้วยหลักฐานอันสำคัญจากโบราณวัตถุ โบราณสถานของวัดพัทธสีมา คำบอกเล่าของผู้อาวุโส และศิษยานุศิษย์ของวัดพัทธสีมา หรือพระเถระานุเถระที่เคยมีความผูกพันกับวัดพัทธสีมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ในส่วนของการราชการ คณะทีมงานวิจัยได้ไปหาหาข้อมูลอ้างอิงเพื่อนำมาขึ้นชั้นเอกสารที่มีอยู่ก่อนแล้วในสถานที่ต่างๆ เช่น สถาบันทักษิณคดีศึกษา จังหวัดสงขลา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช เป็นต้น

ใช้วิธีในการศึกษาวิจัย โดยเก็บข้อมูลภาคสนามจากเอกสาร บันทึก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้สูงอายุผู้อาวุโส ผู้เกี่ยวข้องที่ผูกพันกับวัดพัทธสีมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณีวัฒนธรรมที่ได้ร่วมกันจัดที่วัดพัทธสีมา บันทึกภาพ บันทึกข้อมูล แล้วนำมาจัดนิทรรศการเสริมความรู้ จัดเวทีประชาคม เสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการใช้วิธีในการศึกษาวิจัยในส่วนต่างๆ

1.2 สรุปกิจกรรม/วิธีการเก็บข้อมูล

- 1.การบันทึก ข้อดี เนื่องจากทุนบรรคคศิลปวัฒนธรรมของวัดพัทธสีมามีมาก จะบ้บการเก็บจึงต้องทำกับค่างจะเกิดและต้องอาศัยเวลาเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์
- ข้อเสีย เกิดความตึงสนเรื่องที่มาของความหลากหลายของข้อมูล

2.การถ่ายภาพ	ข้อดี	จะได้เป็นหลักฐานยืนยันได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายภาพหรือการทำข้อมูล
	ข้อเสีย	ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง
3.การถ่ายเอกสาร	ข้อดี	ทำให้เก็บข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์
	ข้อเสีย	ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง
4.การจัดเวทีประชาคม	ข้อดี	ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแลกเปลี่ยน
	ข้อเสีย	ยังให้ความสำคัญของการเข้าร่วมไม่เพียงพอ
5.การสัมภาษณ์	ข้อดี	ได้รับข้อมูลเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมจากเอกสารที่บันทึก
	ข้อเสีย	ผู้ให้ข้อมูลมีอาชญากร ข้อมูลบางอย่างไม่ตรงตามหลักฐานความเป็นจริง
6.การจัดนิทรรศการ	ข้อดี	ได้เผยแพร่ข้อมูลที่ได้ออกอย่างสม่ำเสมอ
	ข้อเสีย	ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูงและยังขาดความสมบูรณ์ของอุปกรณ์และสถานที่ในการจัด

1.3 สรุปผลและองค์ประกอบหลักตามผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา โดยได้อาศัยฐานข้อมูลและหลักฐานต่างๆที่นำมาศึกษาจากวัดพัทธสีมาเป็นหลักสำคัญ จากนั้นได้ไปเก็บข้อมูลเอกสารอ้างอิงจากหอสมุดแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา เพื่อนำมาประกอบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้ความศรัทธา ความเชื่อของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อวัดพัทธสีมาและเจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา มาเป็นจุดศูนย์กลาง การเกิดจิตสำนึก การฟื้นฟู อนุรักษ์ ความร่วมมือของคนในชุมชน ทำให้เกิดพลังที่เข้มแข็งและยั่งยืน

ทุนทางมรดกศิลปวัฒนธรรมของวัดพัทธสีมา ที่ทางทีมวิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า เริ่มตั้งแต่ประวัติผู้สร้างวัดพัทธสีมา ประวัติเจ้าอาวาส บุคคลสำคัญ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณีและพิธีกรรม ซึ่งทั้งหลายทั้งหมดนี้ ได้สู่การถ่ายทอดโดยมีวัดพัทธสีมาเป็นจุดศูนย์กลาง สืบทอดทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมด้วยแรงศรัทธาอย่างต่อเนื่องแม้วเวลาจะล่วงเลยมา 755 ปีแล้วก็ตาม

1.3 สรุปบทเรียนสำคัญๆพร้อมทั้งจัดข้อมูลเป็นระบบเป็นกลุ่มๆ

1. เกิดการทำงานที่เป็นระบบ จากการที่ได้รวมกลุ่มกันของบุคคลหลายสถานะ ทำให้เกิดศักยภาพการทำงานที่เข้มแข็งมีพลัง มีเครือข่าย

2. ได้รับทราบข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาการวิจัย
3. ได้สร้างจิตสำนึก อนุรักษ์ พื้นฟู หวงแหน และเห็นความสำคัญมากขึ้นของทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสะสมไว้
4. การศึกษาวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพัทธสีมา มีส่วนอย่างมากในการสร้างกระแสของการเห็นความสำคัญของทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมให้กับชุมชนท้องถิ่นอื่นมองเห็นความสำคัญและเอาเยี่ยงอย่าง
5. ได้รับความอนุเคราะห์ เสนอแนะ ปรึกษาหารือและความร่วมมือในการสนับสนุนจากหลายๆกลุ่มหลายๆองค์กร
6. ทำให้รู้ทราบประวัติของวัดพัทธสีมา ที่มีความต่อเนื่องมาตลอด ทำให้ทราบเหตุและปัจจัยรวม เหตุปัจจัยหลัก ที่วัดพัทธสีมาและชุมชนพัทธสีมายังคงเป็นจุดศูนย์กลางของจิตใจและเป็นศูนย์กลางของการถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ
7. จิตสำนึกที่เกิดขึ้นของคนในชุมชนท้องถิ่นทั้งใกล้และไกลต่อทุนมรดกศิลปวัฒนธรรม ทำให้เกิดผลต่อเนื่องที่ดีในหลายๆเรื่อง
8. ได้มีส่วนพลิกฟื้น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ทำให้ชุมชนเกิดอัตลักษณ์สืบเนื่องได้อย่างเด่นชัดและยั่งยืน
9. บทบาทและศักยภาพการมีของอดีตเจ้าอาวาส เป็นแบบอย่างที่ดีในการนำมาเป็นแนวทางของการอยู่ร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน(ราชการ)
10. การทำงานอย่างมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ สร้างผลประโยชน์ การวิเคราะห์ การวางระบบ วางแผนโครงการ ของผู้ทำงานวิจัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์ กระตุ้นรับใบการทำงานที่กลับข้างดีมาก และมีการเสนอที่จะเพิ่มมากขึ้น ใบการทำงานที่จะเข้าร่วมทำการศึกษาวิจัยใบโครงการดังต่อไปนี้
ลักษณะการทำวิจัยดังกล่าว
11. สะท้อนให้องค์กรต่างๆ ได้มองเห็นถึงความสำคัญผลของการวิจัยท้องถิ่น
12. องค์กรที่เข้ามาสนับสนุนการทำกิจกรรมการทำโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้เป็นแบบอย่างการทำงานที่ดีเป็นประโยชน์โดยตรง ที่ได้มีส่วนช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นรู้จักตนเองและได้วางแผน แก้ปัญหาของชุมชนท้องถิ่นตนเองได้ถูกจุด องค์กรอื่นๆน่าจะเอาการทำงานในลักษณะนี้เป็นแบบอย่าง

ที่มาของข้อมูลในการศึกษาวิจัย

1. บุคคล/กลุ่มบุคคล
2. โบราณสถาน โบราณวัตถุ

3. ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ
4. เอกสาร คำนาน คำบอกเล่า
5. ความศรัทธา ความเชื่อกับเชิดชู้ ที่สืบทอดกันมาอย่างดั่งเดิม

1.4 ตัวชี้วัดความสำเร็จของการศึกษาวิจัย

1.4.1 กิจกรรม

1. ได้รับการตอบสนองจากการให้ข้อมูลของชาวบ้านดีมาก
2. ชาวบ้านร่วมเวทีแสดงความคิดเห็นต่อการศึกษานี้
3. ทีมวิจัยศึกษาหาข้อมูลตามแผน
4. ทีมวิจัย จัดชุดคุย วิเคราะห์ วางระบบ วางแผน ปรับแผนการทำงาน
สรุปผลการทำงาน อย่างต่อเนื่อง
5. ทีมวิจัย ได้จัดกิจกรรมโดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมอันสำคัญกับ
การศึกษานี้เป็นอย่างดี

1.4.2 ตัวชี้วัดผลงานการศึกษานี้

1. ได้ทราบประวัติผู้สร้างวัดและความเป็นมาของวัดพุทธสิมาละเอียดและ
ชัดเจนอย่างมีหลักฐานกึ่งขึ้น
2. ได้ทราบประวัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ และยังต้องดำเนินการศึกษา
ต่อเนื่อง เพราะทุนเดิมมีมากทั้งจำนวนและคุณค่า
3. ได้รับรู้ถึงความสำคัญของประเพณีและพิธีกรรม ที่มีส่วนเชื่อมโยงชุมชน
ท้องถิ่น
4. ได้รับรู้ถึงบทบาทของวัดพุทธสิมา ทั้งมีคุณค่า ต่อชุมชน ต่อประเทศ
และต่อโลก
5. ได้มีกิจกรรมร่วมกันในการเผยแพร่ประวัติวัด ผู้สร้างวัด ประวัติเจ้าอาวาส
ให้ชุมชนท้องถิ่นอื่นได้รับทราบและเอาเป็นแบบอย่าง
6. ได้ผลักดันท้องถิ่น เพื่อนำไปประกอบการศึกษา
7. การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จะได้มีแนวร่วมกันพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
8. ชุมชนท้องถิ่นและต่างถิ่น เกิดมีสถานะจิตสำนึกถึงทุนมรดก
ศิลปวัฒนธรรมทุกชุมชน ทุกระดับ ทุกสถานะ จากการที่ได้เข้ามามีส่วน
ร่วมกิจกรรม ร่วมศึกษาทางหลวงที่งานวิจัย

9. ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและศาสนา
10. ได้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต
11. ได้เป็นแหล่งอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติที่ยั่งยืน
12. วัดพัทธสีมา เป็นเสมือนมหาวิทยาลัยและโรงพยาบาลของชุมชน
13. วัดพัทธสีมา จะได้เป็นแบบอย่างของการจัดสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ถูกต้อง
14. ทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมของวัดพัทธสีมา เป็นทุนเดิมที่ตรงกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชปี 2549
15. ทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมของวัดพัทธสีมา เป็นทุนเดิมที่สามารถนำมาใช้สนองรับนโยบายคณะรัฐมนตรีปี2549
16. ทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมของวัดพัทธสีมา มีส่วนที่จะสนองรับโครงการพระราชดำริของผู้นำปากพ่องตอนกลาง

2.อภิปรายผล

2.1 การหันเหกลับทางสังคมที่เกี่ยวกับงานวิจัย

1. ชุมชนอยากข้อมูล และได้รับการตอบสนองด้วยดีจากชุมชน
2. ได้เกิดการร่วมมือในระดับต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน คณะสงฆ์ (หลัก บวร บ้าน วัด โรงเรียน)
3. เกิดมีแนวทางที่จะศึกษากันคว้าวิจัยอีกหลายๆเรื่องที่จะต้องมีการต่อเนื่องแบบเร่งด่วน
4. เกิดมีแนวร่วมที่เป็นเครือข่ายอย่างมาก ในเรื่องทุนมรดกศิลปวัฒนธรรมของวัดพัทธสีมา

2.2 ถาถการทำงานศึกษาวิจัย

1. ประวัติผู้สร้างวัดพัทธสีมา มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์กับตำนานการสร้างพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช ทั้งตัวบุคคล สถานที่กาลเวลา และการร่วมมือกิจกรรมตั้งแต่เริ่ม เผยแพร่พระพุทธศาสนาในขณะนั้น
2. วัดพัทธสีมา ชุมชนพัทธสีมา และชุมชนใกล้เคียงโดยรอบ มีประวัติศาสตร์ที่ขาดตกหายไปจากความสำคัญ ต้องมีการต่อยอดและศึกษาวิจัยขึ้น ทั้งสถานที่ บุคคล ชื่อ บ้านนามเมือง ประวัติของแต่ละชุมชนแต่ละยุคสมัย
3. เห็นแนวการเกิดร่วมกับ ทั้งทีมวิจัย และระดมร่วมเถาว่า วัดพัทธสีมา ต้องรักษาความเป็นศูนย์กลางความสำคัญให้อยู่ยืนและถาวรต่อไป

4. ข้อมูลต่างๆของโบราณวัตถุที่มีจำนวนมากทั้งปริมาณและคุณค่า ยังหาข้อสรุปเรื่องประวัติ ความสำคัญ ละที่มาได้ไม่สมบูรณ์ชัดเจน

2.3 สรุปภาพรวมของประเด็นการวิจัย แนวคิด ทฤษฎีในสายตาของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง

1. ทีมวิจัย มีความรับผิดชอบต่อการวิจัยตามแผนการและแผนที่ทำที่พลีเวลาให้กับการวิจัยและการทำกิจกรรม
2. กลุ่มภาคที่เกี่ยวข้องการวิจัย ให้ความสนใจ ร่วมมือ ร่วมกิจกรรมและยอมรับในผลที่ได้จากการวิจัย

2.4 ข้อจำกัดของนักวิจัยและทีมวิจัยในการทำวิจัย (วิธีการเก็บข้อมูล)

1. เวลามีน้อย
2. นักวิจัย และทีมวิจัย มีภารกิจอย่างอื่น มีงานประจำอยู่มาก
3. งบประมาณ (การจัดระบบบริหารงบประมาณในการทำกิจกรรมยังไม่มีดีพอ)
4. ข้อมูลของโบราณวัตถุมีมากทั้งจำนวนและคุณค่า งบประมาณและบุคลากรชำนาญเฉพาะทางมีน้อย ทีมวิจัยจึงมีภาระต่อเนื่องที่ต้องรับผิดชอบ ในขณะที่ทำการวิจัย
5. อุปสรรคส่งเสริมในการให้ข้อมูลของเรื่องวิจัยที่จะขยายผลมีน้อยและงบประมาณอันจำกัด ไม่คล่องตัวในการนำเสนอข้อมูลและการขยายผล
6. มีความคิดเกิดขึ้นที่แตกต่างและไม่กล้าสรุปในเรื่องของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ขาดหายไปของชุมชนพัทลุงและบริเวณรอบ
7. ข้อมูลใหม่ๆได้รับเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ทำให้สับสนในการสรุปงานวิจัย
8. บทบาทและความสำคัญของวัดพัทลุงมีมากทั้งปริมาณและคุณค่า เกินกำลังของทีมนักวิจัยที่จะจัดระบบการจัดการตามคำพิง ในเวลาอันจำกัดและในสถานะที่ไม่คล่องตัวจึงเร่งระดมทรัพยากรที่จำกัด
9. ความสับสนด้วยข้อมูลที่มีมากทั้งปริมาณและคุณค่า ทำให้ทีมวิจัยจัดระบบเวลาการทำงานคลาดเคลื่อน ไม่สามารถสรุปตามเวลาที่ได้กำหนดทำสัญญาของโครงการทำได้

2.5 การเรียนรู้ของทีมวิจัย ศักยภาพที่เพิ่มขึ้น

1. รู้จักสร้างระบบขั้นตอนการทำงานมากขึ้น ทั้งในเนวการวิจัย การตั้งประเด็น การเก็บแบบสอบถาม การทำกิจกรรมร่วม
2. จากดังกล่าวในข้อที่1 สามารถสร้างเกร็ดความรู้ได้กว้างขึ้น และได้เข้ามามีส่วนยอมรับในการสร้างศักยภาพอย่างเห็นได้ชัดเจน
3. เครือข่ายต่างๆยังคงอยู่ที่จะมาร่วมเป็นแนวเดียวกันที่ยั่งยืน ในการทำกิจกรรมร่วมในเชิงวิถีแบบดังกล่าว

2.6 ข้อเท็จจริง ความสำคัญบางประการ เกี่ยวกับประเด็นการวิจัยที่ได้พบ

1. พลิตีเป็นผู้สาว พลิมุขเป็นน้องชาย (พระสองพี่น้อง)
2. พลิตี พลิมุข เป็นลูกพี่สาวในสมเด็จพระเจ้าสุริยธรรมโศกราชที่5 จันทรภาณุ ไม่ใช่ว่าพ่อค้าสำเภาจากเบ๊ตงจิบดังที่เข้าใจกับมาแต่ดั่ง
3. ได้รู้ชาตินิพนธ์ (พลิตี พลิมุข มีเชื้อสายศรีลังการวมกับเชื้อสายจีน)
4. ได้รู้ถึงประวัติศาสตร์อันสำคัญที่พลิตี พลิมุขได้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากการสร้างวัดต่างๆหรือการส่งเสริมพระพุทธศาสนา
5. ได้รับบทบาท ศักยภาพปารมี ของอดีตเจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา โดยเฉพาะพ่อท่านชูเผ่า อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่6
6. ได้รู้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โดยเฉพาะโบราณสถาน (หอไตรกลางน้ำ และศาลากลางวัด)
7. โบราณวัตถุมีจำนวนมากทั้งปริมาณและคุณค่า จะต้องมีการศึกษา ค้นคว้า คลังใ้โดยกว้างเร็วและให้มีความต่อเนื่อง
8. ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ มีส่วนสำคัญขององค์ประกอบระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

2.7 ความร่วมมือจากการวิจัย ความสำคัญ ความจำเป็นในการวิจัย

1. วัดและชุมชนพัทธสีมา เควมมีบทบาทสูงมาก ทำให้ได้รับความร่วมมือจากการวิจัยด้วยดีจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพราะหลายๆฝ่ายหลายองค์กรเคยได้รับทราบผลการวิจัยมาแล้วอยู่แล้วว่า มีผลดีโดยตรงกับชุมชนท้องถิ่น
2. การวิจัยมีความสำคัญมาก เพราะเป็นความต้องการที่จะให้ชุมชนเข้าใจบทบาทที่ถูกต้องและตรงประเด็น
3. จากดังกล่าวในข้อที่2 ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอย่างมีพลัง โดยอาศัยตนเป็นที่พึ่งแห่งตนในอันดับแรก ในการที่จะขับเคลื่อนในเรื่องอื่นๆอีกหลายๆด้าน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรอบรมขั้นพื้นฐานในการวิจัยในลักษณะนี้ ให้ชาวบ้านเข้าใจแบบง่ายและชัดเจน ตั้งแต่ความหมายของการวิจัย ตลอดจนกระบวนการขั้นตอนต่างๆของการวิจัย
2. ควรส่งเสริมการวิจัยลักษณะนี้ ให้แพร่หลายมากขึ้นพร้อมกันสร้างเครือข่ายเชิงนโยบาย
3. ผู้ประสานโครงการวิจัย ต้องยอมรับรู้ข้อเท็จจริงและปัญหาพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ก่อนทำการวิจัยของชุมชนที่จะทำการวิจัย จะได้เสนอแนะแนวทางการศึกษาวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. การศึกษาวิจัย ต้องให้ความสำคัญกับปัญหาอุปสรรคทุกๆเรื่องที่เกิดขึ้นกับการวิจัย เพราะจะมีผลดีในภายหลังจากการนำมาวิเคราะห์ประกอบการทำงานวิจัยในขั้นตอนที่สมบูรณ์
5. การวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนพุทธสีมา เกิดการไม่สมดุลทั้งงบประมาณและประเด็นเนื้อหา ทีมวิจัยควรตั้งเกณฑ์ชัดเจนให้ชัดเจนในการศึกษาวิจัย เพราะจะไม่เกิดความสับสน
6. อย่างมองข้ามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งสามัคคนำมาเป็นแนวทางและหลักการทำงานวิจัยได้กว้างดีเยี่ยมและไม่ล้าสมัยอีกด้วย

3. ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จและพัฒนา

1. ระดับบุคคล

1.1 ระดับบุคคลของทีมวิจัย

- มีเวลาให้งานวิจัยน้อย เพราะมีงานประจำหรืองานอื่นมาก
- มีทักษะ ความรู้ ในเรื่องของกระบวนการวิจัยน้อย
- คาดหวังความสำเร็จเรื่องวัดอุปสรรคมากกว่าข้อมูล เนื้อหาสาระ

1.2 ระดับบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้อง

- มีทักษะ ความรู้ ในเรื่องของกระบวนการวิจัยน้อยและไม่พยายามทำความเข้าใจ
- มองไม่เห็นความสำคัญของกระบวนการวิจัย
- พยายามสร้างเครือข่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการศึกษาวิจัย
- คาดหวังความสำเร็จเรื่องวัดอุปสรรคมากกว่าข้อมูล เนื้อหาสาระ

2. ระดับกลุ่มบุคคล ทั้งทีมวิจัยและกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง

- ไม่ค่อยมีความกล้าที่จะแสดงออกในเวทีประชาพิจารณ์ ในการมองต่างมุมต่างประเด็น กับเรื่องของการศึกษาวิจัยทั้งกระบวนการ

- - อยากเห็นความสำเร็จจากการวิจัย เป็นวัตถุประสงค์มากกว่าเรื่องของข้อมูลเนื้อหาสาระอันสำคัญ ที่จะป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ

3. ระดับชุมชน

- - เกิดความไขว้เขว สับสน กับบ้างเหตุการณ์ บ้างขั้นตอนที่เกิดขึ้นขณะทำการวิจัย อาจเป็นสาเหตุมาจากการพยายามสร้างเครือข่ายของระดับบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับการวิจัย แต่ก็คลี่คลายไปในทางที่ดีและดีขึ้นเรื่อยๆ

4. ระดับนโยบาย

- - ผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ทำการวิจัย มีมากทั้งปริมาณและคุณค่า การขับเคลื่อน การทำโครงการ การประสานงานที่จะให้ไปสู่เป้าหมายนั้นให้เป็นความจริงอย่างเด่นชัด ก่อนข้างช้า เพราะต้องอาศัยทั้งบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางจริงๆ และยั้งจะต้องใช้งบประมาณสูง เกินกำลังของทีมวิจัย และชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย ที่จะดำเนินการกันเองตามลำพัง แต่ถ้าเกิดความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ก็จะเกิดประโยชน์อย่างมากกับชุมชนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศชาติ

ภาคผนวก

ประวัติวัดพัทธสีมา

ที่วัดพุทธเสมาเป็นที่เล่นฟุตบอลในที่พนัก

เมืองพนักหรือปากพนัก ได้ปรากฏหลักฐานในการทำเนียบศักดินาข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นศักดิ์พลเดชย์ ตรวจสอบชำระ คือ

เมืองพนัก ขวา

หลวงเพชรกำแหงสงคราม รัตนบุรี หลวงพนัก, นา ๑๒๐๐ ถือตรารูปกระบือ มีช้างพลาย ๑ จำลอง ๑ ธงทวน ๒ หมวก ๓ นวม ๓ แหวน ๒๐ ปืนนกกลับหลังช้าง ๑ กระบอก ปืนนกกลับบรรดาศักดิ์ ๖ กระบอก ปืนกระสุน ๒ นิ้วเชลยศักดิ์ ๒ กระบอก ปืนกระสุนนิ้วกึ่งบรรดาศักดิ์ ๑ กระบอก เลื่อ ๖ หมวก ๖ หอกเรน ๑๕ เลื่อพล ๑๕ ทวนเท้า ๖ ได้เรียกอากรในที่ได้รับพระราชทานคำคำณับดูรา ภาษีส่วยตั้งด่าน ในคลองน้ำพนัก

ขุนมหาคักดิภักดี รองพนัก นา ๔๐๐ มีม้า ๑ เครื่องม้า ๑ ทวนม้า ๑ หมวกดำหุ้มม้า ๑ ปืนนกกลับบรรดาศักดิ์ ๒ กระบอก ปืนกระสุนนิ้วกึ่งบรรดาศักดิ์ ๑ กระบอก หมวก ๒ เลื่อ ๒ หอกเรน ๕ เลื่อพล ๕ แหวน ๒

ขุนไชยภักดี	นายที่เล่นฟุตบอล	นา ๔๐๐
หมื่นพลบุรี	สมุหบัญชี	นา ๔๐๐
หมื่นนรินทร์บุรี	สมุหบัญชี	นา ๓๐๐
หมื่นจระ	สารวัตร	นา ๒๐๐
หมื่นจักร	สารวัตร	นา ๒๐๐

ที่วัดพุทธเสมาเป็นที่เล่นฟุตบอลในที่พนัก

มี ขุนหมื่นที่เมืองพนักขวา หลวง ๑ ขุน ๒ หมื่น ๔ รวม ๗ คน

วัดพุทธสีมา

วัดพิทลธิมา ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าเขื่อน สังกัดหัวเมือง
จันทบุรีนครราชสีมา เป็นวัดโบราณหนึ่ง ตามตำนานเล่า
ไว้ว่า ท่านสิริอภัยท่านสิริบุญทองกับเจ้าเมืองนครราชสีมา
พระบรมราชาเมืองนครราชสีมา ได้รวบรวมไพร่พลมา
มาช่วยสู้รบกับพระบรมราชาแห่งเมืองนี้ มาถึงเมืองนคร
ราชสีมา ก็ทราบกันว่าเจ้าเมืองนครราชสีมา เจ้าพระนครราชสีมา
โดยทางจึงให้ตั้ง ๒ องค์เสด็จสถานที่สร้างวัด ท่านสิริอภัยท่าน
สิริบุญทองได้สร้างวัดขึ้นวัดหนึ่ง ให้ชื่อว่า "วัดพิทลธิมา" องค์
หลักฐานนอกศาลาเก๋งเป็นาวังเกิดด้วยสมณูปถัมภ์ ได้ระบุไว้
ไว้ว่าเจ้าพระนครราชสีมาได้ทรงสร้างวัดตามที่ตั้งวัดพระ
และเข้าไปวัดตามตามวัดวัดพิทลธิมา ได้ทรงว่าสร้างตามตาม
พระโอรสองค์หนึ่งจึงตั้งนามว่าพระนครราชสีมา และพระนคร
ประเทศสงฆ์เกิดถึงไปกรมปลานะสงฆ์พระนคร จอมประเทศ
บรมบดินทร์ปลานะสงฆ์เสวยทิพย์ ถึงจุดบดินทร์ที่นครราชสีมา
เกิดหนึ่งนคร อาณาเขตพระนครตั้งแต่เกิดเป็นาวังได้ถูก
หักหักไป เมื่อสิ้นพระนครนครราชสีมา พระนครนครเล่าว่า
หลังจากได้ไปบดินทร์นครนครราชสีมา

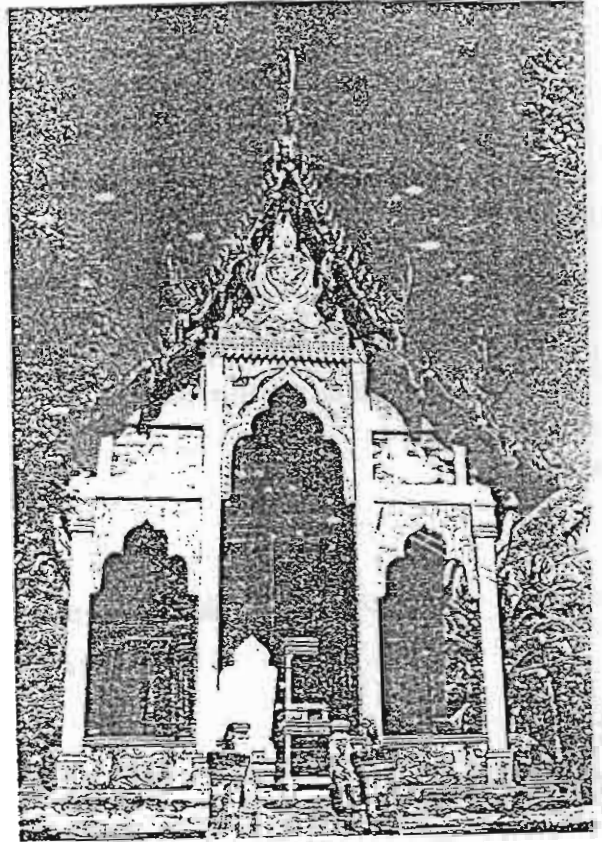
ภายในวัดมีโบราณวัตถุสถานที่น่าสนใจ ดังนี้

๑. อุโบสถ เป็นอาคารก่อด้วยอิฐถือปูน สร้างใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔ หน้าอุโบสถหันไปทางทิศตะวันตก เจินอุโบสถเป็นอาคารไม้ทรงโดมห้อยห้อยไปทางทิศตะวันออก ภายในอุโบสถมีพระประธานปูนปั้นปางมารวิชัย ซึ่งได้รับการบูรณะใหม่ถึงไปจากกรมศิลปากร

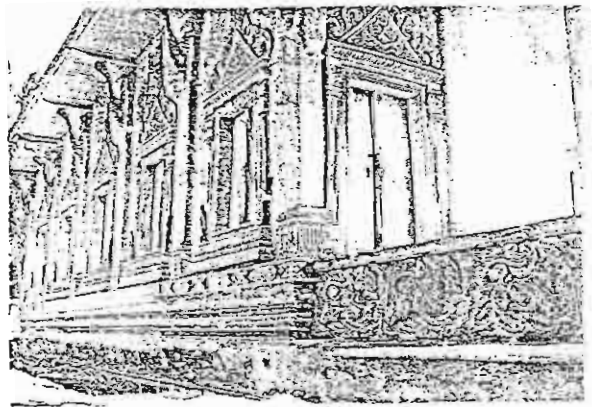
๒. วิจารณ์ เดิมเป็นอาภรณ์ไม่ทรงเครื่องไม่มีเพชรประดับ ประจุเป็น
ไขว้หรือทำใหม่เป็นอาภรณ์ทองคำด้วยอัฐิ ถือปูน ภายในมีพระประธาน
ปูนปั้นปางมารวิชัย ศิลปะสมัยอยุธยา จำนวน ๓ องค์ พระ
ประธานองค์กลาง หน้าตักกว้างประมาณ ๒ เมตร มีลักษณะ
สวยงาม พระเกศารูปไข่ พระเกตุมาลาเป็นเปลวเพลิง พระอ
สนีเขี้ยว มีใบพระขนง พระเนตรเป็นรูปปิดตา พระเนตรภายใน
พระนาสิกโค้ง พระโอษฐ์มุมงัดและขึ้นเล็กน้อย องค์พระ
ประทับนั่งบนฐานช่อมุมไม้สิบสอง พระพุทธรูปอีก ๒ องค์จะ
มีพระเกศาองค์กลางเล็กน้อย มีลักษณะอย่างเดียวกัน

[illegible]

เป็นพี่น้องร่วมถิ่นเมือง สาลาบาตรเดิมตั้งอยู่หน้าประตูวัด ใช้
สำหรับเป็นที่ลี้ภัยคนทำบุญในโอกาสต่าง ๆ ต่อมาพระภิกษุ
ช่วยกันบูรณะไว้รักษาไว้จนกระทั่งทุกวันนี้

อุโบสถวัดพัทธสีมา ซึ่งสร้างใหม่เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน

ลักษณะทางสภาพโดยคร่าว ๆ จะจำไว้เป็นสง

๔. หอไตร เป็นอาคารไม้ทรงเรือนไทยโบราณสร้างไว้กลางสระน้ำ ขอบสระก่อด้วยปูนล้อมรอบ ตัวอาคารหิ้งหลังใช้ลูกกลิ้งแทนกะปู หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา ปัจจุบันชำรุดทรุดโทรมมากแล้ว ภายในหอไตรใช้เป็นที่เก็บเครื่องถ้วยชาม พระพุทธรูปและสมุดข่อยจำนวนมาก

วัดพัทธสีมา

วัดพัทธสีมา ตั้งอยู่เลขที่ 29 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
สังกัดมหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 59 ไร่ 3 งาน 30 ตารางวา

โฉนดที่ดิน เลขที่ 28737

อาณาเขต ทิศใต้ ทิศเหนือและทิศตะวันออก จดทางสาธารณประโยชน์
ทิศตะวันตก จดทางหลวงชนบทเกาะเพชร-
บ้านคว่ำวัก

มีทรัพย์สินจำนวน 2 แปลง เนื้อที่ 22 ไร่ 27 ตารางวา

โฉนดที่ดิน เลขที่ 17762 และ 17771

วัดพัทธสีมา ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2265 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2310

เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 18.50 เมตร ยาว 21.60 เมตร

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย

อุโบสถ

กว้าง 8 เมตร ยาว 20 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2497 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

ศาลาการเปรียญ

กว้าง 13.30 เมตร ยาว 22.30 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2519 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

กุฏิสงฆ์ จำนวน 9 หลัง เป็นอาคารไม้ 11 หลัง เป็นครึ่งตึกครึ่งไม้ 1 หลัง

ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง 9 เมตร ยาว 14.50 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2531

ศาลาบำเพ็ญกุศลศพ 1 หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

นอกจากนี้ ยังมีในสถาน โรงครัว กุฏิเจ้าอาวาส กุฏิรับรอง ศาลาพักผ่อน หอฉัน หอไตรกลางน้ำ

ปูชนียวัตถุ

พระประธานประจำอุโบสถ ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 51 นิ้ว สูง 78.7 นิ้ว สร้างเมื่อ
พ.ศ. 2444

พระประธานประจำศาลาการเปรียญ ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 78.7 นิ้ว สูง 118 นิ้ว
สร้างเมื่อ พ.ศ. 2444

พระพุทธรูปสำริดทรงเครื่อง ปางห้ามญาติ ศิลปสมัยอยุธยา

พระพุทธรูปแก้วหล่อ ปางมารวิชัย ศิลปสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รัชกาลที่ 4

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสจนถึงปัจจุบันเท่าที่ทราบนาม 11 รูป

คัดลอกจาก กองพุทธศาสนสถาน สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ประวัติวัดพัทธสีมา ถัดลศดจากหนังสือพัทธสีมาว่าลึก

วัดพัทธสีมา ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 29 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

เนื้อที่ วัดมีเนื้อที่ 83 ไร่เศษ

ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2265

ได้รับพระราชวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2310

การเรียบเรียงประวัติวัดพัทธสีมา แบ่งออกตามเหตุผล มี 4 ตอน คือ

1. ตามเอกสารของสำนักงานศึกษาอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. จากการพิสูจน์หลักฐานของโบราณสถาน โบราณวัตถุ โดยผู้เชี่ยวชาญฝ่ายโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2541
3. จากเอกสารของทางราชการและคำบอกเล่าของพระอาจารย์หนูจันทร์ ปุณณสุวรรณโม
4. ตามตำนาน ซึ่งเรียบเรียงโดย ร.ต.อ.เปี่ยม บุญยะโชติ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นครศรีธรรมราช

1. ประวัติวัดพัทธสีมา ตามเอกสารของสำนักงานศึกษาธิการ อำเภอหัวไทร มีข้อมูลตามทะเบียนของวัดต่างๆ ในอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัดพัทธสีมา ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2265

ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2310

บันทึกเพิ่มเติมของผู้เรียบเรียง(อาจารย์แก้ว อินทรคำ) ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2265 ตรงกับสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ แห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งครองราชย์สมบัติระหว่าง พ.ศ. 2251-2275 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2310 ตรงกับสมัยสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ แห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งครองราชย์สมบัติระหว่าง พ.ศ. 2301-2310

เริ่มตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2265 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2310 ระยะห่างกันเป็นเวลา 46 ปี และนับจากตั้งวัดถึงปัจจุบันเป็นเวลา 303 ปี

2. ประวัติวัดพัทธสีมา ตามหลักฐานของโบราณวัตถุ โบราณสถาน จากการพิสูจน์ของผู้เชี่ยวชาญฝ่ายโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช ดำเนินการพิสูจน์ เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2540 และเมื่อ วันที่ 10 สิงหาคม 2541

วันที่ 15 ตุลาคม 2540

ตรวจสอบและพิสูจน์หลักฐานเกี่ยวกับโบราณวัตถุ โบราณสถาน มีผู้ดำเนินการ

1. พระครูสิทธิธรรมภิรักษ์ เจ้าอาวาส
2. อาจารย์แก้ว อินทรคำ

3. พับโทวิเชียร เฟื่องล่ง

4. อาจารย์อินทร์ ทิตสุวรรณ

โดยทำการตรวจสอบ พิสูจน์และถ่ายภาพ ปรากฏดังนี้

1. พระพุทธรูปปูนปั้น เป็นพระประธานในวิหาร จำนวน 3 องค์ บันทึกว่า พระพุทธรูปปูนปั้น ปางมารวิชัย ศิลปะท้องถิ่นภาคใต้ สมัยอยุธยา อายุราว 300-400 ปี ราวพุทธศตวรรษที่ 22-24
2. พระพุทธรูปทรงเครื่องสำริด บันทึกว่า พระพุทธรูปทรงเครื่องสำริดประทับยืน ปางห้ามญาติ ศิลปะสมัยอยุธยา อายุราว 300-400 ปี ราวพุทธศตวรรษที่ 22-24
3. หอพระไตรปิฎก เป็นศิลปะท้องถิ่นภาคใต้
4. กุฏิหลังใหญ่ (เรียกว่าเมรุ) สร้างเพื่อตั้งศพพ่อท่านขุนเฒ่าเจ้าอาวาสองค์ที่ 6 บันทึกว่า เป็นศิลปะท้องถิ่นภาคใต้
5. ศาลาเอนกประสงค์ (เป็นศาลาเล็กๆอยู่ทางทิศใต้ของหอพระไตรปิฎก) บันทึกว่า เป็นศิลปะท้องถิ่นภาคใต้ เป็นศาลาที่ทำด้วยไม้อายุมากที่สุดของวัด

วันที่ 10 สิงหาคม 2541 ได้พิสูจน์และตรวจสอบ พระแก้วของวัดพัทธสีมา ณ สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช โดยผู้อำนวยการกองโบราณคดี นครศรีธรรมราช ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช บันทึกว่า พระพุทธรูปแก้วหล่อ ปางมารวิชัย ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ราวรัชกาลที่ 4

3. ประวัติวัดพัทธสีมา ตามเอกสารทางราชการ (จากเอกสารอ้างอิงและคำบอกเล่าของพระอาจารย์หนูจันทร์ ญาณสุวรรณโณ)
 1. จากสมุดพระอัยการ ตำแหน่งครั้งสมเด็จพระเจ้าบรมโกษฐ์ แห่งกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 2275-2301) มีเอกสารที่หน่วยศิลปากรที่ 8 กองโบราณคดี กรมศิลปากร นครศรีธรรมราชว่า ชื่อบ้านและเมืองเก่า มีชื่อวัดพัทธสีมาอยู่เป็นอันดับที่ 15 ในจำนวน 142 ลำดับ (ซึ่งแสดงว่า วัดพัทธสีมา มีมาก่อนหรือมีในสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกษฐ์ ระหว่าง พ.ศ. 2275-2301 ประมาณ 270 ปีเศษ)
 2. จากเอกสารของลอกเตอร์ไอส์ สุทธิพิทักษ์ เรื่องแลหลังปะกษณังของรา กล่าวว่ ที่วัดพัทธสีมา เป็นที่เลณขุบาตรในพนัง ขึ้นกับเมืองพนัง เป็นลำดับที่ 15 แต่เป็นเรื่องราวในสมัยพระเพทราชา ระหว่างพ.ศ. 2231-2245 (แสดงว่า วัดพัทธสีมา มีมาก่อนในสมัยพระเพทราชา อายุประมาณ 300 ปีเศษ)
 3. จากเอกสารประวัติวัดพะโคะ(วัดราชประดิษฐาน) อำเภอสทิงพระ กล่าวว่ สมเด็จพระเอกาทศรถ ได้พระราชทานที่ถัลปนาแก้วัดในเมืองนครศรีธรรมราชและเมืองพัทลุง

วัดพัทธสีมา เป็นวัดที่ได้รับพระราชทานเก็บภาษีที่ดิน เพื่อบำรุงวัดจากที่กลบนาในสมัย พระเอกาทศรถ ระหว่างพ.ศ. 2148-2163 วัดที่ได้รับพระราชทานที่กลบนาในสมัยนั้นเก็บใน วัดหลวง

4. จากถ้อยบอกเล่าของพระอาจารย์หนูจันทร์ ปุณณสุวรรณโณ ซึ่งเป็นพระผู้ใหญ่ของวัดพัทธสีมา เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของวัดอย่างมีข้อมูล

พระอาจารย์หนูจันทร์ ได้เล่าให้ผู้เรียบเรียงฟังว่า เมื่อท่านมีอายุ 72 ปี พุทธศ. 2507 ท่านเคยถ่มในหนังสือของวัดพะโคะ ซึ่งเรียกหนังสือเล่มนั้นว่า เพรา ถิ่นพักด้วย ตัวเขียนเป็นอักษรขอม ได้พบข้อความว่า สมเด็จพระโคะ หรือหลวงพ่อดาว (สมเด็จพระราชสามิรามบุญญาจารย์) เคยเดินผ่าน วัดแดง วัดพระพุทธรูป วัดท่าลิพง และผ่านวัดพัทธสีมา วัดทั้ง 4 สร้างในสมัยเดียวกัน คือ สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ประมาณพ.ศ. 2133-2148 เพราะเมื่อท่านพะโคะเดินผ่าน วัดทั้ง 4 วัดมีอยู่ก่อนแล้ว (สมเด็จพระหลวงพ่อดาว เกิดพ.ศ. 2125 มรณภาพ 2215 มีอายุ 90 ปี พรรษา 75 บิดา นายหนู มารดา นางจันทร์

5. คำนานการสร้างวัดพัทธสีมา (ข้อมูลเรียบเรียงโดย ร.ด.อ.เปี่ยม บุญยะโชติ) ตาม คำนานกล่าวว่า มีพ่อค้าใหญ่สองพี่น้องเป็นชาวเกาะลังกาเชื้อสายจีน ชื่อท่านลิตี และท่านลิ้มขี้ ได้ทราบข่าวว่า เจ้าพระยาศรีธรรมโศกราชแห่งเมืองนครศรีธรรมราช ได้สร้างพระบรมธาตุ จึงได้นำทรัพย์สมบัติบรรทุกเรือสำเภา เพื่อมาร่วมสมทบสร้างพระบรมธาตุ แต่ปรากฏว่า พระบรมธาตุได้สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงได้ร่วมสร้างวิหารมหาภิเนษกรมณ์ (วิหารพระทรงม้า) เมื่อร่วมสร้างเสร็จ ยังมีทรัพย์เหลืออีกมากมายเจ้าพระยาศรีธรรมโศกราชได้แนะนำให้นำทรัพย์สมบัติที่เหลือไปสร้างพระพุทธรูป 2 องค์ ที่วัดเขาแก้ววิเชียร อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เรียกว่า พระลิตี พระลิ้มขี้ แต่ชาวบ้านเรียกว่า พระลิตีลิ้ม คนไทยเชื้อสายจีนนับถือมาก

พ่อค้าทั้งสองเดินทางต่อไป จึงพบทำเลที่เหมาะสมมาก ณ ปลายคลองพัทธสีมา ปัจจุบัน จึงได้สร้างวัดขึ้น 3 วัด คือ วัดพัทธสีมา และวัดบริวารอีก 2 วัด คือ วัดเสาชงและวัดโคกมราม (ปัจจุบันเป็นวัดร้าง ชาวบ้านบีดเอกสารสิทธิ์ที่ดินหมดแล้ว) วัดทั้ง 3 นี้ ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลท่าซอม ตำบลหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนทรัพย์สมบัติของพ่อค้ายังไม่หมด จึงเดินเรือต่อไปและหยุดสร้างพระพุทธรูปปางไสยาสน์แบบศรีวิชัย ที่วัดคูหาภิมุข (วัดหน้าถ้ำ) ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และพ่อค้าทั้งสองเดินเรือกลับเกาะลังกา

ที่กล่าวบางแห่งวัดพัทธสีมา

ตามหลักฐานในสมุดข่อยของวัดพัทธสีมาบันทึกไว้ว่า เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีค่าที่มานำรุงวัดมีอาณาเขตจากปากคลองเสือหึ่งไปจดปลายคลองที่เรียกว่า พรววบ และจากปากคลองบรรจบกับพรววบ (มีแผนที่ปรากฏในสมุดข่อยของวัดซึ่งเก็บรักษาอยู่ที่วัดพัทธสีมา)

เรื่องที่เกิดขึ้นที่บางแห่งวัดพัทธสีมา นั้น กล่าวได้ว่า สมเด็จพระเอกาทศรถ ได้พระราชทานที่กลับไปนาแก้ววัดในเมืองนครศรีธรรมราชและพัทลุง ประมาณพ.ศ.2148-2163 และวัดที่ได้รับกลับไปนาแก้ววัดหลวงอีกด้วย

ดวงตราของวัดพัทธสีมา

ตราประทับของวัดพัทธสีมา มีจำนวน 4 ดวง และสลักด้วยงาช้างจำนวน 3 ดวง และสลักด้วยไม้จำนวน 1 ดวง

สร้างเมื่อใดไม่มีใครทราบ ไม่ปรากฏหลักฐาน

ใช้ประโยชน์ในการประทับตราเกี่ยวกับการเก็บภาษีที่ดิน ซึ่งกล่าวบางแห่งวัดและกิจการอื่นๆในสมัยนั้น ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว

สมุดข่อยของวัดพัทธสีมา

สมุดข่อยของวัดพัทธสีมา เขียนเป็นอักษรขอม จารึกลงในกระดาษข่อย มีทั้งคำและขาว มีมาแต่เมื่อใดไม่มีใครให้คำตอบได้อย่างถูกต้อง และใครเป็นผู้จารึกได้ เพียงแต่สันนิษฐานว่ามีมาก่อนพระอริการหนู (ท่านขรัวหนู) อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ 9 เพราะท่านเป็นผู้สร้างหอพระไตรกล่างหน้า เพื่อเก็บรักษาพระไตรปิฎก สมุดข่อย และสิ่งของมีค่าของวัดให้ปลอดภัย

ต่อมาสมัยอดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ 10 พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ พ.ศ.2494-2512 พร้อมด้วย ร้อยตำรวจเอก เปี่ยม บุญชะโชติ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช 3 สมัย อดีตเลขานุการนายกรัฐมนตรี (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) และชาวพัทธสีมา อำเภอกว๊านไกร ทั้งสองท่านได้นำสมุดข่อยบางส่วนไปทำการแปลจากภาษาขอมเป็นภาษาไทย โดยผู้เชี่ยวชาญกรมศิลปากรที่กรุงเทพมหานคร

ผู้เรียบเรียงได้คัดลอกข้อความบางส่วนจากสมุดข่อยไว้ เพื่อผู้อ่านได้รับทราบในโอกาสต่อไป ดังนี้

ในสมุดข่อยได้ระบุนาม ผู้ทำนในที่ดินกลับไปนาของวัดมีนามดังนี้

1. ท่านขุน พวงเสนา
2. หมื่นไชยภักดี ภรรยาชื่อ สุน
3. หมื่นภักดี ภรรยาชื่อ คงแก้ว
4. หมื่นเพนเพชร ภรรยาชื่อ ฉ้วน

5. หมื่นรัตนบุรี	ภรรยาชื่อ มี
6. หมื่นสี	ภรรยาชื่อ พวง
7. หมื่นทัตไพบ	ภรรยาชื่อ ไสยา
8. หมื่นศรีสมเด็จ	ภรรยาชื่อ ทรัพย์
9. ขุนราชเสนา
10. ขุนสุนเสนา
11. ขุนพวก หัวหน้าเสนา
12. หมื่นวุฒิคม ภรรยาชื่อ คำ
13. ขุนศรีพังกม หัวหน้าวังวัด

การเบิกเงินจากทางราชการ เป้าที่คนกัลป์ปนา เป็นครั้งสุดท้าย ปี พ.ศ.2400
บุคคลที่ไปเบิกเงินมี

1. พระอธิการหนู เจ้าอาวาส(เดิมเป็นชาวนกร)
2. พ่อหนูเหมียน มัคคนุยก
3. ศิษย์วัด เด็กชายสีคำ ไชยศรี หรือนายสีคำ

ได้รับเงินมาจำนวน 6 ก้อน เป็นเหรียญแบบจีน

หมายเหตุ ผู้เรียบเรียง รู้จักเด็กชายสีคำหรือนายสีคำ เมื่อท่านบวชเป็นภิกษุสีคำ เมื่อพ.ศ.
2485 และท่านมรณภาพ เมื่อพ.ศ.2487 ปี 84 ปี

ชื่อที่ใช้เรียกขาน วัดพัทธสีมา ตั้งแต่อดีต ถึง ปัจจุบัน

ชื่อวัดพัทธสีมา	แหล่งที่มาของข้อมูล
๑ วัดเสมานลก	ชาวเมืองนครศรีธรรมราชเรียก วัดพัทธสีมาว่า วัดเสมานลก และ เรียกชาวอำเภอหัวไทรว่า ชาวนลก
๒ วัดพัทธสีมารามาศ	มีบันทึกในประวัติวัดพัทธสีมาใน สมัยพ่อท่านขรัวจุ้ย พ.ศ.๒๓๒๔- ๒๓๔๕
๓ วัดพัทธสีมา	จากหนังสือประวัติวัดในสมุคย่อย(ที่ เก็บไว้ในหอไตร)
๔ วัดพัทธสีมา	ชื่อที่ใช้เรียกขานในปัจจุบัน

ลักษณะการเขียนชื่อวัดพัทธสีมา ตั้งแต่สมัยโบราณ-ปัจจุบัน

ภาษาเขียน		ปีที่ใช้
๑	พัทธสีมา	ไม่ได้บอกปี
๒	พัทธสีมา	ร.ศ.๑๐๐
๓	พัทธสีมา	ร.ศ.๑๐๑
๔	พัทธสีมา	ร.ศ.๑๑๘
๕	ภักทสีมา	ร.ศ.๑๒๑
๖	ภักทสีมา	ร.ศ.๑๒๑
๗	ภักทสีมา	ร.ศ.๑๒๑
๘	พัทธสีมา	ร.ศ.๑๒๓
๙	พัทธสีมา	ร.ศ.๑๒๓
๑๐	พัทธสีมา	ร.ศ.๑๒๓
๑๑	พัทธสีมา	ร.ศ.๑๒๓
๑๒	พัทธสีมา	ร.ศ.๑๒๓
๑๓	พัทธสีมา	ร.ศ.๑๒๘
๑๔	พัทธสีมา	ร.ศ.๑๒๘
๑๕	พัทธสีมา	พ.ศ.๒๔๖๘
๑๖	พัทธสีมา	พ.ศ.๒๔๖๘
๑๗	พัทธสีมา	พ.ศ.๒๔๘๕
๑๘	พัทธสีมา	ใช้ในปัจจุบัน

หมายเหตุ จากทะเบียนประวัติสมุดบันทึกผู้อุปสมบทวัดพัทธสีมาและจากหนังสือ
ธรรมเนียมของวัดเจ้าอาวาส

ธรรมเนียมเจ้าอาวาส วัดพัทธสีมา

และประวัติเจ้าอาวาส

เจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา อดีตวัดหลวง สร้างมานาน่าเป็นเวลาหลายร้อยปี เจ้าอาวาสของวัดนี้ มีหลักฐานชัดเจน มีรายแถมดังต่อไปนี้

๑ พระอธิการเนียม(ท่านขรัวเนียม)	พ.ศ.๒๒๖๕-๒๒๙๓
๒ พระอธิการคง(ท่านขรัวคง)	พ.ศ.๒๒๙๓-๒๓๒๔
๓ พระอธิการจ้อย(ท่านขรัวจ้อย)	พ.ศ.๒๓๒๔-๒๓๕๒
๔ พระอธิการเปี้ยว(ท่านขรัวเปี้ยว)	พ.ศ.๒๓๕๒-๒๓๘๑
๕ พระอธิการหนู(ท่านขรัวหนู)	พ.ศ.๒๓๘๑-๒๔๑๘
๖ พระอธิการชู พันธน์ โม(พ่อท่านชูเผ่า)	พ.ศ.๒๔๑๘-๒๔๖๐
๗ พ่อท่านบัวแก้ว (รักษาการไม่ท่านได้แต่งตั้ง)	พ.ศ.๒๔๖๐-๒๔๖๐
๘ พระอธิการเถิด คิปปะตบะ	พ.ศ.๒๔๖๐-๒๔๖๘
๙ พระอธิการโรย พัทธสโร	พ.ศ.๒๔๖๘-๒๔๘๖
๑๐ พระใบฎีกาพ่วน ยโสธรโร	พ.ศ.๒๔๘๖-๒๔๙๔
๑๑ พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ(เพิ่ม ฉันทัมโม)	พ.ศ.๒๔๙๔-๒๕๑๒
๑๒ พระครูสิริธรรมาภิกข(เจ้าเรณู สิริธัมโม)	พ.ศ.๒๕๑๒-ปัจจุบัน

การเรียบเรียงประวัติเจ้าอาวาสของวัดพัทธสีมา ผู้เรียบเรียงสามารถค้นคว้าจากเอกสาร หลักฐานของวัดและสอบถามรายละเอียดจากวงศ์ญาติของแต่ละรูปได้โดยละเอียดเพียง ๖ รูปสำหรับเจ้าอาวาสรูปที่ ๑ ถึง ๖ ไม่สามารถหาหลักฐานและสอบถามจากบุคคลใดได้ จึงทำให้ประวัติของเจ้าอาวาสขาดความสมบูรณ์

ในการจัดพิมพ์ประวัติของวัดพัทธสีมา ซึ่งเป็นวัดที่โบราณและได้ตั้งถิ่นฐานมานานแล้วและเป็นที่ทำให้ความร่มเย็นแก่กุลบุตร ผู้ที่เข้ามาพึ่งพาอาศัยเพื่อศึกษาเล่าเรียน ศิลปะวิชา ทั้งผู้น้อยและผู้ใหญ่ย่อมใคร่หาความรู้ นับว่าไม่ต่ำต้อยน้อยไปกว่าศิษย์วัดอื่นๆที่รุ่นราวคราวเดียวกัน และวัดนี้เป็นที่ขึ้นชื่อลือชามานานแล้วว่าเป็นวัดที่ สงเคราะห์ ให้ความสุขแก่บุคคลทั่วไปไม่เลือกชั้นวรรณะทั้งคฤหัสถ์และพระ เพราะท่านเจ้าวัดตั้งแต่เดิมมาเป็นผู้ทรงคุณเมตตาอารีอรอบขอบในการกุศล และสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลในทาน ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ความยากลำบาก ตบ ลดทอนต่อความเหน็ดเหนื่อยแก่ภิกษุสามเณร ท่านขรวัชเบญจ ผู้ช่วยกิจสงฆ์ศาสนา กระฉับไธ อาราโม จึงเจริญอยู่เนิ่นนาน

คัดลอกจากหนังสือของ นายเจียม หนูนวล

เจ้าอาวาสองค์ที่ ๑

ท่านขรัวเนียม (พระอธิการเนียม)

พ.ศ. ๒๓๖๕-๒๓๘๓

ขอเคารพอภิวาทบทบงกช อิงค์สุตคภควาพระนาโถ ได้เป็นผู้
บริสุทธิอุตตะโม ข้ามโอโหมสู่มหานิพพานัง น้ำพระทัยเต็มไปด้วยพระกรุณา
โปรดเมตตาหมั่นสัตว์ตรัสสอนสั่ง ให้ละชั่วประพฤติดีมีคั่ง ทรงแต่งตั้ง
ศาสนาให้ถาวร ขอนอบน้อมคุณพระธรรมคัมภีร์ไตรปิฎก ท่านได้จัดไว้เป็นสาม
ตามนุสร หนึ่งปริยัติจัดไว้เป็นคถา คือคำสอนศีลสมาธิปัญญา สองปฏิบัติ
ธรรมนั้นผู้หมั่นจิต ประพฤติกิจตามในไตรสิกขา สามปฏิบัติกลับสุขุมมา
นวะโลกุตตะระพระธรรมโม คือมรรคผลสี่นิพพานหนึ่ง ผู้ใดถึงธรรมนี้วิเศษ
โต เป็นแนวทางของพระอรหันต์ คือมรรคโคตมสุตตะสุตตะม ไหว้หมู่สงฆ์สาวกา
คถาคถ อัมพรากฎล้าเลิศประเสริฐสม นบองค์แปดคู่สี่ควรนิชม องค์ประณม
โศคาปฐิมัค

เจ้าอาวาสองค์ที่ ๒

ท่านขรัวคง (ท่านพระอธิการคง)

พ.ศ. ๒๓๘๓-๒๓๙๔

เจ้าอาวาสองค์ที่ ๓

ท่านขรัวจ้อย (พระอธิการจ้อย)

พ.ศ.๒๓๓๒-๒๓๕๒

ท่านสมภารจ้อยขรัวเป็นหัววัด	ให้ชื่อพัทธสีมาอาราม
ใกล้เขาเขตนิกามเคียงเรียงขันธ์	มีที่ธรณีสงฆ์รอบวงวัด
ไม่ข้องขัดเรื่องอาหารการบุญไซ	อีกที่กัลปนาหารายได้
เก็บผลได้ให้กับวัดนี้มีอีกไซ	เหล่าคฤหัสถ์บริษัทชาวคาโม
มีมะโนพร้อมพริกสามัคคี	ครั้นขรัวจ้อยองค์ที่หนึ่งถึงมรณะ

คัดลอกจาก หนังสือของนายจวน หนูนวล

เจ้าอาวาสองค์ที่ ๔

ท่านขรัวเปี้ยว (พระอธิการเปี้ยว)

พ.ศ.๒๓๕๒-๒๓๘๑

สกและพระเหล่านิกายไม่หน่ายหนี	จึงจัดหาพระขรัวแก้วเป็นคนดี
ขึ้นแทนที่เป็นสมภารการปกครอง	ค่อยเจริญยิ่งขึ้นเป็นลำดับ
มีศกอุบโรยร้างระคางหมอง	ครั้งสิ้นบุญขรัวเปี้ยวผู้ปกครอง
องค์ที่สองถึงขราชีวาโลง	

คัดลอกจาก หนังสือของนายจวน หนูนวล

เจ้าอาวาสองค์ที่ ๕

ท่านขรัวหนู (พระอธิการหนู)

พ.ศ. ๒๓๘๑-๒๔๒๘

จึงจัดการท่านขรัวหนูผู้ฉลาด ครองอาวาสบริหารทำการสงฆ์
ช่วยชักนำบริษัทโกส่วัดวง และพระสงฆ์ให้ศึกษาพระปริยัติ
ท่านเป็นผู้รู้ธรรมนำผู้อื่น ช่วยฟื้นฟูศาสนาและปฏิบัติ
ครั้นถึงการทำนุบำรุงวัดคงลาวัด กรรมเจ้าตัดเคาชีวาตขาดกระเด็น

คัดลอกจากหนังสือของนายจวน หนูนวล

บางข้อมูลที่ทางทีมวิจัยได้รับจากคำบอกเล่าแต่ยังหาหลักฐานยืนยันไม่
ชัดเจนว่า

ต่อมาท่านได้ย้ายไปเป็นเจ้าอาวาสวัดบางบน เพราะขณะนั้นวัดบางบน
ขาดพระสงฆ์และยังเป็นวัดมหานิกาย ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นวัดธรรมยุติ ใน
สมัยพระรัตนมุนี (ม่วง)

เมื่อท่านขรัวหนู(พ่อท่านเต่า) พุทธบริษัทได้นำอัฐิบรรจุไว้ในบัวซึ่ง
สร้างเป็นอนุสรณ์สถาน ประดิษฐานไว้ริมคลองหัวไทร ตรงมุมตะวันออก
เฉียงใต้ของโรงเรียนวัดบางบน มีบันทึกไว้ว่า ท่านขรัวหนู(๒๓๘๑-๒๔๘๑)
ต่อมาได้เกิดเขาชะตะลิ่งพังเข้ามาถึงบัวที่บรรจุอัฐิ ท่านพระครูสังวรภิรมย์
เจ้าอาวาสวัดบางบน เห็นว่าบัวโกส่วัดคงจะพังร่วงลงคลอง ท่านจึงได้นำอัฐิไปเก็บ
ไว้ในเจดีย์ของวัดบางบน

(นายเลื่อน ช่วยด้วง อายุ ๗๒ ปี ๔๘ หมู่ ๒ ตำบลเกาะเพชร อำเภอ
หัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูล)

เจ้าอาวาสองค์ที่ ๖

พ่อท่านชูเฒ่า (พระอธิการชู พันธน์โม)

พ.ศ.๒๔๒๘-๒๔๓๐

พระอธิการชู เกิดวันอาทิตย์ (ไม่ทราบขึ้นแรมค่ำ) เดือนสาม ปีมะแม จุลศักราช ๑๒๑๐ ตรงกับเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๓๘๒ ในแผ่นดิน
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
เกิดที่บ้านควน แขวงเบ็ญจรงค์ (ปัจจุบันคืออำเภอปากพนัง) จังหวัด
นครศรีธรรมราช ปัจจุบันอยู่ในหมู่ที่ ๕ ตำบลท่าชอม อำเภอหัวไทร
จังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านเป็นบุตรของ นายสังข์ นางหมาหิด (ขณะนั้น
ยังไม่มีนามสกุลใช้) บิดามารดามีอาชีพทำนา ท่านมีพี่น้องร่วมบิดามารดา
๕ คน เป็นชาย ๔ คน หญิง ๑ คน คือ

๑ พระอธิการฐ

๒ นายสง

๓ นายช่วย

๔ นายฉิม

๕ นางทองแสบ

การศึกษาของท่านตามประวัติไม่ได้กล่าวไว้ และในสมัยนั้นยังไม่มีการเรียน
จึงสันนิษฐานว่าสมัยเด็กๆคงได้เรียนหนังสือแบบโบราณที่เรียกว่า หนังสือวัด
คือไปเรียนกับพระในวัด โดยเริ่มเรียน นอ โม กอ ขอ จนแจกลูก และช่วย
บิคารมาศทำนาจนอายุได้ ๒๐ ปี บิคารมาศได้จัดการให้บรรพชาอุปสมบท
ณ วัดพัทธสีมา แขวงเกียซัด จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่อาทิตย์ ขึ้น
๑๓ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะเมีย พ.ศ.๒๔๐๓ มีพระอธิการหนู เจ้าอาวาสวัดพัทธ
สีมา เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับฉายาว่า พันธโม

เมื่อท่านได้อุปสมบทแล้ว ก็ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยกับพร
อธิการหนู จนมีความรู้ความชำนาญในพระวินัยและข้อวัตรปฏิบัติเพียงพอ
แล้ว ท่านจึงได้ศึกษาวิชาแพทย์แผนโบราณจนมีความรู้เชี่ยวชาญอีกอย่างหนึ่ง
ด้วย จนมีผู้นับถือกันมากในสมัยนั้น และวิชาที่นิยมกันอีกอย่างหนึ่งในยุคนั้น
คือ เวทย์มนต์ คาถาอาคม ท่านก็เก่งด้วย

ต่อมาในปีพ.ศ.๒๔๒๘ นับเป็นปีที่ ๒๕ ก็ท่านได้อุปสมบท พระ
อธิการหนู เจ้าอาวาสวัดพัทธสีมาได้มรณภาพลง ทางทางจึงได้แต่งตั้งท่าน
เป็นเจ้าอาวาสรูปต่อมา และได้รับแต่งตั้งเป็นพระอธิการ วัตรปฏิบัติที่ทำให้
คนเลื่อมใสศรัทธาเคารพกราบไหว้ คือ ท่านเป็นผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย
มีความสันโดษ พอใจในสิ่งที่มีอยู่ ไม่มีความโลภ โกรธ หลง มีจิตใจ
เอื้อเฟื้อเกื้อกูลอดหนุนแจกว้ายปัจจัยลาภแก่เพื่อนบรรพชิตไม่เลือกหน้าไม่ว่า
จะมาจากวัดไหน รวมถึงประชาชนทั่วไป เนื่องจากท่านเป็นหมอดแผนโบราณ
ซึ่งในยุคนั้นการแพทย์สมัยใหม่ยังไม่มี ท่านจึงเป็นที่พึ่งของคนเจ็บป่วยทั่วไป

ท่านได้ช่วยชีวิตทั้งพระภิกษุสามเณรและคฤหบดีไว้เป็นอันมาก บางคนบ้านอยู่ใกล้ได้ไปขอจดศัวยาไปปรุงรักษาด้วยตนเองก็มี บางคนบ้านอยู่ไกลไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ ก็ได้รับรักษาตัวอยู่ในวัด ท่านก็จัดที่อยู่ทีกินให้และประกอบยารักษาตัวอยู่ในวัดอย่างกะเป็นโรงพยาบาล บางคนอยู่ต่างบ้านต่างเมืองต่างชาติต่างภาษา มาขอรับการรักษาท่านให้ได้รับความอนุเคราะห์โดยไม่ต้องเสียค่ายา ทั้งการกินอยู่หลับนอน บางคนรักษาหายแล้วไม่มีเงินค่าพาหนะกลับบ้าน ท่านยังได้จัดการให้ได้กลับบ้านอีกด้วย บางครั้งผู้ป่วยมีอาการหนักมาก สุดท้ายท่านจะเยียวรักษาได้ก็เสียชีวิตลงในวัด ท่านยังจัดการทำศพให้เก็บศพนี้เสมอมา

ด้วยอัศจรรย์ของท่านที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้คนนับถือท่านมากทั้งคนหัวไทรและทั้งคนในต่างเมือง มีผู้นำบุตรหลานมาฝากให้ศึกษาเล่าเรียนทั้งที่เป็นญาติและผู้ที่ไม่นับถือท่าน ได้รับการถ่ายทอดไปหลายคน คนทั่วไปเรียกนามท่านว่า ท่านอาจารย์ บ้าง พ่อท่านบ้าง และคนในยุคหลังๆ มักเรียกท่านว่า พ่อท่านซุเต่า

มีเกร็ดประวัติเล่าสืบต่อกันมาว่า มีครั้งหนึ่งคนร้ายได้ขึ้นไปขโมยของบนกุฏิในวัดตอนกลางคืนเวลาประมาณเที่ยงคืน มีผู้พบเห็นได้มาบอกท่านว่ามีคนเข้ามาขโมยของในวัด ท่านได้ตอบว่ามันไม่ไปไหนหรอก มันเดินอยู่แถวนั้นแหละ ปรากฏว่าคนร้ายหาบของทิ้งโมยเดินวนเวียนกุฏิในวัดจนกระทั่งรุ่งเช้าโดยหาทางออกไม่ได้ ไม่รู้จะไปทางไหนดี ท่านอธิการฐได้มาพบเมื่อรุ่งเช้าแล้ว ท่านได้ตั้งให้หยุดเดิน ชายคนนั้นก็หยุดแต่บนบ่ายังหาบของอยู่ ท่านบอกว่าให้วางของลงเถอะ แล้วท่านได้สั่งสอนว่าของเหล่านี้เป็นสมบัติของวัด มีผู้นำมาถวายให้ท่านอย่าได้เอาไปเป็นของส่วนตัวเลยให้กลับเฝ้าเสียเถอะ ชายคนนั้นได้กำลงกราบทาบขลงก็เอาไปไม่ได้ ได้แต่ความกลัวลายกลับไป เป็นที่เล่าลือว่าโบสถ์นั้นว่าท่านมีวาจาสิทธิ์ด้วย

อีกเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวเนื่องกับท่านพระครูพนังศีลวิสุทธิพุทธภักดี เจ้าอาวาสวัดศาลาแก้วว่า ครั้งหนึ่งท่านได้ฝากแดงโมไปถวายพระครูพนังฯที่ วัดศาลาแก้วและไม่สามารถผ่าได้ ท่านครูพนังฯต้องผ่าด้วยตัวเองจึงจะผ่าได้ อันเป็นการทดลองวิชาความรู้ในเชิงคาถาอาคม เช่นเดียวกัน ท่านพระครู พนังฯได้ให้คนนำมันเทศที่คัมสุกแล้วไปถวายท่านอธิการฐที่วัดพัทธสีมาบ้าง ท่านอธิการฐได้ให้ศิษย์วัดนำไปผ่าซีกเพื่อเอามาฉัน แต่เด็กวัดไม่สามารถผ่า มันเทศให้เป็นชิ้นเล็กได้ มันแข็งเหมือนหิน พ่อท่านฐก็รู้ทันทีว่า ท่านพระครู พนังฯคงจะแก้มือท่านบ้าง ท่านจึงมันเทศนั้นมาผ่าเองจึงผ่าได้

ท่านเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมานานหลายพรรษา จนอายุประมาณ ๘๖ พรรษา ได้อาพาธกระเสาะกระแสะมาเกือบ ๒ ปี เหลือกำลังหมดจะ พยายามรักษาได้ โรคยิ่งกำเริบขึ้นโดยลำดับจนที่สุดได้มรณภาพเมื่อ วันเสาร์ แรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีเถาะ พ.ศ.๒๕๖๐ นับอายุได้ ๘๘ พรรษา และ ฌาปนกิจศพ ณ วัดพัทธสีมา เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๔

อ้างอิง หนังสือปฤจฉาแสดง พิมพ์แจกในงานศพ พระอธิการฐ วัดพัทธสีมา พ.ศ.๒๕๖๔

คำบอกเล่าของ นายเอื้อน เพชรศรี บ้านศาลาแก้ว หมู่ที่๓ ตำบลหัว ไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความเจริญของวัดพัทธสีมา สมัยพระอธิการฐ(พ่อท่านฐแต่ก่อน)

วัดพัทธสีมา มีความสำคัญแก่ชีวิตของประชาชนมาก สมัยก่อนยังไม่มีแพทย์ แผนปัจจุบันหรือแม้แต่แพทย์แผนโบราณก็ยังหายาก นอกจากประชาชนชาวเมือง นครฯแล้วยังมีชาวสงขลา พัทลุง และเมืองแขกทางใต้ นำคนเจ็บมารักษาที่วัดพัทธ สีมา

โดยเฉพาะคนจีนจากตลาดปากพนัง มีความเคารพนับถือท่านมาก มี นายวิชुरย์ (ฮวดเต็ง) นางทองเค็ง วัฒนสุนทร ซึ่งเป็นเศรษฐีใหญ่ ได้นำพระพุทธรูปหล่อด้วย

แก้ว สวมมงกุฎหุ้มด้วยทองคำ มาถวายพ่อท่านซูเฒ่าและยังอุทิศปูนซิเมนต์มาก่อ
กำแพงรอบหอพระไตรปิฎกโดยไม่จำกัดจำนวนและยังมีคนจีนที่เจ็บป่วยมารับการ
รักษาก็ดำเนิน

ที่บางพัทธสีมา ที่เขาเรียกกันว่า บ้านปากถุ (คือชุมชนบ้านปากถุ จนถึง
วัดพัทธสีมามีคลองขนาดใหญ่ มีน้ำลึกสามารถใช้เรือได้ตลอดปี) มีเรือจอดล้นคูวัด
ไปจนถึงบ้านปากถุ

วัดพัทธสีมาเคยเป็นศูนย์กลางการอนุเคราะห์ประชาชนมาตลอดพร้อมทั้ง
ทางด้านวัฒนธรรมศิลปกรรมอีกด้วย

วัดพัทธสีมา สมัยพ่อท่านซูเฒ่า มีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในระหว่าง พ.ศ.
๒๔๒๘ — ๑๔๗๐ ทั้งด้านแพทย์แผนโบราณ การพัฒนา การขยายเขตวัด ด้าน
วัฒนธรรม ศิลปกรรม เพราะทางวัดมีพระเถระผู้ใหญ่ที่ทำประโยชน์แก่วัด เป็นที่เคารพ
นับถือของประชาชนในท้องถิ่นอีก ๕ รูป คือ

- ๑ พ่อหลวงบัวแก้ว ฝ่ายช่างทุกประเภทและคลังยาสมุนไพร
- ๒ ท่านอาจารย์เอียด ฝ่ายบูรณปฏิสังขรณ์(ต่อมาเป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๗)
- ๓ ท่านอาจารย์โรย ฝ่ายเผยแผ่และการศึกษา งานช่างก่อสร้าง การพัฒนาวัด
(ต่อมาเป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๘)
- ๔ ท่านซู (ไปเป็นเจ้าอาวาสวัดเสาชิง)
- ๕ ท่านอาจารย์แบบ ฝ่ายงานก่อสร้าง ช่างกลึง ช่างหล่อโลหะและไสยศาสตร์

หมายเหตุ ข้อมูลจากเอกสาร ร.ด.อ.เปี่ยม บุญยะโชติ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๕

องค์ที่สามสิ้นชีวิตรมีสิทธิ์	จึงต่อคิณณะวัดไม่ขัดเขิน
จัดให้ท่านอาจารย์ยังอยู่เย็น	ท่านได้เป็นเจ้าวัดถัดต่อมา
เจ้าอธิการองค์นี้มีบุญล้ำ	ไม่ตกต่ำในการวัดเรื่องจัดหา
ประชาชนแถบนั้นพากันมา	พึ่งวาสนาของท่านทุกบ้านไป
เรื่องแพทย์ศาสตร์แผนโบราณท่านรอบรู้	ทั้งเป็นผู้มีการดูแลใหญ่
ใครเจ็บไข้ทุกโรคภัยด้วยโรคภัย	พากายไปวัดหาท่านซู
ท่านจดยารักษาโรคาพา	บริหารโรคภัยหายอภัย
อีกเรื่องเขาจัดหาไว้พร้อมพร	ยอมมีอยู่ในอาวาสไม่ขาดเลย

ท่านบัวแก้วรองสมภารเป็นการธุระ
มะตูมสะเคาคนที่สอยปลูกพอเลย
กระที่ดไฟลงจ่าและบกระเพ็ด
มะเกลือกร้าคำดีค้ายกลงได้การ
หัวเปราะขายปลูกไว้ในกระถาง
สร้างโรงตั้งไม้รากยาน่านิยม
ใครต้องการเอาอะไรไปคับคว่ำ
มีต้องเสียค่ายาสารพรรณ
ต่างนับถือทั่วทิศมีกิตติศัพท์
ยังเกิดลาภสักการะมากมาย
ท่านเป็นผู้มีนิสัยใจมักน้อย
ใครถวายสิ่งไรไม่ต้องการ
กิจนิมนต์ถวายทานการณาปะนะ
ตัวท่านเองหนึ่งองค์คงอยู่วัด
อันยศศักดิ์ท่านไม่รักเป็นสมบัติ
ขลุ่ยล้อมและถนนขนดินหนู
ตรงใดลุ่มสุมหญ้าหาดินถม
เบิกอวาสกว้างขวางกว่าปางก่อน
สิ่งใดผิดกิจวินัยใช้ฤทธฺ์
การปลูกสร้างพืชผลมะพร้าวตาล
ที่นอกวัดท่านจัดปลูกตาลโคนด
รอุณาารตามขอบหนทางชุลย
ส่วนวงในปลูกไม้ไผ่เป็นรั้วรอบ
ว่าเป็นผู้กล้าขยันหมั่นเพียร
เรื่องก่อสร้างบูรณะปฏิสังขรณ์
สนทนกับท่านจัดงานเป็นการดี

เตรียมเครื่องยาเหลือหลายไม่นั่งเฉย
นำชมเขยสร้างไว้ให้เป็นทาน
มีพร้อมเสร็จสารภีหาวิหาร
มะลิบาบหลมระเหยน้ำเจยกษ
ของต่างๆเครื่องเกศจัดประสม
มีอยู่ถมนานาสาระพัน
ได้จดจารึกคิดไม่ผิดดับ
เพราะฉะนั้นประชาชนคนหญิงชาย
คบคลั่งเข้าไปรักษาโรคหาย
ต่างถวายปัจจัยไทยทาน
ลากจึงลอยไม่ค่อยคงดำรงสถาน
จึงเจือจางแจกส่งทั้งวังวัด
มอบให้พระสาธุศิษย์ไม่คิดขัด
จิตสลัดคดละโลภะมูล
บำรุงวัดตามสามารถไม่ขาดศูนย์
อนุกุลวัดควาให้ถาวร
อุดส่าห์สมวรียะไม่ละอ่อน
มีหยุดหย่อนข้อต่อกิจการ
ไม่ใครขัดเกรงกลัวทั่วทุกสถาน
ในถิ่นฐานมากมายมิใช่น้อย
เพื่อประโยชน์ชนทั้งหลายได้ใช้สอย
มีหลายร้อยต้นตาลขนานเลื่อง
ท่านประกอบในทางนี้มีชื่อเสียง
คนข้างเคียงพร้อมพริกสามัคคี
ไม่ย่อหย่อนเป็นภาระบ่ละหนี
ส่วบ้ำที่พระลัษณ์นับให้ฟัง

คัดลอกจากหนังสือ นายจวน หนูนวล

เจ้าอาวาสองค์ที่ ๗

พ่อท่านบัวแก้ว

รักษาการเจ้าอาวาส พ.ศ.๒๔๗๐

จำเนียรการนานมาส่วนอายุ
เกิดอาพาธขาดสิ้นฐานย์ชีวา
แต่สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงแท้
เหล่าศิษย์วัดบริษัทชาวป่ากับ
เพราะศรัทธาท่านมากมายที่ได้รู้
จัดการฌาปนกิจคิดต่อไป
สมัยนั้นท่านบัวแก้วเป็นประมุข
คือพระเถลิงพระโรจนเป็นประธาน
คงปรียกจะเกษมศำห์มรใหญ่
เตรียมเลี้ยงขวานลงนามพาทยลัด
หาไม้ค้ำตะเคียนและหลุมพอ
สองพระเถลิงพระโรจนเป็นตุลาการ
เพื่อกวหาไม้ได้ตามความสามารถ
ถึงลำบากยากจิตไม่คิดตน
ประมาณปีที่ได้ไม้แก่วัด
ยังมีได้ปลูกมรุกเกษแต่ไม้
ครั้นล่วงมาพระบัวแก้วประมุขสงฆ์
เปียบสองศพบริษัทจัดจัดการ

พ่อท่านชุกีชะแรแก่นักหนา
เหล่าชนาหญิงชายเสียดายครัน
ความตายแน่เกิดมาต้องอาสัญ
ขบทั้งบั้นไกลไกลพากายไป
ไม่หยุดอยู่มรภูมิประชุมใหญ่
เก็บศพไว้เหล่าคณะโครงการ
ต้อนรับทุกข์พร้อมศรัทธาบริหาร
ได้จัดการพริ้งด้วยพระคณะวัด
ตกลงใจฝ่ายพระและคฤหัสถ์
ออกจากวัดเข้าไปไม้จำนวน
เพื่อจะก่อสร้างไว้ให้หลักฐาน
อีกหลายท่านเหล่าคณะที่จรด
ด้วยคำบาสาธุคัจฉิงมีผล
อุตสาห์ทนตราครุฑระกำกาย
ไปแห่งจัดเสร็จสมภารนั้หมาย
ตระเตรียมไว้พร้อมเสร็จสำเร็จการ
ขราลงเกิดอาพาธขาดสังขาร
กะโครงการพริ้งกับวันต่อไป

พ่อท่านบัวแก้ว ได้รักษาการต่อจากพ่อท่านชุกีอยู่ ๑ ปี คือ พ.ศ.๒๔๗๐
โดยที่ท่านได้เป็นประมุขสงฆ์ในเรื่องต่างๆที่จะจัดงานศพพ่อท่านชุกี

ในสมัยพ่อท่านชู่เฒ่า พ่อท่านบัวแก้วเป็นรองสมภาร ทั้งยังมีหน้าที่เตรียมเครื่อง
ยาเป็นฝ่ายคลั่งยาสมุนไพรและปลูกพืชสมุนไพรไว้ในวัด ยังมีความชำนาญในเรื่องช่าง
ไม้อีกด้วย (แต่อาจารย์ท่านบัวแก้ว มีจิตแก่ใจการวัดจักษยัน การก่อสร้างเป็นช่างไม้
ตัวสำคัญ)

เมื่อวันพฤหัสบดี เดือน ๘ ขึ้น ๕ ค่ำ พ.ศ.๒๔๓๗ พ่อท่านบัวแก้วได้เป็นพระ
อนุสาวนาจารย์ให้พระอุปัชฌาย์ชวน อังครตโน

พ่อท่านบัวแก้ว มรณภาพ ในปีพ.ศ.๒๔๗๓ และฌาปนกิจศพ ณ วัดพัทธสีมา
เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๔

เจ้าอาวาสองค์ที่ ๘

พระอธิการเอียด อินทรตนะ

พ.ศ.๒๔๓๐-๒๔๓๘

สถานะเดิม บามเกลียด

เกิดเมื่อพ.ศ.2404 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เกิด ณ บ้านใหญ่ (ปัจจุบันบ้านปากบางหาง) หมู่ที่4 ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

บิดา บามเรื่อง มารดา นางคล้าย

มีพี่น้อง 6 คน

1. นายช่วย 2. นางนุ้ย
3. นางใหญ่ 4. นางคง จรเยียด
5. พระอธิการเอียด อินทรคนะ
6. นางเปีย มากเกลี้ยง

สถานะบรรพชิต ชื่อ เอียด ฉายา อินทรคนะ

การบรรพชาอุปสมบท บรรพชา เมื่อ พ.ศ.2421

อุปสมบทเมื่อ พ.ศ.2423

พระอุปัชฌาย์ พระครูพนังศรีพิสุทธิพุทธภักดี (วัดศาลาแก้ว)

พระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์ชู (วัดศาลาแก้ว)

พระอนุสาวนาจารย์ พระอาจารย์บม (วัดศาลาแก้ว)

การศึกษาเล่าเรียน เรียนเจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน สวดปาฏิโมกข์ มูลบทกัจจายนะ พระธรรมบท และอื่นๆอีกมาก

การดำรงตำแหน่ง เป็นเจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา เมื่อ พ.ศ.2470 มีอายุ 67 ปี พรรษา 47

มรณภาพ เมื่อ พ.ศ.2478 มีอายุ 75 ปี พรรษา 55 ฉาปนกิจศพ ณ วัดพัทธสีมา หมู่ที่4

ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลงานเชิงทำนบ

1. การสร้างเมรุ (ภูมิลำเนาใหญ่) เพื่อการฌาปนกิจศพของท่านชู้เผ่า, ท่านบัวแก้ว โดยความร่วมมือของ ท่านบัวแก้ว(ท่านมรณภาพ ในขณะที่สร้างเมรุ) ท่านเอียด พระอธิการโรย พระอาจารย์เบน พระอุปัชฌาย์ชวน พระอธิการชู(เจ้าอาวาสวัดเสารัง) การสร้างเมรุแล้วเสร็จเมื่อพ.ศ.2473 และฌาปนกิจศพของท่านชู้เผ่า เมื่อวันที่10 มิถุนายน พ.ศ.2475
2. สร้างกรั้วฉันทนาคนใหญ่ ทางทิศเหนือของวัด(ปัจจุบันรื้อถอนไปสร้างทางทิศใต้ของวัด) โกลัฏฐิอาจารย์เบน แต่ยังคงรูปเดิมไว้พร้อมต่อเติมเก็บที่พัสดุของเก่าคร่าวๆของวัด
3. สร้างกุฏิแฝดร่วมกับพระอธิการโรย(เป็นรองเจ้าอาวาส)

4. ได้พัฒนาวัดพัทธสีมาเกือบทุกด้าน เพราะท่านเป็นพระเถระผู้ใหญ่ใน
สมัยของพ่อท่านขุนเฒ่า

เจ้าอาวาสองค์ที่ 9

พระอธิการโรย พัทธสโร

พ.ศ.2478-2487

สถานะเดิม ชื่อนายโรย นามสกุล เกลี้ยงเกิด เกิดปีมะเมีย พ.ศ.2409 ในสมัยพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
เกิดที่ชุมชนบ้านสระนอก ริมฝั่งแม่น้ำปากพนัง-หัวไทร หมู่ที่6 ตำบลท่าวอม อำเภอกหัว
ไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช (เดิมตำบลบางนบ อำเภอปากพนัง)

บิดานายเกิด มารดานางเอียด มีพี่น้อง 5 คน

1 พระอธิการโรย	2 นางโรย
3 นางขนิษฐา	4 นางแดง

๙ บางส่วนหลัก

การศึกษาขั้นต้น	ได้อาศัยการเรียนรู้จากวัดพัทธสีมา
สถานะบรรพชิต	ชื่อโรย ฉายา พัทธสโร
การบรรพชาอุปสมบท	บรรพชาเมื่อพ.ศ.2426 อุปสมบทเมื่อพ.ศ.2428 พระอุปัชฌาย์ พระครูพนังศรีพิสุทธิ์พุทธภักดี (วัดศาลาแก้ว) พระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์ขุ (วัดศาลาแก้ว) พระอนุสาวนาจารย์ พระอาจารย์บม (วัดศาลาแก้ว)

การศึกษา เล่าเรียนเจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน สวดปฎิโมกข์ มูลบทกัจจายนะ

การดำรงตำแหน่ง เป็นเจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา เมื่อพ.ศ.2478 มีอายุ 70 ปี พรรษา 50
ก่อนรับตำแหน่งเจ้าอาวาส เป็นที่ปรึกษาเจ้าอาวาส เจ้าหน้าที่เผยแผร์ นักเทศน์ นักปราชญ์ ได้นำ
ความเจริญหลายอย่างเพื่อปรับปรุงพัฒนาวัด เช่น เปิดโรงเรียนประถมศึกษา

มรณภาพ เมื่อพ.ศ.2487 มีอายุ 79 ปี พรรษา 59

การฉาปนกิจศพ เมรุพิเศษ ณ บ้านสระนอก ตามความประสงค์ของญาติและศิษยานุ
ศิษย์ (เพราะในขณะนั้นมีพระเถระผู้ใหญ่ของวัดพัทธสีมามรณภาพพร้อมกัน 3 รูป คือ พระ
อาจารย์โรย พระอาจารย์แบน พระอาจารย์สิดำ เมื่อพ.ศ.2487)

การสร้างรูปเหมือนเทอองค์จริง สร้างเมื่อพ.ศ.2495 โดยพันเอกพร้อม โปธิสิริ อดีต
อนุศาสนาจารย์กองทัพบก ซึ่งเป็นหลานของท่าน ประดิษฐานไว้ในศาลาการเปรียญ

ผลงานของท่าน	1. สร้างหนังสือทั้งทางโลกและทางธรรม คัมภีร์พระไตรปิฎก2. เป็นนักเทศน์ผู้ยิ่งใหญ่ เผยแพร่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
พัทลุง สงขลา สุราษฎร์ธานี ตรัง3. เป็นพระที่มีความจำเริญเล็กน้อยกับพระไตรปิฎก4. เป็นนักปราชญ์ ได้แต่งหนังสือไว้มากมาย (ปัจจุบันขาด
การเก็บรักษาไม่เหลือไว้เป็นหลักฐาน)5. เปิดสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม ชั้นตรี โท เอก และส่งผู้
จบนักธรรมชั้นเอกไปศึกษาต่อที่กรุงเทพฯหลายท่าน ที่ได้
รับราชการเช่น พันจ.ภ.พรัดม โปธิสิริ พันเอกพรัด โปธิสิริ
ทั้งสองท่านเป็นอนุศาสนาจารย์ประจำกองทัพบก6. เปิดโรงเรียนประถมศึกษาเป็นครั้งแรก เพื่อให้เด็กในชุมชน
ได้เรียนหนังสือ โดยท่านใช้เงินทุนของท่านเองจ้างครูสอน2
ท่าน คือ นายผ่อง สุขเจริญ นายจันทร์ อ่อนเกตุพล ตอน
หลังมอบให้ทหาร เสด็จจรณปัจจุบันเปลี่ยนเป็นโรงเรียน |
|--------------|--|

ชุมชนพิบูลสงคราม ขยายโอกาสทางการศึกษาจนถึงมัธยม
ปีที่ 3

7. จัดสร้างเสนาสนะ โดยที่คลกพรหมได้ไปจัดหาไม้แป้น
แข็งจากอำเภอเข็ญใหญ่ อำเภอชะอวด เป็นไม้ท่อนล่องมพ
มาแปรรูปที่วัด เพื่อสร้างกุฏิ และซ่อมแซมเสนาสนะที่
ชำรุด

เจ้าอาวาสองค์ที่ 10

พระใบฎีกาพ่วน ยโสธโร

พ.ศ. 2487-2494

สถานะเดิมชื่อนายพ่วน นามสกุล นะขาว เกิดเมื่อพ.ศ. 2463 ณ
บ้านชุมชนสระนอก หมู่ที่ 6 ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. นายพอม
2. นายหลัก
3. นางสีหาว
4. นายกลั้ว
5. พระใบฎีกาพ่วน ยโสธร
6. นางแดง
7. นางเจ๊กน

4. เป็นผู้ริเริ่มการจัดหาไม้เพื่อสร้างอุโบสถ จากบ้านห้วยแห้ง อำเภอชะอวด

เจ้าอาวาสองค์ที่ 11

พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ (เข็ม ฉันทะโม)

พ.ศ.2494-2512

สถานะเดิม ชื่อเดิม นามสกุล บุตรสามบ่อ เกิดปีชวด วันอังคาร เดือนห้า
พ.ศ.2469 ปีนพรวบ ตำบลเตี๋ยง อำเภอเขมรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

บิดา นายภู มารดา นางแปด นามสกุล บุตรสามบ่อ มีพี่น้อง 8 คน

1. พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ	2. นายพิน นางจัน บุตรสามบ่อ
3. นางหนูรี นายเข็ม	4. นางหนูเรียง นายพ่วน
5. นางหนูรีน นายแดง	6. นางหนูร้อย นายแดง
7. นางถาวร นายวิรัตน์	8. นายสงแสง นางสงแสง

การศึกษา เริ่มจบชั้นประถมปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดท่าศรีษะ ตำบลท่าพล อำเภอ...

หัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

สถานะบรรพชา ชื่อเดิม ฉายา ฉันทะโม

อุปสมบทเมื่อพ.ศ.2488

พระอุปัชฌาย์ พระครูสุกัศธรรมวโรภาส(พ่อท่านขาว วัดปากแพรก)

พระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์หนูจันทร์ ปุณฺณสุวรนโม

การศึกษา นักธรรมชั้นเอก

การดำรงตำแหน่ง

1. เป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านด่าน พ.ศ.2490 อายุ 22 ปี พรรษา 3
2. เป็นเจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา พ.ศ.2494 อายุ 26 ปี พรรษา 7
3. เป็นเจ้าคณะตำบลท่าซุกบ พ.ศ.2495
4. เป็นพระอุปัชฌาย์ พ.ศ.2498 อายุ 30 ปี พรรษา 11

สมณศักดิ์ที่ได้รับ

เป็นพระสมุห์เพิ่ม ฉันทธัมโม พ.ศ.2496 อายุ 28 ปี พรรษา 9

เป็นพระครูสัญญาบัตรที่ พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2503 อายุ 35 ปี พรรษา 16 และได้ลาสิกขาบท เพื่อประกอบอาชีพส่วนตัว เมื่อ พ.ศ.2512 อายุ 44 ปี พรรษา 25

ถึงแก่กรรม เมื่อ วันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2535 ที่บ้านชุมชนรถไฟสงขลา(หลังวัดศาลาหัวยาง) ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

อาปนกิจศพ เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2535 ณ อาปนสถานวัดโรงวาส ตำบลเมือง จังหวัดสงขลา มีอายุ 67 ปี

ผลงานของท่านในการพัฒนาวัดพัทธสีมา

1. จัดสร้างอุโบสถวัดพัทธสีมา ตามแบบมาตรฐานของกรมศาสนา สร้างเมื่อพ.ศ.2497 สำเร็จเมื่อพ.ศ.2498 เป็นเงิน 300.000 บาท 83 สตางค์
2. สร้างกุฏิเจ้าอาวาส(โดยการสนับสนุนของ ร.ด.อ.เปี่ยม บุญยะโชติ และนางกิมยี่ แซ่ลิ้ม) ปัจจุบันได้รื้อถอนสร้างใหม่แล้วในบริเวณใกล้ที่เดิม
3. บูรณปฏิสังขรณ์กุฏิหลังใหญ่ (เมรุ) ซึ่งสร้างในสมัยพระอธิการเอียด วัคฺคสพฺพ์พ่อท่านชู่เต่า โดยต่อเสาให้สูงขึ้น พื้นชั้นล่างปรับปรุงคอนกรีตโดยรอบ ซ่อมแซมหลังคาส่วนที่เป็นไม้ กระเบื้อง มีรางน้ำรับน้ำฝนสู่บ่อน้ำ 3 ลูก
4. บูรณปฏิสังขรณ์หอพระไตรปิฎก โดยเปลี่ยนเสาไม้ที่ชำรุดหลายเสา กำแพงล้อมรอบสระที่ชำรุดทั้งสี่ด้าน ทั้งสี่ด้าน
5. ซ่อมแซมกุฏิสงฆ์ จัดกุฏิให้เป็นระเบียบเดียวกันทางทิศใต้
6. บูรณปฏิสังขรณ์ศาลาบำเพ็ญกุศลศพในอาปนสถาน(ปัจจุบันรื้อถอนแล้ว) ปรับปรุงเชิงตะกอนและที่ตั้งศพ(ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว)
7. สร้างเว็จกุฏิ(ส้วมหลุมของพระ เลิกใช้ รื้อถอนแล้ว)

8. ขุดสระน้ำขนาดใหญ่ 1 ลูก
9. บูรณปฏิสังขรณ์ศาลาการเปรียญ(หลังเก่า) ได้เปลี่ยนไม้ส่วนที่ชำรุด กระเบื้อง ฝ้าเพดาน
คอนกรีตทั้งหมด(ปัจจุบันรื้อสร้างใหม่)
10. บูรณปฏิสังขรณ์พระประธานในวิหารจำนวน 3 องค์โดยลงรักปิดทองใหม่
11. ให้การศึกษาแก่ภิกษุสามเณร เปิดสอนนักธรรมชั้นตรี โท เอก และส่งเรียนล่อที่
กรุงเทพฯ

การพัฒนาชุมชน

1. ร่วมกับคณะครู ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม: จัดหาที่ดินสร้างอาคารเรียน
เป็นอาคารได้เป็นที่ใดไร่ 2 งาน 35 ตารางวา
- 2 จัดการให้โรงเรียนขยายการศึกษาจนถึงการศึกษาคณะไลย
3. ขอที่ดินประชาชนชดถนระหว่างพัทธสีมาถึงบางพูด
4. สนับสนุนกลุ่มชาวนาคือ กลุ่มธรรมวุฒิพัฒนา
- 5 สร้างอาคารเรียนโรงเรียนวัดป่าดำน
- 6 สร้างอาคารเรียนโรงเรียนบ้านบางโหนด
- 7 พัฒนาวัดป่าดำน

เจ้าอาวาสองค์ที่12

พระครูสิทธิธรรมมาภิรักษ์ (จำเริญ สิริธัมโม)

พ.ศ.2512 ถึงปัจจุบัน

สถานะเดิม นายจำเริญ นามสกุล สุวรรณโณ

เกิดเมื่อวันที่12 ตุลาคม พ.ศ.2478 บ้านคอนหัน ตำบลบางนบ อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัด

บิคา นายแก้ว มารดา นางเมว นามสกุล สุวรรณโณ มีพี่น้อง 5 คน

1. เวช น้อม นางเชย สุวรรณโณ
2. นางน้อม นายกล่อม แก้วกาญจน์
3. พระครูสิทธิธรรมมาภิรักษ์
4. นายสวัสดิ์ นางน้อม สุวรรณโณ
5. นายอนันต์ นางดวง สุวรรณโณ

การศึกษา จบชั้นประถมปีที่4 จากโรงเรียนบ้านปากพร ตำบลบางนบ อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดนครศรีธรรมราช

สถานะบรรพชา ชื่อ จำเริญ ฉายา สิริธัมโม

การบรรพชาอุปสมบท

บรรพชา เมื่ออายุ 18 ปี พ.ศ.2495 พระอุปัชฌาย์ พระครูเขมวงศาจารย์

อุปสมบท เมื่อ พ.ศ.2497 อายุ 20 ปี

พระอุปัชฌาย์ พระครูสุกัธรรมวโรภาส (พ่อท่านขาว วัดปากแพรก)

พระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์หนูจันทร์ ปุณฺณสุวรรณโณ

การศึกษา บัณฑิตชั้นโท

การดำรงตำแหน่ง

1. เจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา เมื่อพ.ศ.2512 อายุ 35 ปี พรรษา 18

2. เจ้าคณะตำบลท่าซอม เมื่อพ.ศ.2513

3. เป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อพ.ศ.2519 อายุ 42 ปี พรรษา 29

สมณศักดิ์ที่ได้รับ

เป็นพระครูสัญญาบัตรที่ พระครูสิริธรรมาภิรักษ์ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2523

ผลงานของท่าน

1. ตั้งแต่พ.ศ.2519 ได้บรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณรเป็นจำนวนมาก
2. เปิดทำการสอนนักเรียนชั้นตรี โท แก่ภิกษุสามเณร
3. เทศนาอบรมศีลธรรมแก่พุทธศาสนิกชนในท้องถิ่น
4. ร่วมสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนชุมชนพินุลสงคราม
5. สนับสนุนสภาพตำบลท่าซอม โดยอนุญาตให้ใช้พื้นที่ดินของวัดทางด้านทิศตะวันตก เพื่อสร้างอาคารที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าซอมและศูนย์การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน
6. สนับสนุนให้ส่วนราชการต่างๆ ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมเช่น การประชุมของหน่วยงานต่างๆของรัฐ
7. พ.ศ.2513 สร้างหอฉันแทนหลังเก่า เงิน 20,000 บาท
8. พ.ศ.2515 บำรุงกุฏิแฝดของพรธีการเถียด เงิน 3,000 บาท
9. พ.ศ.2516 บำรุงกุฏิหลังใหญ่ เงิน 20,000 บาท
10. พ.ศ.2519 สร้างศาลาการเปรียญ เงิน 500,000 บาท
11. พ.ศ.2521 สร้างกุฏิเจ้าอาวาส เงิน 150,000 บาท
12. พ.ศ.2527 สร้างห้องน้ำ 8 ห้อง เงิน 40,000 บาท

13. พ.ศ.2527 ติดตั้งไฟฟ้าของวัด เงิน 40,000 บาท
14. พ.ศ.2531 บูรณศาลาหน้าครัวฉัน เงิน 20,000 บาท
15. พ.ศ.2532 สร้างเมรุเผาศพ เงิน 400,000 บาท
16. พ.ศ.2535 สร้างศาลาบำเพ็ญกุศลศพ เงิน 420,000 บาท
17. พ.ศ.2535 สร้างกำแพงวัดด้านทิศตะวันออก เงิน 123,720 บาท
18. พ.ศ.2537 สร้างกุฏิพักสงฆ์ เงิน 110,000 บาท
19. พ.ศ.2537 สร้างสุขา เงิน 30,000 บาท
20. พ.ศ.2538 สร้างกำแพงวัดด้านทิศเหนือ เงิน 135,940 บาท
21. พ.ศ.2538 ซ่อมทรายและดินปรับพื้นที่วัด เงิน 20,000 บาท
22. พ.ศ.2539 สร้างกำแพงทางทิศเหนือ เงิน 183,735 บาท
23. พ.ศ.2545 บูรณอุโบสถ
24. พ.ศ.2545 เป็นประธานหล่อรูปเหมือนพ่อท่านชูเผ่า
25. พ.ศ.2547 สร้างศาลากลางน้ำประดิษฐานรูปเหมือนอดีตเจ้าอาวาส
26. สร้างซุ้มประตูทางทิศตะวันตก
27. ขุดสระเนื้อที่ 8 ไร่ ให้ชาวบ้านได้ใช้

กัลปนา วัดพัทธสีมา

ที่กัลปนาวัดพัทธสีมา แบ่งได้เป็นยุคๆสามารถแยกตามที่มาได้ดังนี้

๒. ๑. ในปีพ.ศ.๑๗๕๓ พลิติ และ พลิมุข ได้เดินทางมาจากศรีลังกา เพื่อร่วมสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ แต่ปรากฏว่าพระบรมธาตุสร้างเสร็จแล้ว พลิติ และ พลิมุข จึงได้สร้างวิหารพระม้า ที่เมืองนครศรีธรรมราช ส่วนทรัพย์สินที่เหลือพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่ ๕ จันทรมานู อนุญาตให้นำไปสร้างวัดต่างๆตามที่เห็นสมควร พลิติ และ พลิมุข จึงได้เดินทางมาสร้างวัดพัทธสีมา และสร้างวิหารไว้หลังหนึ่งให้เรียกว่า วิหารพระม้า แต่ชาวบ้านเรียกว่า วิหารม้า ต่อมาในปีพ.ศ. ๒๕๑๘ ได้รื้อสร้างใหม่ปัจจุบันเรียกว่า ธรรมศาลา

พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่ ๕ จันทรมานู ได้พระราชทานอนุญาตให้พระสงฆ์กำหนดเขตเอาเอง เรียกว่า พัทธสีมา (แปลว่า แคน ผูก แคนที่ผูก) ในที่นี้หมายถึงขอบเขตโดยรวมที่ฝังพัทธสีมาเอาไว้เป็นจุดศูนย์กลาง หลังจากตั้งวัดแล้ว วัดพัทธสีมาได้รับอนุญาตจากอาณาจักรด้วยธรรมเนียมแห่งการกำหนดเขต จะต้องหมายเขตด้วยวัตถุนั้นในการกำหนดเขตสีมา ทรงพระอนุญาตให้หมายกำหนดด้วยวัตถุบางอย่าง เรียกว่า นิमित แปลว่า เครื่องหมาย ระบุไว้ในพระบาลี ๘ ชนิดคือ ภูเขา ป่าไม้ จอมปลวก หนทาง แม่น้ำ และวัตถุอื่นๆรวมแล้ว ๘ ชนิด

วัดพัทธสีมาได้กำหนดเขต จากปากบางเสื่อหึ่งไปจดปากคลองที่พรวบ และจากปากคลองบางนบวรจบกันที่พรวบ กำหนดไว้ให้วัดพัทธสีมาจัดเก็บภาษีบำรุงวัดและพระราชทานให้เป็นวัดหลวงตั้งแต่นั้นมา

๒. เอกสารกัลปนาวัดพัทธสีมาสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้ระบุไว้ว่า เจ้าพระยาบวรศรีธรรมราชได้ทำหนังสือถวายพื้นซึ่งกัลปนาวัดและข้าไพร่คตขามแก่วัดพัทธสีมา ประมาณปีพ.ศ. ๒๒๔๒-๒๒๔๕ ตรงกับเจ้าพระยาศรีธรรมเดชชาติอำมาตยานุจิพิพิธรัตนราชโกษาธิบดี

อภัยพิริยบรากรมพาหุ เจ้าเมืองใช้ตราบัวแก้วปิดปลายอักษรแฉกกลางชนบ เจ้าอาวาสขณะนั้นคือ
ท่านเจ้าแก้วเบ็ญญะ พ.ศ. ๒๓๖๕-๒๓๘๓

เอกสารกัลปนาระบุไว้ว่า เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ได้ทำหนังสือถวายพื้นที่กัลปนาวัด
และข้าโปรดคนทอนแก้ววัดพัทธสีมา ให้ทางวัดเก็บภาษีผลประโยชน์จากที่ดินเพื่อบำรุงรักษาพระ
ศาสนาที่วัดมาตลอด

ตั้งแต่ปากคลองเสือหึ่งไปถึงปลายคลองโพระรวบ (พรูรวบ)

จากปากคลองบางนบถึงปลายคลองโพระรวบ(พรูรวบ)

ปัจจุบันคือ ตำบลท่าซอมเกือบทั้งหมดและบางส่วนของอำเภอเชียรใหญ่ ภาษีและผลประโยชน์
จากที่กัลปนาของวัดถูกยกเลิกไปเมื่อสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ หลังจาก
ได้ประกาศใช้กฎหมายรัชฎาภิเศกแล้ว

- สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ทักษิณคดีเล่ม ๑ หน้าที่๑๑๗ พ.ศ.๒๕๒๕
- หนังสือคณาจารย์แก้ว ลือพรคำ
- สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ทักษิณคดีเล่ม ๖ หน้าที่๒๒๔๘, พ.ศ.๒๕๒๕

ตามหลักฐานในประชุมพงสาวดาร ภาค ๗๓ หอสมุดแห่งชาติที่กล่าวถึงธรรมเนียม
ข้าราชการเมืองพม่าไว้ว่า ที่วัดพัทธสีมาเป็นที่เลาญบาดในที่พม่า

นับตั้งแต่สมัยโบราณจนก่อนหน้าการปกครองแบบปัจจุบันจะมีอยู่อย่างไหนั้น โดยที่
ปากพมัวเป็นอาณาเขตขึ้นอยู่กับนครศรีธรรมราช จำต้องพิจารณาการปกครองของ

นครศรีธรรมราชและการปกครองของประเทศเป็นส่วนรวม การจะนำเอารูปการปกครองของ
นครศรีธรรมราชในสมัยที่ยังเป็นอาณาจักรอิสระในแหลมทองมากล่าวก็จะบิดยาวจนเกินไป

ขอเริ่มแต่เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งหลังในปีพ.ศ.๒๓๑๐ ครั้งนั้น พระยา
นครศรีธรรมราชหาตัวไม่แล้ว กรมการและชาวนครพมัวจึงกับยกปลัดเวียงขึ้นเป็นกษัตริย์ครอง
นครศรีธรรมราช ตั้งอยู่เป็นอิสระอยู่แคว้นหนึ่ง มีอาณาจักรตั้งแต่ชุมพรตลอดไปถึงมลายูบางเมือง
(ปรากฏตามคำโคลงที่นายสวน มหาเดเล็กแต่งเมื่อพ.ศ.๒๓๑๔ เรียกนามกรุงนครศรีธรรมราชว่า
ปาหลินทร) ในระหว่างนั้น มลายูบางเมืองก่อการกำเริบขึ้น เจ้านครปราบปรามจนสงบและ
สามารถถล่มล้มล้างเขตไทยภาคใต้ไว้ได้ เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินเสด็จยกกองทัพเรือไปไ้ราบ
นครศรีธรรมราชได้แล้ว โปรดให้เจ้านครมารับราชการในกรุง ส่วนที่นครศรีธรรมราชโปรดให้
พระเจ้านราสุริยวงศ์เป็นผู้ครองต่อไป เพราะนครศรีธรรมราชเคยตั้งเป็นรัฐมาแล้วประการหนึ่ง อีก
ประการหนึ่งถ้าจะยกนครเป็นขัณหาขึ้นมาให้ฐานะสูงกว่าเมืองเอก เพื่อสะดวกแก่การเพิ่มพลกำลัง
ทางภาคใต้ยกมาสมทบกับโยมบางขณะนั้น สมเด็จพระเจ้าตากสินจึงโปรดให้ยก

นครศรีธรรมราชเป็นประเทศราชปกครองปัตตานี ไทรบุรี และตรังกานูในเวลาต่อมา ตลอดถึงหัวเมืองชายทะเลหน้านอก คือฝั่งมหาสมุทรอินเดียทั้งหมด

การปกครองนครศรีธรรมราชในรัชสมัยของพระเจ้ากรุงธนบุรี หรือตากสินมหาราชก่อนหน้านั้นเป็นแบบเดียวกับการปกครองในกรุงศรีอยุธยา คือมีตำแหน่งจตุสดมภ์ ๔ ได้แก่ เวียง วังบก ตั้ง นา จนกระทั่งถึงพ.ศ. ๒๓๒๕ เป็นปีที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์โปรดเกล้าให้ลดฐานะเสนาบดีจตุสดมภ์นครศรีธรรมราชลงเป็นเพียงกรมการเมืองเอก แยกเมืองสงขลา ปัตตานี ไทรบุรี และตรังกานูไปขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ ให้นครศรีธรรมราชลดฐานะจากประเทศราชลงมาเป็นชั้นหัวเมืองเอก ปรากฏตามพระราชกำหนดเกล้า ว่าการปกครองท้องถิ่นในสมัยนั้นมีการปกครองเริ่มต้นจาก บ้าน มีผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งผู้ว่าราชการเมืองเลือกเป็นหัวหน้า หลายบ้านรวมเป็นตำบล มีกำนันเป็นหัวหน้า ตัวกำนันได้รับบรรดาศักดิ์เป็น พับ หลายลำเลรวมกันเข้าเป็นแขวง มีหมื่นแขวงเป็นหัวหน้าปกครอง หลายแขวงรวมกันเข้าเป็น เมือง มีผู้รั้งหรือพระยาเมืองหรือพระยามหาดิศเป็นผู้ปกครอง และโดยที่นครศรีธรรมราชเป็นหัวเมืองฝ่ายใต้จึงสังกัดได้บังคับบัญชาของสมุหพระกลาโหม

ในพ.ศ. ๒๓๕๔ ซึ่งเป็นปีที่ ๑๓ ในรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ปรากฏว่าพระหลวงกรมการเมืองนครราชสีมาครบตามตำแหน่ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งให้ครบตามตำแหน่ง ณ วันจันทร์ เดือน ๑๒ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีมะแม ตรีศก พระหลวงกรมการเมืองพร้อมใจกันให้หลวงเทพเสนาผู้ว่าที่จำหลวงแพ่งนอก หลวงแพ่งในกรมการเมืองเก่าเชิญพระอัยการตำแหน่งนายทหารหัวเมือง ทรงชำระใหม่ ขุนทิพยมณฑิเรข เชิญพระอัยการในพระโกศ (พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ) ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ไว้สำหรับเมือง กับถมุดตำแหน่งครั้งพระยาสุโขทัยเป็นเจ้าพระยามคร นั้นมีกรรมการขุนหมื่นผู้น้อยอยู่ด้วย จึงเอาบรรจบกัดขึ้นมีจำนวนกรมการเมืองนครศรีธรรมราชตามตำแหน่งแต่ก่อน การปกครองนครศรีธรรมราชดังกล่าว แบ่งเป็นกรม ๒๑ กรม รวมเมืองแขวง ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านอีก ๑ กรม ทั้งหมดเป็น ๒๒ กรม ขึ้นสังกัดอยู่กับกรมปลัดฝ่ายขวา อันมีปลัดเมืองเป็นผู้บังคับบัญชา มีหัวเมืองฝ่ายขวาขึ้น ๒๐ ตำบล หัวเมืองฝ่ายซ้ายขึ้น ๓๑ ตำบล ในกรม ๒๑ กรม ที่กล่าวแล้วนั้นก็มีกองอาสาฝ่ายซ้าย และกองเรือดระแวนฝ่ายซ้าย

ในหัวเมืองฝ่ายขวาเมืองแรก คือหลวงพินังสุ่นเมือง มีบรรดาศักดิ์เป็นหลวงกำแหงสงครามรัตนบุรี ถือศักดินา ๑๒๐๐ ถือตรารูปกระบือ มีช้างพลาย ๑ จำลอง ๔ ธงทวน ๒ หมวก ๓ บวม ๓ แหวน ๒๐ ปืนบอกส้างหลังข้าง ๑ กระบอก ปืนบอกส้างกระดาศักดิ์ ๖ กระบอก ปืนกระสุน ๒ นิ้ว เชลยศักดิ์ ๒ กระบอก ปืนกระสุนนิ้วถึงบรรดาศักดิ์ ๑ กระบอก เสือ ๖ หมวก ๖ หอกเขน ๑๕ เสือพล ๑๕ ทวนเท้า ๖ ได้เรียกอากรในที่ได้รับพระราชทานค่าค่านับฤทธาภินิหารช่วยทั้งด่านในคลองน้ำพอง

ขุนมหาศักดิ์ศักดิ์ รองพนัก นา ๔๐๐ มีม้า ๑ เครื่องม้า ๑ ทวนม้า ๑ หมวกสำหรับม้า ๑ ปืนเขกลับบรรดาศักดิ์ ๒ กระบอก ปืนกระสุนนี้ทั้งบรรดาศักดิ์ ๑ กระบอก หมวก ๒ เสื้อ ๒ หอกเงิน ๕ เสื้อพล ๕ แหวน ๒ และมีกรมการอื่นๆคือ

ขุนไชยภักดี นายที่เลณจุบาตร นา ๔๐๐

หมื่นพลบุรี สมุห์บัญชี นา ๔๐๐

หมื่นนรินทรบุรี สมุห์บัญชี นา ๓๐๐

หมื่นจง สารวัตร นา ๒๐๐

หมื่นจักร สารวัตร นา ๒๐๐

ที่วัดพัทธสีมาเป็นที่เลณจุบาตรในที่พนัก สิริ (รวม) ขุนหมื่นที่เมืองพนักจะว. หลวง ๑ ขุน ๒ หมื่น ๔ รวม ๗ คน นี่คือการปกครองหลวงพนัก

ประเพณีพระราชทานที่อุทิศเพื่อกลปนาและพระราชทานข้าพระคนทาน กระทำต่อเนื่องกันมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เลิกทาส บุคคลที่เป็นข้าพระคนทานก็พลอยได้สิทธิจากระบบพระราชโองการนั้น สิทธิการกลปนาสิ้นสุดลงเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายรณการในปี พ.ศ.๒๔๘๓

๓. ที่กลปนาของวัดพัทธสีมา ตามหลักฐานในสมุดข่อยของวัดพัทธสีมานั้นก็ว่าไว้ว่า เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีค่าที่มานำรุงวัดมีอาณาเขตจากปากบางเสื่อหิงไปจดปลายคลองพรวบ และจากปากคลองบรรจบกับพรวบ (มีแผนที่ปรากฏในสมุดข่อยของวัดซึ่งเก็บรักษาอยู่ที่วัดพัทธสีมา)

เรื่องที่กลปนาของวัดพัทธสีมานั้นกล่าวว่า สมเด็จพระเอกาทศรถ ได้พระราชทานที่กลปนาแก่วัดในเมืองนครศรีธรรมราชและพัทลุงประมาณ พ.ศ.๒๑๔๘-๒๑๖๓ และวัดที่ได้รับกลปนาไปวัดหลวงคึกด้วย

สมุดข่อยของวัดพัทธสีมา เขียนเป็นภาษาขอมจารึกลงในกระดาษข่อยมีทั้งดำและขาว มีมาแต่เมื่อใดไม่มีใครให้คำตอบได้อย่างถูกต้อง เพียงแต่สันนิษฐานว่ามีมาก่อนพระอธิการหนู อศีลเจ้าอาวาส เพราะท่านเป็นผู้สร้างหอพระไตรปิฎกไว้เก็บสมุดข่อยโบราณ และสิ่งของมีค่าของวัดไว้ให้ปลอดภัย

ต่อมาสมัยอดีตเจ้าอาวาสองค์ที่๑๐ ท่านพระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ(พ.ศ.๒๔๔๔ - ๒๕๑๒) พร้อมด้วยร้อยตำรวจเอกเปี่ยม บุญชะโชติ อดีตสมาชิกผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช ๓ สมัย อดีตเลขานุการนายกฤษฎมนตรี จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ซึ่งท่านเป็นชาวพัทธสีมา ได้นำสมุดข่อยบางส่วนไปทำการแปลจากภาษาขอมเป็นภาษาไทย โดยผู้เชี่ยวชาญกรมศิลปากรที่กรุงเทพมหานคร

บางส่วนของสมุดข่อยได้ระบุนามผู้ทำนาในที่ดินกลปนาของวัดมีนามดังนี้

๑. ท่านขุนพวกเสนา
๒. หมื่นไชยภักดี ภรรยาชื่อ สุน
๓. หมื่นภักดี ภรรยาชื่อ คงแก้ว
๔. หมื่นพานเพชร ภรรยาชื่อ ยู่น
๕. หมื่นรัตนบุรี ภรรยาชื่อ มี
๖. หมื่นสี ภรรยาชื่อ พวง
๗. หมื่นท่าปราบ ภรรยาชื่อ ไสยา
๘. หมื่นศรีสมเด็จ ภรรยาชื่อ ทรัพย์
๙. ขุนราชเสนา
๑๐. ขุนสุนเสนา
๑๑. ขุนพวก หัวหน้าเสนา
๑๒. หมื่นวุฒิม ภรรยาชื่อ คำ
๑๓. ขุนศรีพังคม หัวหน้าวังวัด

การเบิกเงินจากทางราชการเป็นค่าที่ดินถนัดปนาครั้งสุดท้าย ปี พ.ศ.๒๔๐๐

การเบิกเงินเพื่อบำรุงวัดพัทธสีมาครั้งสุดท้าย ประมาณปีพ.ศ.๒๔๐๐ บุคคลที่ไปเบิกเงินมี

พระอธิการหนู เจ้าอาวาส (เดิมเป็นชาวเมืองนครฯ)

พ่อหนูเหมียน มัคคณาภ

เด็กชายสีคำ ไชยศรี ศิษย์วัด ได้รับเงินมาจำนวน ๖ ก้อน เป็นเหรียญแบบจีน

(นายสีคำ ต่อมาได้บวชเป็นพระ และมรณภาพเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ อายุ ๘๔ ปี)

กัลปนา

กัลปนา หมายถึง เจาะจงให้หรือมอบให้โดยทั่วไประหว่างการยกที่ดินหรือสิ่งอื่น เช่น อาคารซึ่งเจ้าของอุทิศผลประโยชน์ให้แก่วัดหรือศาสนา ตั้งแต่โบราณมา เราถือว่าที่ดินทั้งหมดเป็นของพระมหากษัตริย์ การกัลปนาจึงมักเป็นการพระบรมราชูปถัมภ์เพื่อกัลปนา คือโดยทั่วไปเป็นเรื่องที่พระมหากษัตริย์ทรงราชูทิศที่ดินไร่นาอันเป็นของหลวงให้แก่พระสงฆ์ รวมทั้งผู้ศรัทธาซึ่งเรียกว่า ถวายข้าพระโอบสงฆ์ให้แก่วัดเป็นเค็ดขาดใครจะล่วงละเมิดมิได้ และถวายทรัพย์สินอันได้แก่การ โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินไร่นาถวายเป็นของสงฆ์เพื่อเก็บผลประโยชน์อุทิศแก่วัดเค็ดขาดหนึ่งที่ทรงพระบรมราชูปถัมภ์นั้น พร้อมกับให้มีพระเถระเจ้าอาวาสเป็นผู้กำกับดูแล มีผู้คนข้าพระโอบสงฆ์เป็นผู้ปรนนิบัติดูแลพระสงฆ์ ทำนาทำไร่บนที่ดินวัดเพื่อนำพืชผลบำรุงวัด มีนายประเพณีคอยควบคุมดูแลผลประโยชน์ของวัด

จากหลักฐานที่พบในหัวเมืองของภาคใต้ แสดงว่าการพระราชทานที่เพื่อกัลปนาได้กระทำเป็นพระราชประเพณีสืบต่อกันมาเรื่อยมาตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๒๓ ด้านที่ ๑ ซึ่งจารึกเมื่อปี พ.ศ. ๑๓๑๘ ว่า พระเจ้ากรุงศรีวิชัยผู้ประกอบคุณความดีและเป็นเจ้าแห่งราชทั้งหลายในโลกทั้งปวง ได้ทรงสร้างปราสาทอิฐทั้งสามหลังนี้เป็นที่บูชาพระโพธิสัตว์เจ้าผู้ถือคอกบัว

จากจารึกนี้น่าจะหมายถึง การกัลปนาศาสนสถานและเป็นการกัลปนาแก่พระพุทธศาสนาตามลัทธิพุทธฝ่ายมหายาน การพระราชทานที่กัลปนาเพื่อบำรุงพระศาสนาในภาคใต้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา (หรืออาจก่อนจากนี้) ได้มีการพระราชทานทั้งแก่พระพุทธศาสนาและศาสนา

พราหมณ์ ผู้ที่พระราชทานเพื่อปรนนิบัติพระพุทธศาสนาเรียกว่า ข้าพระโสมงฆ์หรือข้าพระ
คณาทาน

ศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับถ้ำโพ

เลิกพระศาสนา	การปฏิสังขรณ์และบำรุงพระศาสนา
เลกวัด ข้าไปรคณทาน .ข้าพระคณทาน ข้าพระ โสมสงฆ์	บุคคลจำพวกที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ข้า พระสำหรับเร่กวาดหรือเก็บเงินใต้พระสงฆ์ และทำไร่นาเพาะปลูกพืชผลในที่ดินที่ทรง พระบรมราชูปถัมภ์ พระราชทานเพื่อนำผลนั้น ให้แก่สงฆ์และสามเณรสงฆ์
ข้าไปรคณทานพระกัลปนา	หมายถึง บุคคลที่พระมหากษัตริย์พระราชทาน ให้วัดเป็นข้ารับใช้พระสงฆ์ ดูแลพระศาสนา
คิลบาลทานพระกัลปนาที่อุทิศตนแด่พระสงฆ์	คือ เรือกสวนไร่นาที่ทรงพระราชอุทิศให้เป็น พระกัลปนาสำหรับวัดหรือพระสงฆ์
นายประเพณี , นายอนาพยาบาล	คือหัวหน้าผู้รักษาประโยชน์ของวัดทำนองมคธ บทกได้บังคับไว้ว่ากล่าวทำไป
หัวสิบ	คือผู้คุม รบคุมเขตวัดหรือข้าพระคณทานในหมู่บ้านหรือหนานหนึ่ง
หัวปาก	คือ ขุนหมื่นและนายหมวดนายกองผู้ควบคุม เลขส่วยต่างๆเก็บได้กับนายร้อย
หัวงาน	หัวหน้าหรือนายนา นายสวนแปลงหนึ่งซึ่ง เก็บที่ถ้ำโพหรือพระสงฆ์

เชิงฤๅ	คือเลกวัดสำหรับรับใช้ประจำที่คณฤๅของ พระสงฆ์ (ข้าพระที่รับใช้ประจำฤๅ พระสงฆ์)
ภูมิตาน	การให้ที่ดิน ถวยที่ดิน
นายสามจอม	พนักงานผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่พระบรมราชูทิศ เพื่อกัลไปว สาขเจลก ทั้งนวกถึง จลกนัง จอมคัลง จอมนา ส่วนในกฎหมายตราสามดวง ใช้เรียกจอมแพง จอมอาณว และจอมคัลง
บวสวราชหงส์	เก็บจุลที่พระใบล้บวบเบ็องบดรสัรรบราช ก็ หน้าที่ออกบัญชีที่กัลปนาและข้าพระโยมสงฆ์ เจบเด็วกับบวสวเจลก
ที่วัด	หวกถึง ที่ล้บที่พระมหากษัทรย์พระราชทาน ล้สำหรับวัดในพระพุทธศาสนา เรียกอีกอย้ง หนึ่งวว่า ที่กัลไปว
	- สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ สถาบันทักษิณคดี ศึกษา เล่มที่ ๑ หน้าที่ ๑๑๓ – ๑๑๔ - ชัยวุฒิ พิชะกุล การศึกษา เพลาพระนางเลือคหว ฉบบวัดเขียนบงแก้ว อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง
เลขชวบท	ที่ดินที่พระมหากษัทรย์พระราชทานให้วัดเก็บ ผลประโยชน์มาบำรุงพระพุทธศาสนา คือเขต แลบกำหนดล้ดงกับบงที่นวกถึงที่ล้บที่ล้ดง ล้กเบ็องจากเขตวัดประเวศ ๔ ว ถ้บปลดว รูปศัพท์ เลขชวบท แปลวว่า ที่กอนคินคก กล้วกับวบวบสวเบ็องเรลกวิธีที่จะล้ดงเจลก ที่ล้บใบเจลก จะใช้วิธีเลากัลลอบนบวเล้วไป ในทิศทวง ๔ ทิศ ไปคกตรงจุดไหนก็ถือเอเจลก นั้นเป็นคณ จึงเรียกว เลขชวบท

(สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม ๒ หน้า
๒๓๒๐)

ตำแหน่งสำคัญราชการสมัยโบราณ

สมเด็จพระเจ้าพระยา

เจ้าพระยา

พร

หลวง

จันทร หรือ เจ้าหน้า

ขุน

หมื่น

พัน

นาย

(ปี ๑๕ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๓)

เลขฐานาหวัดพัทลุงที่กัลปนาเพ็งมาเบ็กใช้ไม่ได้สมัยตอนกลางชีวิตของพ่อท่านขุนเฒ่า
ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๓๑ (จากหนังสือประวัติวัดพัทลุงในงานทอดกฐินสามัคคี ๒๔ ตุลาคม
๒๕๑๕ หน้า ๑๐)

แผนที่วัด

เมื่อท่านพลิตี และพลิมย ได้สร้างวัดพัทธสีมาเรียบร้อยแล้ว พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ จันทรภานุ ได้ตั้งเจ้าหน้าที่ขึ้นเพื่อจัดเก็บภาษีค่าที่นาบำรุงวัด กำหนดอาณาเขต จากปากคลอง เสือหึ่งไปจนถึงสุดปลายคลองที่เรียกกันว่า โพระรวบ (พรรวบ) จกปากคลองบางนบไปถึง ปลายคลองไปคบรรจบกับโพระรวบ (พรรวบ) ขณะนี้อยู่ในเขต ตำบลท่าซอบ อำเภอหัวไทร และพื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตอำเภอเชียรใหญ่ ที่ดินในอาณาเขตนี้นี้เรียกว่า ที่กัลปนาวัดพัทธสีมา เพิ่งมาเบิกดอกผลบำรุงวัดไม่ได้สมัยพ่อท่านชูเผ่าอดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ ๖ ตอนกลางชีวิตของท่าน ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๓๑ ตามกฎหมายรัชกาลที่ ๕

ส่วนหลักฐานครั้งสุดท้ายได้ความว่า พ่อหนูเหมียน บ้านบางกระเป็นมัทคนายกวัดและ
หลวงพ่อดิศา ซึ่งขณะนั้นยังเป็นเด็กวัดอยู่ ได้เดินทางไปเมืองนครศรีธรรมราช ท่านเล่าว่าคราว
นั้นได้เบิกเงินจากเจ้าหน้าที่รักษาพระบรมธาตุ ได้เงินเป็นเหรียญ ๖ ก้อน ซึ่งเป็นเงินแบบเมือง
จีน และเจ้าหน้าที่รักษาพระบรมธาตุแจ้งว่า ต่อไปนี้ภายในอาคารต่างๆเมื่อเก็บได้จะต้องส่งเข้า
กรุงเทพฯทั้งหมด หลักฐานดังกล่าวนี้ยังปรากฏอยู่ในสมุดข่อยของวัดพัทธสีมา พร้อมด้วยตรา
ประทับเล็ก ๘ ดวง และ ๓ ใบ ๘ ดวง พระเจ้าศรีธรรมโศกราชประทับไว้ตั้งแต่เกิดจนถึง

อนึ่ง เมื่อพ่อท่านชู่เฒ่า ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในขณะนั้น เมื่อเบิกเงินจากที่กัลปนาไม่ได้
ชาวบ้านและชาววัดเข้าใจว่า ที่กัลปนานั้นเป็นที่ดินของรั้งที่ถวายเป็นของวัด บางท่านก็เข้าใจว่า
ไม่ใช่ของวัด เรื่องนี้จึงถกเถียงกันมาหลายปี ในที่สุด พ่อท่านชู่เฒ่าได้มอบอำนาจให้นายชู่ ทอง
แก้ว ยื่นฟ้องเรียกร้องที่ดินที่เคยเป็นที่กัลปนาของวัดคืน ที่มีปรากฏอยู่ในแผนที่กัลปนาของ
วัดพัทธสีมา

ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ศาลปากพนังได้พิจารณาที่ดินตามแผนที่ที่วัดเสนอหลักฐานไป
นั้นปรากฏว่า เป็นที่ดินกัลปนาของวัดจริง แต่คำว่า ที่กัลปนานี้หมายถึง ที่ดินของรัฐได้มอบ
ให้วัดมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่ ๕ จันทราภานุ เพื่อเก็บผลประโยชน์บำรุงวัดไม่ใช่
ที่ดินนั้นเป็นของวัด จึงให้ยกคำฟ้องของวัดตลอดถึงศาลอุทธรณ์ก็เช่นเดียวกัน

การไปศาลครั้งนั้น โจทย์กับเจ้าเลย ถัดเดินทางไปด้วยกับกับเจ้าว่าก็สิบพริบกับกับเจ้าเลยกับ
แต่ไปขึ้นศาลก็เพื่อแสดงกันตามหลักฐาน ระหว่างรัฐกับวัดเท่านั้น โจทย์กับเจ้าเลยไม่ได้ถือว่า
เป็นศัตรูคู่กัน

- ศาลปากพนัง ได้ออกมาทำแผนที่ ไล่ส่งจำเดิม
(จำศาล) ออกมาทำแผนที่

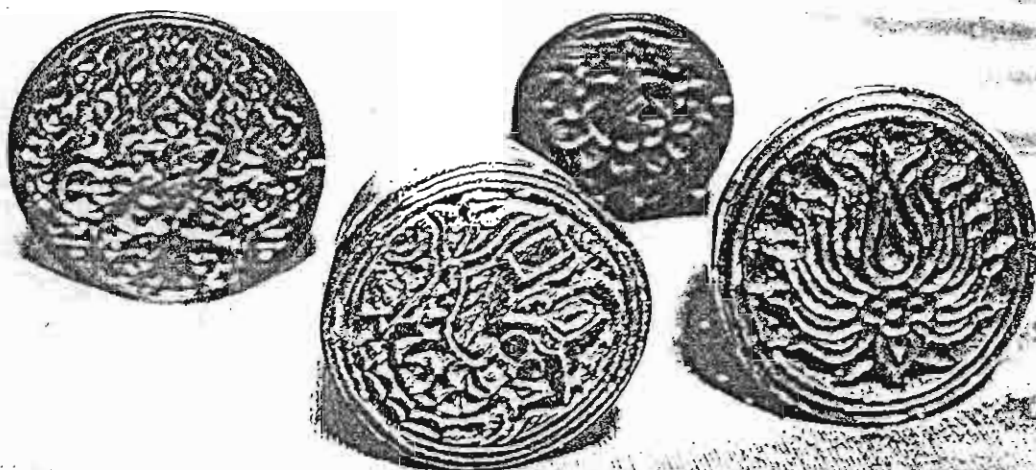
อ้างอิง ๑ ประวัติและตำนาน วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช มกราคม

๒๕๔๔

๒ สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ สถาบันทักษิณคดี เล่ม ๘ พ.ศ. ๒๕๒๕ หน้า ๓๓๖๘

๓ เจริญ ศรีสุวรรณ ตำนานวัดบ้านค่าน หน้าที่ ๔ – ๕

๔ สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม ๑ หน้า ๑๑๖

21 12 2004

ตราประทับของวัดพัทธสีมา

ตราประทับของวัดพัทธสีมา มีจำนวน ๘ ดวง สลักด้วยเงาข้างจำนวน ๓ ดวง และสลักด้วยไฟจำนวน ๑ ดวง

สร้างเมื่อใด ใครเป็นผู้สร้าง ไม่ปรากฏหลักฐาน

ใช้ประโยชน์ในการประทับตราเกี่ยวกับการกัณฑ์ที่ดิน ซึ่งเป็นที่ถาวรของวัดและอื่นๆ ในสมัยนั้น ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว

ตราวัด ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ตราวัด ทำด้วยเงาข้างใช้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๒

ตราเมือง

ตรากรมการเมือง

ตราประทับสมัยสุโขทัย

ตราประทับสมัยกรุงศรีอยุธยา

ตราสมัยกรุงธนบุรี

ตราสมัยรัตนโกสินทร์

ตราช้าง และ ตราสังข์

ตราสังข์ ตราครุฑ ตราช้าง ตราดอกบัว ตราพุ่มดอกไม้

ตราราชวงศ์ ตรากระด่าย และตราหางหงส์ใบด้าย

และสมัยพระนารายณ์ใช้ตราดอกบัวรูปพุ่มข้าวบิณฑ์กับ

ธรรมจักร

ตราศรีสุลกับจักร

รัชกาลที่ ๑ ตราบัวอุณาโลม

รัชกาลที่ ๒ ตราครุฑกับตราจักร

รัชกาลที่ ๓ ตราปราสาทกับจักร ตราครุฑเดี่ยว ตรา

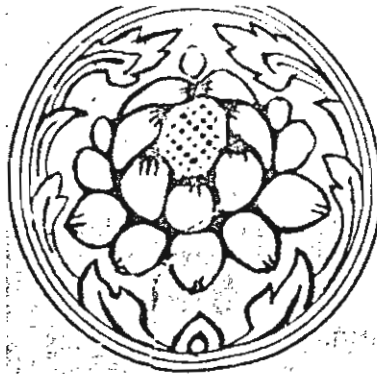
ดอกไม้ ตราปลาอุกสร ตรารวงผึ้ง

ตราใบมะตูม

รัชกาลที่ ๔ ตรามงกุฎกับจักร

รัชกาลที่ ๕ ตราพระเกี้ยวกับตราจักร ตราขลุ่ยกับ

จักร ตรามงกุฎกับจักร เป็นต้น

ดราดลกบัวแก้ว

พระตำราที่กระทำเสร็จแล้ว ให้ปิดตราพระตำราโดยประทับตราสมุหพระอัครลักษณ์ คือรูป เทวดาถือจักรไว้ด้วยตัวอักษร ถ้าจะพระราชทานพระตำราดลกไปสำหรับวัดโบสถ์หรือโรงเรียน หากแต่ถึง กับสังกัดเสนาบดีกรมไหนในเสนาบดีก็ได้แก่ กรมมหาดไทย กรมกลาโหม กรมท่า กรมการ กิจการเสนาบดีกรมไหนไว้ปลายอักษร เจม

ตำราบรมราชทิศ เพื่อกล่าวนามสมัยพระเพทราชาที่พระราชทานออกไปสำหรับวัดบางเขิน บางแก้ว แขวงพิจิตร ซึ่งสังกัดเมืองนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ. ๒๒๔๒ ปิดตราทวดาถือจักร ไว้ด้วยตัวอักษร ปิดตราบัวแก้ว เจ้าพระยาศรีธรรมราชเสนาบดีอำมาตยานุชิต พิพิทักษ์นราธิโกษาธิบคือภัยพิริยปรารถนพาทู ปลายอักษร แลกกลางชนบ

(สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ทักษิณคดี เล่ม ๑ หน้าที่ ๑๑๖ พ.ศ. ๒๕๒๕)

ตราปทุมวงศ์

ปทุมวงศ์ หรือ ปทุมวงศ์ (วงศ์แห่งดอกบัว หมายถึง ราชวงศ์แห่งดอกบัวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของราชวงศ์นาม ศรัทธมโศกราชปทุมวงศ์

ปัทมะ หรือ ท ปทุมวงศ์ วงศ์แห่งดอกบัว ม ที่บูชาพระพุทธเจ้า

บัว เครื่องหมายราชวงศ์ปทุมวงศ์

เมืองนครศรัทธมราช เป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจใช้รูปดอกบัวเป็นตราประจำเมืองประจำราชวงศ์ ในสมัยพระเจ้าศรัทธมโศกราช แห่งเมือง ๑๒ บัณฑิต เทพดลกบัว

เมืองนครศรัทธมราชใช้ดอกบัวเป็นตราประจำราชวงศ์ และใช้ตรา ๑๒ ราชินีเป็นตรา ๑๒ บัณฑิต

แต่ละเมืองใช้รูปคานนกัศัตรเป็นตราสัญลักษณ์ ปทุมวงศ์ วงศ์แห่งดอกบัวที่บูชาพระพุทธเจ้า เป็นราชานแห่งประเทศตามพรลิงค์

ความเชื่อในการสร้างวัด

คติความเชื่อในการสร้างวัดเข้ามาในประเทศไทย พร้อมกับกรเผยแพร่พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทยตั้งแต่สมัยทวารวดี ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ สุโขทัย กรุงศรีอยุธยา และรัตนโกสินทร์ ทำให้คติความเชื่อเรื่องการสร้างวัดเกิดขึ้นอย่างมั่นคงถาวร จึงเป็นส่วนหนึ่งของการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้ดำรงสืบมาจนถึงปัจจุบัน

มีวลีติดปากชาวนครศรัทธมราชในอดีตร้อยยี่สิบหนึ่งว่า เมืองนครคอนพระ มีความหมายบ่งบอกว่า นครศรัทธมราช เป็นเมืองแห่งพุทธศาสนา บนสันดอนทราย (ลำทรายเข็ญใหญ่) จึงไม่แปลกที่จะกล่าวว่า มีวัดมากเป็นพิเศษถึง ๖๖๑ วัด นอกจากนี้ยังมีวัดร้าง ซึ่งปัจจุบันเป็นศาสนสมบัติในการดูแลของสำนักพระพุทธศาสนา

การจัดตั้งวัด ในสมัยพุทธกาล ไม่มีการสร้างวัดเพื่อใช้เป็นที่พักอาศัยประจำของพระภิกษุสงฆ์ เพราะต้องจาริกไปในที่ต่างๆเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือแสวงหาโมกขธรรมอันเป็นกิจของสงฆ์ ยกเว้นในช่วงฤดูฝนที่พระสงฆ์ไม่สามารถเดินทางได้โดยสะดวก เพราะการเดินทางช่วงฤดูฝนจะสร้างความเสียหายให้กับพืชผลของชาวบ้านไร่ได้ พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติพระวินัยให้พระภิกษุสงฆ์หยุดจาริกในช่วงฤดูฝน ซึ่งเรียกว่า เข้าพรรษา และในกาลต่อมาเมื่อผู้ศรัทธาถวายอาราม (แปลว่าสวน) เป็นที่พักของสงฆ์ในช่วงฤดูฝน ด้วยเหตุนี้จึงวิวัฒนาการมาเป็นวัดประจำอย่างทุกวันนี้ วัดจึงกลายเป็นสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา (พระเจ้าพิมพิสารได้น้อมถวายป่าไม้ให้แก่พระพุทธเจ้าเป็นวัดครั้งแรกซึ่งเรียกว่า (วัดพระเวฬุวัน)

วัตถุประสงค์ของการสร้างวัด

๑. เพื่อเป็นวัดประจำตระกูลสำหรับบำเพ็ญกุศล และบรรจุนิธิของสมาชิกในวงศ์ตระกูล
๒. เพื่อเป็นอนุสรณ์ทั้งแก่ผู้มีชีวิตอยู่และเพื่อระลึกถึงผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว